

IX/3,6

IGU

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE
V LJUBLJANI

**SPREMINJANJE
DANAŠNJE VREDNOSTI PRIRODNEGA
POTENCIALA NA NEKATERIH PRIMERIH
V SR SLOVENIJI**

II. del

LJUBLJANA, Aškerčeva cesta 12

1970

inv. št. 7c

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO
UNIVERZE V LJUBLJANI

Vodja naloge: Dipl. geogr. Borut INGOLIČ
Kartografi: Božena ANTONIČ
Marjan AVSENAK
Analitska obdelava: Božena ANTONIČ

Ljubljana, 1970

U V O D

Glavna usmeritev družbeno geografskih razmer, ki jih vsebuje drugi del raziskovalne naloge "Spreminjanje današnje vrednosti prirodnega potenciala na nekaterih primerih v SR Sloveniji", sloni na analizah povojnega razvoja - socialno geografskega in družbenega - treh prirodno različnih področij Slovenije, in sicer Komensko - Divaškega krasa, dela severovzhodnega dela Krške kotline in dela Krškega hribovja ter na analizah dela terciarnega gričevja severnega obrobja Ljubljanske kotline in dela južnega pobočja Kamniških Alp. Razlike, ki so se pojavljale pri uveljavljanju posameznih družbenih in gospodarskih elementov in faktorjev, niso vplivale samo na različen razvoj in njegovo smer, ampak so povzročile tudi neenako gospodarsko in populacijsko stanje v posameznih pokrajinah. Prav odkrivanje teh razlik, pa tudi odkrivanje podobnosti in enakosti razvoja in sedanjega stanja je glavni namen drugega dela raziskave. V njem smo skušali doseči po analizah enakih elementov in faktorjev pravilne primerjave posameznih razvojnih stopenj in zadnjega dejanskega stanja.

Podrobneje so obravnavani:

1. Demografski in demogeografski činitelji, kot so razvoj števila prebivalstva v obdobju sto let, posebej pa še razvoj v zadnjem petindvajsetletnem razdobju, s čimer smo hoteli poudariti razvoj demografske in demogeografske strukture zadnjih povojnih let.
2. Spreminjanje gospodarske strukture prebivalstva, in sicer v razdobju zadnjih 25 let in v razdobju zadnjih nekaj let, to je od leta 1960 do leta 1968. Ker za zadnje razdobje še ni potrebnih statističnih podatkov, smo se pri zbiranju potrebnega gradiva naslonili na rezultate ankete, ki je bila leta 1968 izvedena v naseljih vseh treh področij.

Vzorec anketnega lista je na koncu raziskovalne naloge. Poleg prikaza "običajnih" pokazateljev gospodarske strukture prebivalstva smo v raziskavi analizirali razvoj in stanje gospodarske strukture čisto določenega števila kmečkih gospodarstev oziroma ljudi, ki žive na njih, in sicer izključno z vidika njihove sedanje sposobnosti in moči opravljanja kmečkega dela.

3. Vsa tri področja spadajo k agrarno manj razvitim področjem Slovenije. V njih je kmetijska dejavnost daleč prevladujoča gospodarska panoga. Celotna zemljišča posameznega področja z vsemi naselji obsegajo razmeroma velike komplekse zemljišč, njihova podrobna analiza bi presegala zastavljeni okvir raziskovalne naloge in finančnih sredstev, ki so nam bila na razpolago. Zato je velikost posesti obdelana le v petih katastrskih občinah, ki leže znotraj enega ali drugega področja. Pri analizah velikosti posesti smo se posluževali podatkov iz katastra in podatkov, ki smo jih zbrali na terenu. Poleg razvoja in stanja velikosti posesti pa nas je pri raziskavah vodila tudi želja po odkritju usmeritve in izkoriščanja zemljišča, ki pripada posamezni velikostni skupini posestnikov, posameznih odnosov med njimi in odraz le-teh do izkoriščanja njivskih površin.
4. V zaključku raziskav pa smo prikazali prirodne in družbene učinke, ki se deloma odražajo v velikosti posameznih zemljiških kompleksov, v možnostih strojne obdelave, in nazadnje v procesu opuščanja določene zemljiške kategorije.

RAZVOJ ŠTEVILA PREBIVALSTVA V 100 LETNEM RAZVOJU

Pri analizah gibanja števila prebivalstva smo zajeli širše ozemlje treh področij, in sicer: s prvega področja, to je Komensko-Divaškega krasa je zajeto prebivalstvo devetih naselij, iz drugega področja, ki predstavlja severovzhodni del Krške kotline in del Krškega hribovja, je upoštevanih sedem naselij, in iz tretjega področja, to je terciarnega gričevje severnega dela Ljubljanske kotline in dela južnega pobočja Kamniških Alp, pa je upoštevanih 15 naselij. V tem zadnjem področju je šest manjših naselij priključeno bližnjim večjim vasi, in to tako, da ima v priloženih tabelah tudi tretje področje devet enot, za katere je opravljen pregled razvoja prebivalstva v zadnjih 100 letih.

Število prebivalstva v področjih ni enako, toda v primerjavah med njimi nas predvsem zanimajo posamezna gibanja med posameznimi leti, torej nas zanima predvsem trend razvoja števila prebivalstva, in to tako posamezna področja kakor tudi trend razvoja števila prebivalstva vseh treh področij kot celote.

PODROČJE I.

a/ Razvoj števila prebivalstva od leta 1868 do leta 1939

Izmed devetih naselij prvega področja je le Komen tisto naselje, ki je po številu prebivalstva nekoliko večje od ostalih naselij. Komen je bil namreč že leta 1868 manjše centralno naselje Krasa in zato ni čudno, da je imelo že takrat največ prebivalcev. Celotno področje, ki ga zajemajo naše analize, je imelo leta 1868 3.413 prebivalcev -- od tega 1.736 žensk in 1.677 moških. Vse do leta 1910 je stanje v številu prebivalstva skoraj nespremenjeno, manjše razlike, ki so opazne med posameznimi leti, so predvsem zaradi minimalnega pove-

čanja števila žensk. Šele po letu 1939 opazimo prvi večji padec števila prebivalstva. Takrat je bilo v devetih naseljih prvega področja še 3.338 prebivalcev. Vojna leta druge svetovne vojne pa so močno skrčila število prebivalstva. Popis leta 1948 nam pokaže, da se je število prebivalstva v lo letih zmanjšalo za 1.130, kar pomeni, da je bilo leta 1948 v Komnu in okoliških vaseh le še 2.208 prebivalcev, od tega 1.012 žensk in 1.196 moških. Tako veliko zmanjšanje števila prebivalstva je vsekakor odraz vojne in pa prvih povojnih let. Takrat se je po priključitvi Krasa Jugoslaviji del italijanskega prebivalstva, ki pa je bilo v teh vaseh kaj maloštevilno / nekoliko več ga je bilo le v Komnu/, izselil v Italijo. Da je bilo takrat dejansko italijanskega prebivalstva največ v centralnem naselju Komnu, nam zgovorno priča izrazito zmanjšanje števila prebivalstva v letih od 1939 do 1948. V tem času se je število prebivalstva tega naselja zmanjšalo za 483 ljudi, od tega za 257 moških in 225 žensk.

b/ Razvoj števila prebivalstva od leta 1948 do leta 1968

Število prebivalstva devetih naselij je bilo torej leta 1958 povsod občutno manjše kot pred desetimi leti. Sedaj je največje naselje po številu prebivalstva Pliskovica, ki ima leta 1948 395 prebivalcev. V naslednjih nekaj letih, to je do leta 1953, pa je Komen zopet postal naselje z največjim številom prebivalstva. Toda kakor narašča število prebivalstva v Komnu razmeroma hitro, tako pa je naraščanje števila prebivalstva v drugih vaseh komaj opazno, v nekaterih naseljih pa se že kažejo prvi zanki stagnacije in celo zmanjšanje števila prebivalstva. Podoben razvoj je tudi v naslednjih letih, to je od leta 1953 do leta 1961. Med letom 1961 in letom 1968 pa se razvoj števila prebivalstva med posameznimi naselji močno razlikuje. Indeks števila prebivalstva v primerjavi z letom 1961 narašča le pri Komnu, to je centralnem naselju, ki ima nekaj manjše industrije, manjše obrti in nekaj terci-

arne dejavnosti. Obenem pa še deloma v vasi Skopo, ki leži ob asfaltni cesti blizu Dutovelj. V vseh ostalih naseljih, ki pa leže znotraj Krasa in so tako odmaknjena od dobrih prometnih poti, obenem pa v naselju ni druge možnosti zaposlitve kakor v kmetijstvu, pa število prebivalstva stalno upada. Pri teh naseljih se giblje indeks poprečno okoli 90. Prav na račun upadanja števila prebivalstva, v vsaj na zunaj čistih agrarnih naseljih, se je zmanjšalo tudi število prebivalstva celotnega področja. Od leta 1948, ko je bilo najmanjše v vseh dotakratnih opazovalnih letih, se je število prebivalstva do leta 1968 zmanjšalo ponovno za 164 ljudi. Zmanjšanje števila prebivalstva v prvem področju kot celoti ni niti posebno veliko, je pa veliko, če izvzamemo naselji Komen in Skopo. Šele takrat se pravzaprav prikaže slika dejanskega upadanja števila prebivalstva agrarno pasivnega področja. /Tabela št. 9 in št. 10/.

PODROČJE II.

a/ Razvoj števila prebivalstva od leta 1868 do leta 1939

Izmed sedmih naselij drugega področja ni nobenega takega naselja, ki bi bilo vsaj manjše centralno središče. Naselja so razporejena od nižinske Rake in Dolge Rake, ki ležita danes blizu ceste Ljubljana-Zagreb, pa do naselja Studenec, ki leži na najvišjem delu drugega področja in je obenem tudi najbolj oddaljeno po kilometrih kakor tudi časovno od bližnjih industrijskih središč Videm - Krškega, Brežice in Novega mesta.

Leta 1868 je živel v sedmih naseljih 1.247 ljudi, od tega 629 žensk in 618 moških. Vse do leta 1910 sledimo rahlemu povečanju števila prebivalstva, tako je še leta 1939 skupno število prebivalstva sedmih naselij večje, kot pa je bilo leta 1868. Največji relativen porast števila prebivalstva v tem razdobju zasledimo v Raki in v najbolj oddaljenem naselju - Studencu. V teh letih je postal namreč Studenec manjše središ-

če okoliških vasi in zaselkov, dobil je trgovino, večjo cerkev in gostilno, ter tako prevzel vodilno vlogo med okoliškimi naselji. To se deloma odraža tudi v naraščanju števila prebivalstva. V vojnih letih, to je od leta 1939 do leta 1945 in nadaljnjih prvih letih po vojni, to je do leta 1948, se je število prebivalstva v drugem področju le minimalno zmanjšalo. Leta 1948 je živel v sedmih naseljih drugega področja 1.223 prebivalcev, od tega 657 žensk in 566 moških. Tako se je torej v teh 10 letih zmanjšalo število žensk za 58, število moških pa za 45.

b) Razvoj števila prebivalstva od leta 1948 do leta 1968

Če opazujemo ločeno razvoj števila prebivalstva le v razdobju med letoma 1948 in 1968, lahko hitro ugotovimo, da se število prebivalstva zmanjšuje praktično v vseh naseljih, z izjemo Dolge Rake, kjer je porast števila prebivalstva minimalen. Celotno število prebivalstva sedmih naselij se je v razdobju 20 let zmanjšalo od 1.223 na 963. To pomeni, da je indeks, ki je bil leta 1948 100, v letu 1968 83. Od leta 1948 do leta 1953 smo pričeli sicer še rahlemu večanju števila prebivalstva, od leta 1953 pa število prebivalstva stalno pada, ta padec pa se še poveča v naslednjem razdobju 7 let, to je med letoma 1961 in 1968. Agrarno področje, in to dokaj pasivno agrarno področje, kakršno je severovzhodni del Krške kotline, predvsem pa del Krškega hribovja, je z razvojem neagrarnih panog izven njega in majhnimi možnostmi rentabilnega kmetijskega gospodarjenja v njem samem, postalo nepriljubeno za prebivalstvo, ki na njem živi, kaj šele da bi bilo privlačno za nove doseljence. Kljub razmeroma dobri prometni povezanosti s centralnimi naselji v dolini, pa oddaljenost od njih in pa majhne možnosti v kmetijstvu na ozemlju samega področja ^{zaslužka} preperečujejo oziroma pospešujejo odtok prebivalstva iz pasivnega agrarnega področja. Zato ni čudno, da nikjer drugod razen

v Dolgi Raki ne zasledimo povečanja števila prebivalstva, ampak smo priče njegovemu razmeroma velikemu zmanjševanju. Število prebivalstva se je zmanjšalo celo v Raki, to je naselju, ki ima najugodnejšo prometno lego in obenem tudi najugodnejše kmetijsko zemljišče. V drugih naseljih hribovitega sveta je indeks zmanjševanja povsod velik, največji je v odročnem naselju Podulce in Jelenk. Tudi v Studencu, ki se je do leta 1939 neprestano večal in postopoma postajal majhno središče hribovitega predela, se število prebivalstva po letu 1953 neprestano zmanjšuje in je danes praktično že tako, kot ga ima nekoliko večji zaselek. (Tabeli št. 11. in št. 12).

PODROČJE III

a) Razvoj števila prebivalstva od leta 1868 do leta 1939

Tretje področje zajema 15 naselij, toda 6 izmed njih je takih, da je njihovo število prebivalstva premajhno, da bi jih bilo smiselno obravnavati posebej, obenem pa so tudi teritorialno povezana z bližnjimi večjimi naselji. Prav zato smo jih združili in jih v tabeli prikazujemo kot enotna naselja. Naselje Klanec, Zalog, Glinje, Cerkljanska Dobrava, Komendska Dobrava, Podboršt, Tunjiška Mlaka in Gmajnica leže še v Ljubljanski kotlini, naselje Tunjice leži na terciarnem gričevju, ki obrobja Ljubljansko kotlino, medtem ko leže naselja Viševica, Sidraž, Laniše, Šenturška gora, Stiška vas in Apno že na južnih obronkih Kamniških Alp. Med najnižje ležečim naseljem in najvišje ležečo Stiško vasjo je preko 500 metrov višinske razlike. Velike pa so tudi razlike med prometno povezanostjo teh agrarnih krajev s središči v Ljubljanski kotlini. Medtem ko so naselja, ki leže na ravnini, praktično v širšem populacijskem področju Ljubljane, Kamnika ali Kranja, so Tunjice navezane izključno na Kamnik, više

ležeča naselja pa so mnogo bolj oddaljena in slabše prometno in gravitacijsko navezana na omenjena središča.

Od leta 1868 pa do leta 1939 je stanje v številu prebivalstva tretjega področja kot celote ostalo skoraj nespremenjeno. Zmanjšanje za 21 ljudi, dejansko ne pomeni bistvenega odtekanja prebivalstva. Zanimivo je, da se celo bistveno ne zmanjšuje število prebivalstva v višje ležečih naseljih, kot so Šenturška gora ali Viševica in Laniše. V tem razdobju pa narašča število prebivalstva v ravninskih naseljih. Leta 1910 je bilo v vaseh tretjega področja najmanj prebivalcev, to je 1911, in enako število prebivalstva je bilo tudi leta 1880. V glavnem pa v tem razdobju število prebivalstva vseh naselij stagnira. Tudi v razdobju nadaljnjih desetih let, to je od leta 1939 pa do leta 1948, je stanje števila prebivalstva skoraj nespremenjeno. V teh desetih letih se je skupno število prebivalstva zmanjšalo le za 42 ljudi, v treh nižinskih naseljih pa je opazen celo občuten porast števila prebivalstva.

b) Razvoj števila prebivalstva od leta 1948 do leta 1968

Tudi v nadaljnjih 20 letih smo priče majhni stagnaciji števila prebivalstva celotnega tretjega področja. V letih od leta 1953 do leta 1961, še ekstremneje pa v nadaljnjih sedmih letih je opazna močna razlika med razvojem populacije višje ležečih naselij in tistih, ki leže še na ravninskem ali gričevnatem delu Ljubljanske kotline. Medtem ko je v naseljih ravninskega dela našega področja opazna ali stagnacija števila prebivalstva, v treh primerih pa porast števila prebivalstva, je v višje ležečih naseljih opazen močan padec števila prebivalstva. Občutno zmanjšanje ljudi je predvsem v naseljih Šenturška gora, Apno, Stiška vas, Laniše in Viševica, torej tistih naseljih, ki so najslabše povezana z dolino in, ki so tudi najbolj agrarno

usmerjena. (Tabeli št. 13 in št. 14).

SKUPNE ZNAČILNOSTI TREH PODROČIJ

Pri vseh enaintridesetih naseljih vseh treh področij, ki ležijo tako prirodno kakor tudi gospodarsko v različnih področjih Slovenije, a je njihova osnovna gospodarska dejavnost pravzaprav enaka, to so torej agrarna naselja, lahko opazimo v razvoju števila prebivalstva od leta 1868 pa do leta 1968 enake poteze in skoraj enak razvoj. Jasno je, da so med posameznimi naselji enega ali drugega področja večje ali manjše razlike, toda če medsebojno primerjamo posamezna področja kot celoto, je razvoj v vseh treh skoraj enak. Ker leži večina naselij v agrarno pasivnih področjih, brez večjih možnosti zaposlovanja delovne sile v drugih poklicih ali pa vsaj brez večjih možnosti uvažanja rentabilnega kmetijstva, je dejanski razvoj števila prebivalstva popolnoma razumljiv in do neke mere realen. Nobeno izmed področij tudi nima večjega neagrarnega središča, ki bi s svojim razvojem pritegovalo delovno silo in s tem posredno vplivalo na večanje števila prebivalstva okoliških naselij. S tem je pravzaprav stanje in razvoj števila prebivalstva v omenjenih treh področjih realen prikaz razvoja populacije naših agrarnih področij kot celote.

Tabela: št. 9

ŠTEVILO PREBIVALSTVA V FOSAMEZNIH LETIH OD LETA 1868 DO LETA 1968 /PODROČJE I/

Naselje	1868				1880				1890				1900				1910			
	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.
Gabrovica	157	167	324	100	173	158	331	102	198	184	382	118	200	179	379	117	217	180	397	123
Kobjeglava	215	218	433	100	222	212	434	100	236	206	442	102	215	193	408	94	199	191	380	88
Komen	364	344	708	100	375	340	715	101	364	370	734	104	352	352	704	99	403	381	784	111
Kopriva	159	164	323	100	142	159	301	93	157	193	350	108	165	189	354	110	155	162	317	98
Kosovelje	69	60	129	100	68	56	124	96	67	57	124	96	60	63	123	95	68	75	143	111
Krajna vas	138	88	226	100	125	121	246	109	122	105	227	100	120	115	235	104	117	113	230	102
Pliskovica	290	272	562	100	271	266	537	96	288	273	561	100	332	288	620	110	298	279	577	103
Skopo	146	163	309	100	158	160	318	103	157	164	321	104	159	160	319	103	161	156	317	103
Volčji grad	198	201	399	100	198	187	385	96	219	183	402	101	203	191	394	99	194	190	384	96
SKUPAJ	1736	1677	3413	100	1732	1659	3391	102	1808	1735	3543	107	1806	1730	3536	107	1812	1717	3529	107

Naselje	1939				1948				1953				1961				1968			
	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.
Gabrovica	174	155	329	102	146	133	279	86	143	135	278	86	127	110	237	73	107	96	203	63
Kobjeglava	166	165	331	76	131	149	280	65	135	133	268	62	127	134	261	60	121	121	242	56
Komen	439	442	881	124	181	217	398	56	205	245	450	64	230	293	523	74	263	308	571	81
Kopriva	142	157	299	93	93	124	217	67	98	122	220	68	100	113	213	66	105	111	216	67
Kosovelje	63	62	125	97	44	54	98	76	45	49	94	73	40	44	84	65	36	43	79	61
Krajna vas	104	106	210	93	67	75	142	63	76	70	146	65	81	64	145	64	67	70	137	61
Pliskovica	315	286	601	107	188	207	395	70	201	192	393	70	192	186	378	67	169	155	324	58
Skopo	144	145	289	94	84	117	201	65	106	134	240	155	110	134	244	79	98	123	221	72
Volčji grad	128	145	273	68	78	120	198	50	85	109	194	49	75	97	172	43	66	85	151	38
SKUPAJ	1675	1663	3338	101	1012	1196	2208	666	1094	1189	2283	69	1082	1175	2257	68	1032	1112	2144	65

Tabela: št. 10

ŠTEVILO PREBIVALSTVA V POSAMEZNIH LETIH OD LETA 1948 DO LETA 1968 /PODROČJE I/

Naselje	1948				1953				1961				1968			
	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.
Gabrovica	146	133	279	100	143	135	278	100	127	110	237	85	107	96	203	73
Kobjeglava	131	149	280	100	135	133	268	96	127	134	261	93	121	121	242	86
Komen	181	217	398	100	205	245	450	113	230	293	523	131	263	308	571	143
Kopriva	93	124	217	100	98	122	220	101	100	113	213	98	105	111	216	100
Kosovelje	44	54	98	100	45	49	94	96	40	44	84	86	36	43	79	81
Krajna vas	67	75	142	100	76	70	146	103	81	64	145	102	67	70	137	96
Pliskovica	188	207	395	100	201	192	393	99	192	186	378	96	169	155	324	82
Skopo	84	117	201	100	106	134	240	119	110	134	244	121	98	123	221	110
Volčji grad	78	120	198	100	85	109	194	98	75	97	172	88	66	85	151	76
SKUPAJ	1012	1196	2208	100	1094	1189	2283	104	1082	1175	2257	102	1032	1112	2144	97

Tabela:št. 11

ŠTEVILO PREBIVALSTVA V POSAMEZNIH LETIH OD LETA 1868 DO LETA 1968 /PODROČJE II/

Naselje	1868				1880				1890				1900				1910			
	M	ž	Sk.	Ind.	M	ž	Sk.	Ind.	M	ž	Sk.	Ind.	M	ž	Sk.	Ind.	M	ž	Sk.	Ind.
Dolga Raka	70	55	125	100	62	55	117	94	55	52	107	86	51	48	99	79	55	56	111	89
Raka	151	153	304	100	152	162	314	103	179	213	392	129	198	220	418	135	186	211	397	131
Podulce	89	96	185	100	92	107	199	108	86	101	187	101	84	104	188	102	80	105	185	100
Jelenk	22	22	44	100	28	25	53	120	26	31	57	130	28	19	47	107	31	36	67	152
Roviše	92	98	190	100	88	94	182	96	92	101	193	102	113	123	236	124	92	124	216	114
Zavratec	85	76	161	100	101	89	190	118	99	101	200	124	89	97	186	116	81	87	168	116
Studenc	109	129	238	100	102	131	233	98	110	149	259	109	118	145	263	111	122	148	270	113
SKUPAJ	618	629	1247	100	625	663	1288	103	647	748	1395	112	681	756	1437	115	647	767	1414	113

Naselje	1939				1948				1953				1961				1968			
	M	ž	Sk.	Ind.	M	ž	Sk.	Ind.	M	ž	Sk.	Ind.	M	ž	Sk.	Ind.	M	ž	Sk.	Ind.
Dolga Raka	39	42	81	65	31	37	68	54	37	41	78	62	42	41	83	66	44	32	76	61
Raka	170	191	361	104	161	203	364	120	154	226	380	125	147	204	351	115	120	192	312	103
Podulca	85	92	177	63	80	73	153	83	67	64	131	71	53	49	102	55	41	54	95	51
Jelenk	30	33	63	143	37	35	72	164	38	37	75	170	34	31	65	148	28	25	53	120
Roviše	95	118	213	114	98	108	206	108	101	119	220	116	87	89	176	93	76	82	158	83
Zavratec	71	88	159	99	65	83	148	92	66	82	148	92	54	67	121	75	52	51	103	64
Studenc	121	151	272	114	94	118	212	89	97	119	216	91	80	85	165	69	84	82	166	70
SKUPAJ	611	715	1326	106	566	657	1263	93	560	688	1248	100	497	566	1063	85	445	518	963	77

Tabela: št. 12

ŠTEVILO PREBIVALSTVA V POSAMEZNIH LETIH OD LETA 1948 DO LETA 1968 /PODROČJE II/

Naselje	1948				1953				1961				1968			
	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.
Dolga Raka	31	37	68	100	37	41	78	115	42	41	83	122	44	32	76	112
Raka	161	203	364	100	154	226	380	104	147	204	351	96	120	192	312	86
Podulce	80	73	153	100	67	64	131	86	53	49	102	67	41	54	95	62
Jelenk	37	35	72	100	38	37	75	104	34	31	65	90	28	25	53	73
Roviše	98	108	206	100	101	119	220	107	87	89	176	85	76	82	158	77
Zavratec	65	83	148	100	66	82	148	100	54	67	121	82	52	51	103	70
Studenec	94	118	212	100	97	119	216	102	80	85	165	78	84	82	166	78
SKUPAJ	566	657	1163	100	560	688	1248	107	497	566	1063	91	445	518	963	83

Tabela: št. 13

ŠTEVILO PREBIVALSTVA V POSAMEZNIH LETIH OD LETA 1868 DO LETA 1968 /PODROČJE III/

Naselje	1868				1880				1890				1900				1910			
	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.
Klanec	103	130	233	100	97	125	222	95	100	133	233	100	118	130	248	106	94	128	222	95
Zalog	165	186	351	100	147	161	308	88	151	159	310	88	168	169	337	96	156	183	339	97
Glinje	47	45	92	100	37	46	83	90	33	53	86	93	29	39	68	74	31	33	64	70
Cerkljanska D. Komendska D. Podboršt	148	179	327	100	167	171	338	103	154	148	302	92	152	167	319	98	130	162	292	89
Tunjiška M. Gmajnica	113	128	241	100	126	133	259	107	129	134	263	109	118	134	252	105	134	151	285	118
Tunjice	136	123	259	100	127	123	250	97	118	124	242	93	127	106	233	90	123	98	221	85
Viševica, Si- draž, Laniše	71	80	151	100	77	76	153	101	90	66	156	103	80	59	139	92	79	61	140	93
Šenturška G.	61	66	127	100	57	62	119	94	67	73	140	110	76	67	143	113	73	79	152	120
Stiška v. Apno	98	92	190	100	84	95	179	94	85	104	189	99	96	102	198	104	100	96	196	103
SKUPAJ	942	1029	1971	100	919	992	1911	97	927	994	1921	97	946	973	1937	92	920	991	1911	97

Naselje	1931				1948				1953				1961				1968			
	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.	M	Ž	Sk.	Ind.
Klanec	121	143	264	113	123	119	242	104	113	115	228	98	113	120	233	100	99	109	208	89
Zalog	164	192	356	101	151	186	337	96	150	184	334	95	141	195	336	96	166	202	368	105
Glinje	35	42	77	84	40	36	76	83	39	40	79	86	41	31	72	78	41	33	74	80
Cerkljanska D. Komendska D. Podboršt	107	124	231	71	109	142	251	77	111	150	261	80	104	131	235	72	122	134	256	78
Tunjiška M. Gmajnica	144	163	307	127	157	183	340	141	171	195	366	152	170	179	349	145	183	194	377	156
Tunjice	130	144	274	106	124	135	259	100	129	133	262	101	119	132	251	97	116	129	245	95
Viševica, Si- draž, Laniše	74	85	159	105	49	73	122	81	49	70	119	79	57	66	123	81	55	60	115	76
Šenturška g.	53	62	115	91	65	57	122	96	56	51	107	84	36	36	72	57	48	40	88	69
Stiška v. Apno	77	90	167	88	68	91	159	84	68	86	154	81	65	72	137	72	67	64	131	69
SKUPAJ	905	1045	1950	99	886	1022	1908	97	886	1024	1910	97	846	962	1808	92	897	965	1862	94

Tabela: št. 14

ŠTEVILO PREBIVALSTVA V POSAMEZNIH LETIH OD LETA 1948 DO LETA 1968 (PODROČJE III)

Naselje	1948				1953				1961				1968			
	M	Ž	SK	IND	M	Ž	SK	IND	M	Ž	SK	IND	M	Ž	SK	IND
Klahec	123	119	242	100	113	115	228	94	113	120	233	96	99	109	208	86
Zalog	151	186	337	100	150	184	334	99	141	195	336	100	166	202	368	109
Glinje	40	36	76	100	39	40	79	104	41	31	72	95	41	33	74	97
Cerkljanska Dob. Komendska Dobrava Podboršt	109	142	251	100	111	150	261	104	104	131	235	94	122	134	256	102
Tunjiška Mlaka Gmajnica	157	183	340	100	171	195	366	108	170	179	349	103	183	194	377	111
Tunjice	124	135	259	100	129	133	262	101	119	132	251	97	116	129	245	95
Viševica, Si- draž, Laniše	49	73	122	100	49	70	119	98	57	66	123	101	55	60	115	94
Šenturška gora	65	57	122	100	56	51	107	88	36	36	72	59	48	40	88	72
Stiška vas, Apno	68	91	159	100	68	86	154	97	65	72	137	86	67	64	131	82
SKUPAJ	886	1022	1908	100	886	1024	1910	100	846	962	1808	95	897	965	1862	98

RAZVOJ POKLICNE STRUKTURE PREBIVALSTVA MED LETOMA 1953 in 1961

Pri naših analizah poklicne strukture prebivalstva so upoštevani le aktivno zaposleni prebivalci posameznih naselij. Žal razpolagamo le s statističnimi podatki, ki so primerljivi le za razdobje devetih let. Toda že ta razmeroma kratka doba oziroma primerjave posameznih števil zaposlenega prebivalstva v tej ali oni gospodarski ali negospodarski panogi, nam nazorno nakažejo razvojno smer v zaposlitveni strukturi prebivalstva posameznih naselij, področij in obenem kažejo smer razvoja v vseh treh področjih kot celoti.

PODROČJE I.

Leta 1953 je bilo na prvem področju zaposlenih 1.158 prebivalcev. Od tega je bilo zaposlenih v primarnih dejavnostih 553 prebivalcev ali 47,8% od vseh aktivnih zaposlencev, v sekundarnih dejavnostih 118 ali 10,2%, v gospodarskem terciaru 193 ali 16,7%, v negospodarskem terciaru 70 ali 6% oseb, izven dejavnosti in z lastnimi dohodki pa je bilo leta 1953 224 ali 19,3%. Iz naštetih števil in njihovih posameznih deležev je torej jasno razvidno veliko prevladovanje primarne dejavnosti, in to predvsem kmetijske dejavnosti, saj je bilo od skupnega števila 553 v primarnih dejavnostih zaposlenega aktivnega prebivalstva zaposleno v kmetijstvu kar 498 ljudi in v gozdarstvu le 55. Bistvenih razlik med posameznimi naselji pravzaprav ni, preseneča morda le razmeroma velik odstotek v primaru zaposlenega prebivalstva, ki živi v Komnu, saj bi tukaj kot takrat že razvijajočem središču pričakovali le manjši delež v kmetijstvu in gozdarstvu zaposlenega prebivalstva. Na drugi strani pa preseneča razmeroma velik odstotek izven primarnih dejavnosti zaposlenega prebivalstva naselja Skopo, ki je takrat bilo še po svojem zunanjem videzu in videzu zemljišča, ki ga je obdajalo, izrazito agrarno naselje.

V razdobju devetih let, to je do leta 1961, se je število aktivno zaposlenega prebivalstva devetih naselij prvega področja nekoliko zmanjšalo. Zmanjšalo se je sicer le za 39 zaposlencev, toda posamezna razmerja med zaposlenci v gospodarskih in negospodarskih panogah so se bistveno spremenila. Ne toliko v področju kot celoti kot pa pri posameznih naseljih znotraj njeega. V prvi vrsti se je zmanjšal delež v primaru zaposlenega prebivalstva, in sicer za 18,7% ali za 211 aktivnih proizvajalcev. Pri tem se je tako absolutno kakor relativno zmanjšal delež in število aktivnih zaposlencev tako v kmetijstvu kakor tudi v gozdarstvu. V sekundarnih dejavnostih se je povečalo število zaposlenih za 55 ali 4,5%, v gospodarskem terciaru se je število zaposlenih prav tako povečalo, in sicer od 193 na 240, kar pomeni, da se je skupno povečalo za 8,1% napram celotnemu številu zaposlenega prebivalstva. Podobno se je povečalo tudi število zaposlenih v negospodarskem terciaru, in sicer za 21 zaposlenih, kakor se je tudi povečalo število oseb z lastnimi dohodki in izven dejavnosti ter oseb, ki jih zajema oznaka "ostalo", teh je bilo leta 1953 224 ali 19,3%, leta 1961 pa jih je bilo 272 ali 23,2% od celotnega števila zaposlenega prebivalstva. Te razlike, oziroma boljše ta razlika, ki je nastala v dobi devetih let med številom zaposlenega prebivalstva v primarnih dejavnostih in številom prebivalstva, ki je zaposleno v drugih dejavnostih, se tudi jasno odraža v zaposlitveni strukturi prebivalstva posameznih naselij. Pri vseh je sicer opazno zmanjšanje prebivalstva zaposlenega v primarni dejavnosti, a to je najmočnejše v naselju Komen in Skopo. Posebno pri prvem je občuten padec tistega števila prebivalstva, ki je zaposleno v kmetijskih, in občuten porast števila prebivalstva zaposlenega v terciarnih dejavnostih, od tega posebno še porast števila prebivalstva zaposlenega v negospodarskem terciaru. To je obenem dokaz, da se Komen počasi razvija v upravno in deloma

tudi gospodarsko središče celotnega osrednjega dela Komensko-Divaškega Krasa. Poleg omenjenih dveh naselij pa je med letoma 1953 in 1961 doživela gospodarska struktura zaposlenega prebivalstva tudi velike spremembe v naselju Kopriva. To naselje leži ob prometni cesti blizu Dutovelj, in tako je imelo oziroma ima prebivalstvo tega naselja ugodnejše možnosti zaposlitve v neagrarnih poklicih. (Tabeli št. 15 in št. 16).

PODROČJE II

Leta 1953 je prebivalstvo, ki živi v sedmih naseljih drugega področja, še močno agrarno. To nam jasno dokazuje podatek, da je bilo tega leta od 810 zaposlenih prebivalcev kar 560 ali 68,0% takih, ki so bili zaposleni v primarnih dejavnostih. Od tega je bilo v gozdarstvu zaposlenih le osem ljudi, torej je bilo v kmetijstvu zaposlenih kar 552 prebivalcev. Skupen delež vsega prebivalstva, ki je zaposleno v kmetijstvu, bi bil napram celotnemu številu zaposlencev še večji, če bi izvzeli naselje Rako, kjer je bilo že leta 1953 zaposlenih v kmetijstvu le 87 aktivnih prebivalcev. V vseh ostalih naseljih je delež v kmetijstvu in gozdarstvu zaposlenega prebivalstva mnogo večji (povsod presega 75%) in je največji v naselju Jelenk, kjer je v primaru zaposlenih kar 88,7% vseh prebivalcev naselja. Zaradi izredno velikega števila zaposlenega prebivalstva v primarnih dejavnostih gospodarstva je delež zaposlenih ljudi v ostalih gospodarskih dejavnostih razumljivo izredno majhen. Leta 1953 je bilo v sedmih naseljih zaposleno v sekundarnih dejavnostih le 12 ljudi, v obeh terciarnih 96 ljudi, izven dejavnosti in z lastnimi dohodki pa 142 prebivalcev. Izmed sedmih naselij so kar tri take, kjer ni v negospodarskem terciaru zaposlenega nobenega prebivalca, število zaposlenih v gospodarskem terciaru pa je minimalno. Taka zaposlitvena struktura nazorno izkazuje, da je bilo leta 1953 celotno drugo področje izrazito agrarno usmerjeno.

Že bežna analiza podatkov poklicne strukture prebivalstva iz leta 1961 nam pokaže, da je industrijski razvoj in raz-

voj negospodarskih panog pustil drugo področje pravzaprav nekako ob strani. Opazno je sicer zmanjšanje zaposlenega prebivalstva v primarnih dejavnostih, a to zmanjšanje je v primerjavi z zmanjšanjem v celotni Sloveniji minimalno. Kakor se je zmanjšalo število zaposlenih ljudi v kmetijstvu in gozdarstvu, tako se je pravzaprav zmanjšalo celotno število zaposlenega prebivalstva. Leta 1953 je bilo zaposlenih skupno 810 ljudi, leta 1961 pa 654, torej se je število aktivnih prebivalcev zmanjšalo za 156 zaposlencev. V tem istem času se je zmanjšalo število zaposlenih prebivalcev v primarnih dejavnostih za 203 zaposlene. Nujno je, da sta obe števili ali obe komponenti zmanjšanja v tesni povezavi. Žal nimamo podatkov, kam so odšli tisti prebivalci, ki so zapustili primaren poklic, vendar je jasno, da se razen redkih izjem niso zaposlili v domačem kraju in da niso opravljali drugega poklica (razen redkih izjem), torej je jasno, da so zapustili kraj bivanja ali pa ostareli in jih torej statistika več ne registrira (ta drugi pojav bo podrobneje analiziran v enem izmed sledečih poglavij).

Število prebivalstva, zaposlenega v primaru, je torej tudi leta 1961 v vseh naseljih, razen v naselju Raka, veliko. Največje je v naselju Zavratac, kjer je v kmetijstvu zaposlenih še vedno 83,6% prebivalstva. Zanimivo pa je, da le malo narašča zaposlenost prebivalstva v drugih poklicih, lahko trdimo, da pravzaprav stagnira.

Tako se je povečalo število zaposlenih v obeh terciarih v devetih letih le za enega zaposlenega, nekoliko bolj se je povečalo število zaposlenih v sekundarnih dejavnostih, in to od 12 na 29, kar pa je še vedno komaj omembe vredna številka. Nekoliko bolj pa se je povečalo število prebivalstva zaposlenega izven dejavnosti, oseb z lastnimi dohodki in oseb, katerih poklic je nerazvrščen. Teh je bilo leta 1953 142, leta 1961 pa 161. (Tabeli št. 17 in 18).

PODROČJE III.

V tretjem področju se razen redkih izjem zaposlitvena struk-

tura prebivalstva med posameznimi naselji bistveno ne loči. V vseh naseljih prevladuje prebivalstvo, ki je zaposleno v kmetijstvu ali gozdarstvu (izjema sta le naselji Tunjiška Mlaka in Gmajnica). Leta 1953 je bilo na celotnem ozemlju tretjega področja zaposlenih v kmetijstvu 592 prebivalcev, v gozdarstvu 6, torej skupaj v primarnih dejavnostih 598 prebivalcev ali 56,5%^{od} vseh aktivnih prebivalcev 15 naselij. V istem letu je bilo v rudarstvu, industriji in gradbeništvu zaposlenih 158 ljudi ali 14,9%, v gospodarskem in negospodarskem terciaru pa 150 ljudi. Skoraj enako število ljudi, to je 152 ali 14,4% pa je razvrščenih v rubriki ostalo, to je v poklicih ali dejavnostih, ki jih označujemo pod oznakami "izven dejavnosti in osebe z lastnimi dohodki". Po številu prebivalstva, ki je zaposleno v kmetijstvu, izstopajo najviše ležeča naselja, to so Šenturška gora, kjer je bilo leta 1953 zaposlenih v kmetijstvu 64,9%, dalje Viševica, Sidraž in Laniše s 84,6%, ter Stiška vas in Apno s 86,5% zaposlenega prebivalstva v primarnih dejavnostih. Na drugi strani pa je zaposlitvena struktura prebivalstva v naseljih, ki leže ob roju Ljubljanske kotline, že leta 1953 nekoliko drugačna, v teh naseljih je zaposlenost prebivalstva v sekundarnih in terciarnih dejavnostih neprimerno večja, kakor pa je zaposlenost prebivalstva v istih panogah v više ležečih naseljih.

V razdobju devetih let, to je do leta 1961, se je zaposlitvena struktura prebivalstva tretjega področja bistveno spremenila. Ta sprememba gre predvsem na račun upadanja števila prebivalstva, zaposlenega v kmetijstvu. Celotno število prebivalstva, ki je zaposleno v kmetijstvu, se je od leta 1953 pa do leta 1961 zmanjšalo za 171 zaposlencev ali od 56,5% v letu 1953 na 41,0% v letu 1961. To razmeroma veliko zmanjšanje števila prebivalstva, zaposlenega v primarnih dejavnostih, je predvsem odraz zmanjšanja števila tega istega prebivalstva v naseljih, ki leže na robu Ljubljanske kotline. V teh tako imenovanih "nižinskih" naseljih je delež aktivnega, v primarnih dejavnostih zaposlenega prebivalstva povsod občutno padel. Tako je bilo na primer v naselju Klanec leta 1953 zaposlenih

v kmetijstvu 50% prebivalcev, leta 1961 pa le še 23%, podobno zmanjšanje opazimo tudi pri naseljih Zalog /l. 1953 - 64, l. 1961 - 46,9% Glinje /l. 1953 - 64,5%, l. 1961 - 51,5%/.

Istečasno z upadanjem števila prebivalstva zaposlenega v kmetijstvu in gozdarstvu, pa smo priče počasnemu večanju zaposlenosti števila prebivalstva v ostalih gospodarskih in negospodarskih panogah. Od leta 1953 pa do leta 1961 se je število zaposlenih prebivalcev v industriji in gradbeništvu povečalo za 153 zaposlenih, število zaposlenih v gospodarskem terciaru se je povečalo za 17, število zaposlenih v negospodarskem terciaru za 10, število zaposlenih izven dejavnosti in v rubriki "ostalo" pa se je zmanjšalo za osem aktivnih prebivalcev. /Tabeli št. 19 in št. 20/

SKUPNE POTEZE TREH PODROČIJ

Če pogledamo razvoj zaposlenosti prebivalstva v vseh treh področjih kot celoti, lahko ugotovimo, da se je v letih med l. 1953 in 1961 zmanjšalo predvsem število prebivalstva zaposlenega v kmetijstvu in gozdarstvu. Leta 1953 je bilo v vseh treh področjih zaposleno v kmetijstvu 1.711 prebivalcev ali povprečno 57,4% od vsega aktivnega prebivalstva, leta 1961 pa je v primarnih dejavnostih zaposlenih le še 1.336 prebivalcev ali povprečno 42,1%. Forej se je v razdobju devetih let zmanjšalo število prebivalstva, ki je zaposleno v kmetijstvu, za 575 ljudi. Če primerjamo v tem času razvoj zaposlitvene strukture prebivalstva v ostalih krajih Slovenije, je to zmanjšanje pravzaprav minimalno. Sliko pasivnega agrarnega področja in problemov, ki jih doživljajo taka področja pri nas v Sloveniji in tudi Jugoslaviji, nam osvetlijo predvsem številke razvoja zaposlenosti v ostalih poklicih. V razdobju devetih let se je povečalo število prebivalstva, ki je zaposleno izven kmetijstva in gozdarstva, le za 463 zaposlenih, to je od 1.215 v l. 1953 na 1.678 v letu 1961. V tem istem razdobju pa se je število vseh aktivnih prebivalcev vseh treh področij celo zmanjšalo, in to

od 3.026 leta 1953 na 2.814 leta 1961. To torej kaže na ne posebno veliko zmanjšanje števila zaposlenega prebivalstva v kmetijstvu in na minimalno povečanje števila prebivalstva, ki je zaposleno v ostalih gospodarskih panogah, kakor tudi na celotno zmanjšanje števila aktivnih prebivalcev, stagnacijo in celo na nazadovanje v zaposlitveni strukturi prebivalstva. Ker se nam zdi, da je potrebno naslednje trditve podkrepiti še s popolnejšimi podatki, želimo v poglavju, ki sledi, podrobneje analizirati odtekanje ene in druge vrste delovne sile, kakor obenem tudi podrobneje prikazati neugodne posledice zmanjšanja aktivnih zaposlenih prebivalcev enega ali drugega področja in vseh treh področij kot celote.

POKLICNA STRUKTURA AKTIVNIH PREBIVALCEV LETA 1953 (PODROČJE I)

A Naselje	P R I M A R				S E K U N D A R					T E R C I A R a gospodar.terciar den. obrt sku- blag. paj %				T E R C I A R b negospod.terciar uslu- upra- sku- ge va paj %				O S T A L O izv. os.z sku- de- last. paj %			Skupaj a		
	kme- tij.	goz- dar.	sku- paj	%	ru- dar.	in- dus.	grad- ben.	sku- paj	%	pro- met	pr.	%	uslu- ge	upra- va	sku- paj	%	izv. jav.	os.z do- hod.	sku- paj	%			
Gabrovica	29 4,6	9 14,1	38 5,4	25,6		4 23,4	23 25,0	27 17,8	18,9	1 1,5	9 17,3	12 10,3	22 0,4	15,4	7 13,0	7 9,3	4,9	15 19,3	34 17,2	49 18,0	34,2 10,0	143	
Kobjeglava	64 10,0	10 15,6	74 10,6	63,8	2 4,7		2 2,2	4 2,6	3,4	11 16,9	3 5,7	9 7,8	23 9,9	19,8	1 1,9	1 1,3	0,9	6 7,7	8 4,1	14 5,1	12,1 8,1	116	
Komen	80 12,5	17 26,5	97 13,8	46,2		3 17,6	2 2,2	5 3,3	2,4	4 6,2	16 30,9	26 22,5	46 19,7	21,9	3 14,3	19 35,1	22 29,3	10,5	11 14,1	29 14,7	40 14,6	19,0 14,6	210
Kopriva	60 9,4		60 8,6	47,6	14	2 32,5	4 11,8	20 4,3	15,9	4 6,2	6 11,5	4 3,4	14 6,0	11,1	7 13,0	7 9,3	5,5	5 6,4	20 10,2	25 9,1	19,8 8,8	125	
Kosovelje	17 2,7		17 2,4	29,3	3 7,0		8 8,6	11 7,2	19,0	2 3,1	1 1,9	5 4,3	8 3,4	13,8	8 38,0	8 10,7	13,8	3 3,8	11 5,6	14 5,1	24,1 4,0	58	
Krajna vas	44 6,9	3 4,7	47 6,7	59,5			7 7,6	7 4,6	8,9	2 3,1	3 5,8	7 6,0	12 5,2	15,2		2 3,7	2 2,7	2,5	4 5,1	7 3,6	11 4,0	13,9 5,5	79
Pliskovica	97 15,2	2 3,1	99 14,2	49,0	12 27,9	2 11,8	13 14,0	27 17,8	13,4	11 16,9	3 5,8	16 13,9	30 12,9	14,9	1 4,8	14 25,9	15 20,0	7,4	9 11,5	22 11,2	31 11,3	15,3 14,1	202
Skopo	41 6,4		41 5,8	34,2			12 12,9	12 7,9	10,0	18 27,8	5 9,6	10 8,6	33 14,2	27,5	5 23,8	5 5,7	4,2	11 14,1	18 9,2	29 10,6	24,1 8,4	120	
Volšji grad	66 10,4	14 21,9	80 11,4	76,9		1 5,9	4 4,3	5 3,3	4,8	1 1,5		4 3,4	5 2,1	4,8	1 4,8	2 3,7	3 4,0	2,9	2 2,6	9 4,6	11 4,0	10,6 7,2	104
SKUPAJ B	498	55	553	47,8	31	12	75	118	10,2	54	46	93	193	16,7	18	52	70	6,0	66	158	224	19,3	1158

Tabela: št.16

POKLICNA STRUKTURA PREBIVALCEV LETA 1951 (PODROČJE I)

A		P R I M A R				S E K U N D A R				T E R C I A R a - gospodarski terciar							
		U															
Naselje	kme- tij.	goz- dar.	sku- paj	%	ru- dar.	in- dustr.	grad- ben.	sku- paj	%	pro- met 1	denar. trg- ov. a)	blagov. go- stin. b)	promet bankar. zavar. c)	skupaj a,b,c, 2	obrt 3	skupaj 1+2+3	%
Gabrovica	21 4,9	-- --	21 4,7	17,2 -	-- --	4 3,0	23 31,4	27 13,1	22,1 -	3 3,6	3 4,9	1 6,7	-- --	4 4,9	15 10,2	22 7,1	18,1 -
Kobjeglava	54 12,6	3 15,8	57 12,9	39,8 -	-- --	15 11,3	4 5,5	19 9,2	13,3 -	12 14,5	3 4,9	1 6,7	-- --	4 4,9	10 6,8	26 8,4	18,2 -
Komen	49 11,5	10 52,5	59 13,3	24,2 -	-- --	27 20,3	8 11,0	35 17,0	14,3 -	14 17,0	15 26,3	4 26,5	-- --	20 24,8	36 24,5	70 22,5	28,7 -
Kopriva	22 5,2	-- --	22 4,9	21,0 -	-- --	15 11,3	4 5,5	19 9,2	18,1 -	5 6,0	5 8,2	-- -	-- --	5 6,2	6 4,1	15 5,2	15,2 -
Kosovelje	17 4,0	-- --	17 3,8	37,8 -	-- --	5 3,8	-- -	5 2,4	11,1 -	1 1,2	1 1,6	-- -	-- --	1 1,2	8 5,4	10 3,2	22,2 -
Krajna vas	32 7,5	2 10,5	34 7,6	42,5 -	-- --	4 3,0	9 12,3	13 6,3	16,3 -	6 7,2	2 3,3	1 6,7	-- --	3 3,7	7 4,8	16 5,1	20,0 -
Pliskovica	54 12,6	1 5,3	55 12,3	32,4 -	-- --	12 9,0	7 9,6	19 9,2	11,2 -	10 12,0	5 8,2	2 13,3	-- --	7 8,6	17 11,6	34 10,9	20,0 -
Skopo	38 8,9	-- --	38 8,5	30,6 -	-- --	20 15,0	-- -	20 9,7	16,1 -	13 15,7	8 13,1	1 6,7	-- --	9 11,1	15 10,2	37 11,9	29,8 -
Volčji grad	39 9,1	-- --	39 8,7	45,3 -	-- --	6 4,5	10 13,7	16 7,8	18,6 -	1 1,2	1 1,6	1 6,7	-- --	2 2,5	6 4,1	9 2,9	10,5 -
SKUPAJ	B 326	16	342	29,1	--	108	65	173	14,7	65	44	11	--	55	120	240	25,1

T E R C I A R b - negospodarski tercijar							o s t a l o					
uslu- ge	u p r a v n e s l u ž b e					skupaj a,b,c,d,e)	%	o s t a l o				skupaj a
	komun. dejav. a	drž.upr. pravos. b	kul.pros. znan.dej. c	zdrav. social. d	ostale dejav. e			neraz- vršč. neznano	izven dejav. paj	%	skupaj	
-	3	-	2	1	-	6	4,9	-	46	46	37,7	122
-	10,4	-	12,5	4,0	-	5,5	-	15,8	13,7			8,7
-	4	2	-	2	1	9	6,3	5	27	32	22,4	143
-	13,8	10,0	-	8,0	5,3	8,3	-	11,1	9,3	9,5		10,1
-	-	6	6	11	9	32	13,1	1	47	48	19,7	244
-	-	30,0	37,7	44,0	47,3	29,3	-	2,2	16,1	14,3		17,3
-	1	2	1	4	4	12	11,4	6	30	36	34,3	105
-	3,4	10,0	6,2	16,0	21,0	11,0	-	13,3	10,3	10,7		7,5
-	3	-	-	-	1	4	8,9	-	9	9	20,0	45
-	10,4	-	-	-	5,3	3,7	-	-	3,1	2,7		3,2
1	1	2	-	-	-	3	5,0	-	13	13	16,2	80
100,0	3,4	10,0	-	-	-	2,8	-	-	4,5	3,9		5,7
-	5	2	4	2	2	15	8,8	7	40	47	27,6	170
-	17,3	10,0	25,0	8,0	10,5	13,7	-	15,6	13,8	14,0		12,0
-	1	3	1	1	1	7	5,6	1	21	22	17,7	124
-	3,4	15,0	6,2	4,0	5,3	6,4	-	2,2	7,2	6,5		8,8
-	1	-	1	-	1	3	3,5	4	15	19	22,1	86
-	3,4	5,2	6,2	-	5,3	2,8	-	8,9	5,2	5,6		6,1
-	19	17	15	21	19	91	7,8	24	248	272	23,2	1119

Tabela št. 17

POKLICNA STRUKTURA AKTIVNIH PREBIVALCEV LETA 1953 (PODROČJE II)

A Naselje	P R I M A R				S E K U N D A R					T E R C I A R gospodarski		R - A - terciar obrt		T E R C I A R negospodarski terciar				O S T A L O oseb. z dejav.oseb. doh.			skupaj	celot. štev. prebi- val.		
	kme- tij.	goz- dar.	sku- paj	%	ru- dar.	in- dus,	grad- ben.	sku- paj	%	pro- met	den.bla gov.pro.	sku- paj	%	uslu- ge	upra- va	sku- paj	%	izv.	last.	skupaj			%	paj
Dolga Raka	40 7,2	--	40 7,1	81,6	--	--	1 14,3	1 8,3	2	--	--	4 9,1	4 6,2	8,2	--	--	--	--	1 3,7	3 2,6	4 2,8	8,2	49	78
Raka	86 15,6	1 12,5	87 15,5	36,3	1 33,3	4 57,1	5 41,7	2,1	3 33,3	9 75	26 59,1	38 58,5	15,8	2 100	16 55,3	18 58,1	7,5	8 29,6	84 73,1	92 64,8	38,3	240	380	
Podulce	87 15,8	--	87 15,5	81,3	--	--	--	--	--	--	5 11,4	5 7,7	4,7	--	1 3,4	1 3,2	0,9	2 7,4	12 10,4	14 9,9	13,1	107	131	
Jelenk	39 7,1	--	39 7,1	88,7	--	--	1 14,3	1 8,3	2,3	--	--	2 4,5	2 3,0	4,5	--	--	--	--	2 7,4	--	2 1,4	4,5	44	75
Roviše	114 20,7	1 12,5	115 20,5	87,8	1 33,3	1 50	--	2 16,7	1,5	1 11,1	--	3 6,8	4 6,2	3,0	--	1 3,4	1 3,2	0,8	5 18,6	4 3,5	9 6,3	6,9	131	220
Zavratec	77 13,9	1 12,5	78 13,9	88,6	1 33,4	--	--	1 8,3	1,1	2 22,2	--	--	2 3,0	2,3	--	--	--	--	2 7,4	5 4,3	7 4,9	8,	88	148
Studenec	109 19,7	5 52,5	114 20,4	75,5	--	1 50	1 14,3	2 16,7	1,3	3 33,4	3 25	4 9,1	10 15,4	6,6	--	11 37,9	11 35,5	7,3	7 25,9	7 6,1	14 9,9	9,3	151	216
SKUPAJ B	552 100	8 100	560 100	68,	3 100	2 100	7 100	12 100	1,4	9 100	12 100	44 100	65 100	8,2	2 100	29 100	31 100	4,1	27 100	115 100	142 100	18,3	810	1248

POKLICNA STRUKTURA AKTIVNIH PREBIVALCEV LETA 1961 (PODROČJE II)

A Naselje	P R I M A R				ru- dar.	S E K U N D A R				pro- met	T E R C I A R -A- gospodarski terciar				T E R C I A R -B- negospodarski terciar				O S T A L O			P R E B I V A L S T V O		
	kme- tij.	gozd. paj	sku- paj	%		in- dus.	grad- ben.	sku- paj	%		den. blag. prom.	obrt	sku- paj	%	uslu- ge	upra- va	sku- paj	%	izven de- no	neraz- zna- no	sku- paj	% št. akt.	skupno št. štev.	
Dolga Raka	25 6,9	--	25 6,8	71,4	1 25,0	--	1 9,1	2 6,9	5,7	--	1 11,1	--	1 1,8	2,9	--	1 2,5	1 2,3	2,9	6,4	6 3,7	17,1	35	83	
Raka	43 11,9	--	43 11,7	20,2	3 75,0	10 71,5	7 63,6	20 69,1	9,4	2 15,4	6 66,7	23 71,9	31 57,4	14,6	1 33,3	29 72,5	30 69,9	14,0	36 56,9	3 30,0	89 55,3	41,8	213	351
Podulce	59 16,3	--	59 16,1	83,1	--	--	1 9,1	1 3,4	1,4	2 15,4	--	1 3,1	3 5,6	4,2	--	1 2,5	1 2,3	1,4	5 3,3	2 20,0	7 4,3	9,9	71	102
Jelenk	34 9,4	--	34 9,3	73,9	--	--	--	--	--	--	--	3 9,4	3 5,6	6,5	--	--	--	--	7 4,6	2 20,0	9 5,6	19,6	46	65
Roviše	75 20,8	1 16,7	76 20,7	74,5	--	--	2 18,2	2 6,9	2,0	1 7,7	--	1 3,1	2 3,7	2,0	--	1 2,5	1 2,3	1,4	20 13,2	1 10,1	21 13,1	20,5	102	176
Zavratac	60 16,6	1 16,7	61 16,6	83,6	--	1 7,1	--	1 3,4	1,4	1 7,7	--	--	1 1,8	1,4	--	1 2,5	1 2,3	1,4	9 6,1	--	9 5,6	12,3	73	121
Studeneč	65 18,1	4 66,6	69 18,8	60,6	--	3 21,4	--	3 10,3	2,5	7 53,8	2 22,2	4 12,5	13 24,1	11,4	2 66,7	7 17,5	9 20,9	7,9	18 11,9	2 20,0	20 12,4	17,5	114	165
SKUPAJ B	361 100	6 100	367 100	56,1	4 100	14 100	11 100	29 100	4,4	13 100	9 100	32 100	54 100	8,3	3 100	40 100	43 100	6,6	151 100	10 100	161 100	24,6	654	1063

POKLICNA STRUKTURA AKTIVNIH PREBIVALCEV LETA 1953 (PODROČJE III)

Naselje	PRIMAR				%	SEKUNДАР				pro- met	TERCIAR -A-			TERCIAR -B-			OSTALO			Skupaj A			
	kme- tij.	goz- dar.	sku- paj	%		ru- dar.	in- dus.	grad- ben.	sku- paj		%	den. blag.p.	obrt paj	sku- paj	%	uslu- ge	upra- va	sku- paj	%	izv. dejav.	os.z last.	sku- d.paj	%
Klanec	61 10,3	1 16,7	62 10,4	50,0	--	7,0 7,6	9 13,6	16 10,1	12,9	--	1 10,0	20 16,7	21 15,9	16,9	1 20,0	-	1 5,6	0,8	7 12,5	17 17,7	24 15,8	19,4 11,7	124 100
Zalog	132 22,3	-	132 22,1	64,1	--	12 13,0	6 9,1	18 11,4	8,7	--	2 20,0	29 24,2	31 23,5	15,0	-	3 23,1	3 16,7	1,5	7 12,5	15 15,6	22 14,5	10,7 19,5	206 100
Glinje	29 4,9	-	29 4,8	64,5	--	--	3 4,5	3 1,9	6,7	--	-	6 5,0	6 4,5	13,3	-	1 7,7	1 5,6	2,2	3 5,4	3 3,1	6 3,9	13,3 4,2	45 100
Cerkljanska D.																							
Komendska D.	55	-	55	44,0	--	11	3	14	11,2	--	1	34	35	28,0	-	-	-	-	9	12	21	16,8	125
Podboršt	9,3		9,2			12,0	4,5	8,9			10,0	28,3	26,5						16,1	12,5	13,8	11,8	100
Tunjiška M. Gmajnica	57 9,6	-	57 9,5	32,5	--	43 46,7	13 19,7	56 35,4	32,0	1	4 40,0	17 14,2	22 16,7	12,6	2 40,0	2 15,4	4 22,2	2,3	13 23,2	23 24,0	36 23,8	20,6 16,5	175 100
Tunjice	79 13,3	-	79 13,3	52,6	--	15 16,3	18 27,4	33 20,9	22,0	1	-	9 7,5	10 7,6	6,7	-	4 30,7	4 22,2	2,7	7 12,5	17 17,7	24 15,8	16,0 14,2	150 100
Viševica, Si- draž, Laniše	66 11,2	-	66 11,0	84,6	--	3 3,3	3 4,5	6 3,8	7,7	--	-	-	-	-	-	-	-	-	4 7,1	2 2,1	6 3,9	7,7 7,4	78 100
Šenturška g.	47 7,9	1 16,7	48 8,0	64,9	--	--	8 12,2	8 5,1	10,8	--	2 20,0	4 3,3	6 4,5	8,1	-	3 23,1	3 16,7	4,0	5 8,9	4 4,2	9 5,9	12,2 7,0	74 100
Stiška vas, Apno	66 11,2	4 66,6	70 11,7	86,5	--	1 1,1	3 4,5	4 2,5	4,9	--	-	1 0,8	1 0,8	1,2	2 40,0	-	2 11,0	2,5	1 1,8	3 3,1	4 2,5	4,9 7,7	81 100
SKUPAJ B	592 100	6 100	598 100	56,5	--	92 100	66 100	158 100	14,9	2 100	10 100	120 100	132 100	12,5	5 100	13 100	18 100	1,7	56 100	96 100	152 100	14,4 100	1058 100

POKLICNA STRUKTURA PREBIVALSTVA LETA 1961 (PODROČJE III)

A Naselje	P R I M A R				S E K U N D A R						T E R C I A R -A-				T E R C I A R -B-				O S T A L O			Skupaj	A %	
	kme- tij.	goz- dar.	sku- paj	%	ru- dar.	in- dus.	grad- ben.	sku- paj	%	pro- met	den. blag. prom.	obrt	sku- paj	%	uslu- ge	upra- va	sku- paj	%	izv. dejav.	nerazv. nezna- no	sku- paj			%
Klanec	32 7,6	-	32 7,5	23,0	-	37 14,7	6 14,6	43 14,7	31,0	2 33,3	6 18,2	22 20,0	30 20,1	21,6	2 100	3 11,5	5 17,9	3,6	27 20,2	2 20,0	29 20,1	20,8	139 13,4	100
Zalog	89 21,1	-	89 20,8	46,9	-	44 17,5	3 7,3	47 16,1	24,7	2 33,4	11 33,3	18 16,4	31 20,8	16,3	-	6 23,2	6 21,3	3,2	15 11,2	2 20,0	17 11,8	8,9	190 18,3	100
Glinje	17 4,0	-	17 4,0	51,5	-	3 1,2	2 4,9	5 1,7	15,2	-	2 6,1	1 0,9	3 2,0	9,1	-	1 3,8	1 3,6	3,0	6 4,5	1 10,0	7 4,9	21,2	33 3,2	100
Čerkvijska D. Korenjska D. Polboršt	41 9,8	1 14,3	42 9,8	29,6	-	39 15,5	3 7,3	42 14,3	29,6	-	7 21,2	36 32,8	43 29,0	30,2	-	1 3,8	1 3,6	0,7	14 10,4	-	14 9,7	9,9	142 13,6	100
Tunjska M Grajnica	49 11,7	-	49 11,5	23,8	-	82 32,7	13 31,7	95 32,4	46,1	-	5 15,2	15 13,6	20 13,4	9,7	-	5 19,2	5 17,9	2,4	33 24,5	4 40,0	37 25,6	18,0	206 19,8	100
Tunjice	57 13,6	-	57 13,3	40,5	-	32 12,8	12 29,3	44 15,0	31,2	-	1 3,0	12 10,9	13 8,7	9,2	-	4 15,4	4 14,3	2,8	23 17,2	-	23 16,0	16,3	141 13,5	100
Viljeva, Si- draš, Laniše	52 12,4	-	52 12,2	71,3	1 100	9 3,6	2 4,9	12 4,1	16,4	-	1 3,0	2 1,8	3 2,0	4,1	-	-	-	-	6 4,5	-	6 4,2	8,2	73 7,0	100
Benturška g.	36 8,6	1 14,3	37 8,7	77,0	-	2 0,8	-	2 0,7	4,2	-	-	3 2,7	3 2,0	6,3	-	2 7,7	2 7,1	4,2	4 3,0	-	4 2,8	8,3	48 4,6	100
Stiška v. Apno	47 11,2	5 71,4	52 12,2	75,4	-	3 1,2	-	3 1,0	4,3	2 33,3	-	1 0,9	3 2,0	4,3	-	4 15,4	4 14,3	5,8	6 4,5	1 10,0	7 4,9	10,2	69 6,6	100
SKUPAJ	420 100	7 100	427 100	41,0	1 100	251 100	41 100	293 100	28,2	6 100	33 100	110 100	149 100	14,3	2 100	26 100	28 100	2,7	134 100	10 100	144 100	13,8	1041 100	100

SPREMEMBE V GOSPODARSKI STRUKTURI ČISTIH KMEČKIH GOSPODARSTEV

Z željo, da bi podrobneje osvetlili razvoj spreminjanja gospodarske strukture, to je zaposlenosti prebivalstva v posameznih področjih in njihovih naseljih, smo leta 1968 izvedli obširnejšo anketo, ki je med drugim zajela tudi vprašanje odtekanja delovne sile iz kmetijstva, oziroma spreminjanje poklicne strukture aktivnega kmečkega prebivalstva. Celotna anketa je zajela 345 čistih kmečkih gospodarstev v 31 naseljih. Od tega je bilo zajeto na Krasu /prvo področje/ v 9 naseljih 153 gospodarstev, na ozemlju severovzhodnega dela Krške kotline in Krškega hribovja /drugo področje/ v 7 naseljih 84 gospodarstev in na področju terciarnega gričevja v severnem delu Ljubljanske kotline in delu južnega pobočja Kamniških Alp v 15 naseljih 108 čistih kmečkih gospodarstev. Vsa naselja, v katerih je bila izvedena anketa, tvorijo v posameznih področjih zaključeno enoto.

Da bi dobili z analizami razvoja gospodarske strukture prebivalstva čistih kmečkih gospodarstev popolnejšo, predvsem pa realnejšo sliko dejanskega stanja in smeri ter jakosti razvoja, smo analizam o spreminjanju gospodarske strukture priključili še analize razvoja števila prebivalstva. Obe analizi skupaj nam lahko šele zadovoljivo prikažeta dejansko stanje pasivnih agrarnih področij in populacijskih procesov, ki se na njih odvijajo.

x/ Čista kmečka gospodarstva so tista, katerih vsi člani ali člani posameznih družin, ki živijo v sklopu kmečkega gospodarstva kot enotne gospodarske produkcijske enote, so zaposleni izključno v kmetijstvu in jim je le-to edini vir dohodkov za življenje.

PODROČJE I.

Leta 1960 je živelo v 153 čistih kmečkih gospodarstvih prvega področja 476 ljudi, od tega 256 žensk in 220 moških. V razdobju osmih let se je število prebivalstva zmanjšalo na 428, torej za 48 ljudi. Tako je bilo v letu 1960 poprečno v enem čistem kmečkem gospodarstvu 3,1 člana na gospodarstvo, v letu 1968 pa 2,7. Razlike med posameznimi naselji prvega področja niso bistvene, izstopa le naselje Kosovelje, kjer je že leta 1960 poprečno število članov na gospodarstvo le 2,1, do leta 1968 pa se le-to zmanjša na 1,8.

Razdelitev članov čistih kmečkih gospodarstev na tiste, ki opravljajo izključno kmečka dela, na tiste, ki so poleg kmečkih del na gospodarstvu zaposleni še izven kmetijstva, torej jim je kmetijska dejavnost le dodaten vir dohodka, in na člane gospodarstev, ki so za delo nesposobni, ter na otroke do 14 let, nam v letu 1960 pokaže naslednje stanje. V tem letu je bilo v 153 gospodarstvih prvega področja izključno v kmetijstvu zaposlenih 295 članov ali 62,0%, izven kmetijstva ni delal noben član gospodarstva, za delo nesposobnih, to je ostarelih ljudi je bilo 69 ali 14,5%, otrok do 14 leta pa 112 ali 23,5%.

V letu 1968 je stanje v istih gospodarstvih naslednje. Izključno kmečka dela opravlja še 181 članov ali 42,3%, izven kmetijstva je zaposlenih 84 članov ali 19,6%, za delo nesposobnih je 87 članov ali 20,3%, število otrok pa je leta 1968 76 ali 17,8%.

Razlike, ki so nastale v razdobju osmih let, so občutne. Predvsem se je zmanjšalo število aktivnih kmečkih delavcev, in to za 94, prav tako pa se je tudi zmanjšalo število otrok za 36. Na drugi strani pa se je povečalo število za delo nesposobnih ljudi, in to za 22. V tem istem razdobju se je

močno povečalo število prebivalcev, ki so zaposleni izven kmetijstva, teh je leta 1968 84, medtem ko jih leta 1960 sploh ni bilo. Tak razvoj nam kaže na eni strani zmanjševanje števila kmečkega prebivalstva in prehajanje deloma v ne-agrarne poklice, ter na drugi strani direktno zaposlovanje nove delovne sile izven kmetijstva. Upoštevajoč dejstvo, da se je v razdobju osmih let zmanjšalo tudi absolutno število aktivnega prebivalstva na kmečkih gospodarstvih, da se je zmanjšalo v tem istem razdobju število otrok in da se je na drugi strani sicer minimalno, a vendarle povečalo število za delo nesposobnih, je jasno, da prvo področje stalno izgublja aktivno delovno silo, in to prav na tistem gospodarskem področju ali panogi, ki mu je bila še pred kratkim skoraj edini vir dohodka.

Razlike med posameznimi naselji prvega področja, to je razlike v razvoju gospodarske strukture prebivalstva niso bistvene, saj je proces upadanja aktivnega kmečkega prebivalstva relativno skoraj povsod enak. /Tabele števil. 21, št. 22 in št. 23/

PODROČJE II.

Leta 1960 je živel na 84 gospodarstvih 342 ljudi, od tega 177 žensk in 165 moških. V razdobju osmih let se je število prebivalstva v teh gospodarstvih zmanjšalo na 292 ali za 50 članov. Indeks razmerja med enim in drugim stanjem je 85. Zmanjšanje števila prebivalstva opazimo prav v vseh naseljih oziroma pri vseh gospodarstvih posameznih naselij drugega področja. Istočasno z absolutnim zmanjšanjem števila članov posameznih gospodarstev se je tudi zmanjšalo poprečno število članov na eno gospodarstvo. To je bilo leta 1960 4,1, 1968 leta pa 3,5.

Leta 1960 je bilo od 342 članov, kolikor so jih imela vsa

anketirana gospodarstva drugega področja, 216 takih, ki so bili zaposleni v kmetijstvu. Teh 216 članov pomeni 63,5% celotnega števila članov čistih kmečkih gospodarstev, le 5 članov v teh gospodarstvih je bilo zaposlenih v nekmetijskih poklicih. Leta 1960 je bilo v 84 gospodarstvih 24 članov za delo nesposobnih, istočasno pa so imela ta gospodarstva 97 otrok mlajših od 14 let. Posamezna razmerja med naselji se bistveno ne razlikujejo, kakor se tudi ne razlikujejo tisti njihovi deleži, ki predstavljajo število zaposlenih članov izključno v kmetijstvu. Večje razlika pa se pojavijo v letu 1968. V tem letu se je predvsem zmanjšalo število članov zaposlenih v kmetijstvu. Največje zmanjšanje tega števila je opazno pri nižinskih naseljih Raka in Dolga Raka. Tu kaže indeks zmanjšanja 67 in 73. Podoben indeks je tudi v naseljih Studenec in Zvratec. Medtem ko se v ostalih naseljih število članov gospodarstev, ki delajo izključno v kmetijstvu, bistveno ne zmanjšuje.

V osemletnem razdobju se je nekoliko povečalo število za delo nesposobnih, in sicer od 24 na 36 /indeks 150/, zmanjšalo pa se je število otrok do 14 let, in sicer od 97 v letu 1960 na 80 v letu 1968 /indeks 80/. V tem razdobju se le malo poveča število prebivalstva zaposlenega izven kmetijstva. Kakor smo že omenili, je bilo takih članov leta 1960 le 5, leta 1968 pa je na istih kmečkih gospodarstvih le 8 ljudi zaposlenih izven kmetijstva.

Tako se je torej na eni strani zmanjšalo število prebivalstva na anketiranih gospodarstvih od leta 1960 do leta 1968 za 50 članov, v tem istem času se je tudi zmanjšalo število v kmetijstvu zaposlenega prebivalstva za 48 ljudi, prav tako se je zmanjšalo tudi število otrok, in to za 17, na drugi strani se je povečalo število za delo nesposobnih za 12, število v neagrarnih poklicih zaposlenih članov pa se je povečalo le za 3. Tak proces kaže, da je ta del Slovenije tipično področ-

je, ki stagnira ali celo nazaduje. V naseljih drugega področja je namreč menjava poklicne strukture tako zelo šibka, da je pravzaprav komaj vredna omembe, obenem pa je jasno, da se je odmiranje ali boljše rečeno izgubljanje aktivne kmečke delovne sile nemoteno nadaljevalo, in to ne na račun odtekanja prebivalstva v druge poklice, to je zaradi menjave poklica članov gospodarstev, ampak v veliki meri zaradi odhajanja delovne sile s kmetije ali pa tudi umiranja lastnikov kmetij brez prevzema naslednikov, to je vstopa nove kmečke delovne moči. Na tem področju smo priče nekoliko drugačnemu procesu, kot se odvija drugod v Sloveniji ali Jugoslaviji. Tu dejansko odмира kmečka delovna sila in s tem tudi kmečka gospodarstva, torej ostaja kmetijstvo še vedno glavni vir dohodka, je pa zaradi staranja prebivalstva in s tem večanja števila članov, ki so za delo nesposobni, pa manjšanja števila otrok v stalnem nazadovanju. V tem primeru torej nimamo za nas ponekod že klasičnega prehajanja prebivalstva iz agrarnih v neagrarne poklice, kjer kmetijstvo ostaja dodaten vir dohodka prebivalstva in pravzaprav črpa del investicij za svoj obstoj iz neagrarnih panog. /Tabele štev. 24, št. 25 in št. 26/

PODROČJE III.

V tretjem področju se število članov anketiranih gospodarstev večja. Med leto^{ma} 1960 in 1968 se je število članov povečalo od 443 na 490, to je za 47 ljudi. Prav tako se je v tem času povečalo poprečno število članov na eno gospodarstvo, in sicer je bilo to leta 1960 4,1, leta 1968 pa je bilo 4,5. Število članov posameznih gospodarstev se je povečalo v vseh naseljih razen v enem, v enem pa je ostalo nespremenjeno. Zanimivo je, da se je število članov v anketiranih gospodarstvih najmočneje povečalo v naselju Šenturški gori, ki je od ravnine oziroma Ljubljanske kotline skoraj najbolj oddaljeno. Obenem pa se je tudi povečalo število članov v gospodarstvih

ostalih više ležečih naselij, kot so Stiška vas, Laniše, Viševica in Apno. Takega, za dosedanji opazovani razvoj prebivalstva dokaj nenavadnega večanja števila članov v gospodarstvih, ki leže stran od razvijajočih se industrijskih centrov, bi si le težko razlagali brez analize spremembe poklicne strukture članov kmečkih gospodarstev.

Leta 1960 je v 108 kmečkih gospodarstvih opravljalo izključno kmečka dela 278 članov, izven kmetije ni delal nobeden, za delo nesposobnih je bilo 43 in otrok do 14 leta je bilo 122. V tem letu so posamezne razlike v deležih med celotnim številom članov na kmečkih gospodarstvih in tistim številom, ki opravlja izključno kmečka dela, v vseh naseljih skoraj enake.

Do leta 1968 je, kakor pri obeh ostalih področjih, tudi na tretjem področju opazno zmanjšanje števila članov, ki so zaposleni v kmetijstvu. Teh je leta 1968 le še 215. Prav tako je opazno povečanje števila članov, ki še stanujejo na gospodarstvih, a že delajo izven kmetijstva, teh je leta 1968 že 50. Tudi na tretjem področju se poveča število članov, ki so za delo nesposobni, in sicer za 15, poveča pa se tudi število otrok, in sicer od 122 na 167. Kljub temu da je torej proces razvoja tretjega področja na videz enak razvoju prvega, pa so med obema razvojem le bistvene razlike. Pri tretjem področju se povečuje število prebivalstva in obenem z zmanjševanjem števila članov zaposlenih v kmetijstvu se številčno skoraj enako /razlika med tistimi, ki so zapustili kmetijsko dejavnost in člani, ki so se zaposlili v neagrarnih poklicih je 13/ večja število članov, ki so za delo nesposobni. Lahko torej sklepamo, da smo prav na tretjem področju priče izrazitemu prehajanju članov posameznih gospodarstev iz agrarnih poklicev v neagrarne. Torej smo priče prehajanju čistih kmečkih gospodarstev v tako imenovana polkmečka gospodarstva, torej taka, kjer je del delovne sile

že vezan na neagrarne gospodarske ali negospodarske panoge. Tak razvoj je gotovo odraz moči industrijskih in ostalih središč Ljubljanske kotline, ki s svojim razvojem in odpiranjem novih delovnih mest omogočajo hitro zaposlovanje kmečke delovne sile v drugih poklicih. Vpliv teh središč na agrarno okolico pa je dokaj izrazit prav v zadnjih nekaj letih, ko je že posegel tudi v razmeroma odročna področja južnih pobočij Kamniških Alp. /Tabele št. 27, št. 28a, št. 28b in št. 29/

SKUPNE POTEZE TREH PODROČIJ

Pri vseh treh področjih lahko ugotovimo skoraj enakomerno zmanjševanje števila v kmetijstvu zaposlenih članov. To število se je zmanjšalo od 789 v letu 1960 na 564 v letu 1968. Obenem lahko ugotovimo, in to pri vseh treh področjih, povečanje števila članov kmečkih gospodarstev, ki so zaposleni izven kmetijstva. Teh je bilo leta 1960 v vseh anketiranih gospodarstvih vseh treh področjih le 5, leta 1968 pa jih je v istih gospodarstvih že 142. Prav tako je pri vseh treh področjih enak proces povečanja števila za delo nesposobnih članov posameznih gospodarstev, in sicer je bilo teh 1960 leta 136, leta 1968 pa 181.

Toda kljub enakim okvirnim potezam razvoja pa se naša tri sončna področja med seboj vendar bistveno razlikujejo. Razlikujejo se predvsem v načinu in smeri prehajanja članov posameznega kmečkega gospodarstva iz agrarnih v neagrarne poklice. Če je v prvem področju prehajanje iz kmetijskih v nekmetijske panoge povezano predvsem z odseljevanjem prebivalstva, kar kaže zmanjševanje celotnega števila članov gospodarstev, pa je v tretjem področju to prehajanje ostalo vezano na posamezno gospodarstvo. To pomeni, da se prebivalstvo ne odseljuje, torej ne zapušča gospodarstev, ampak spreminja le svoj poklic. To pomeni, da v svojem prostem času še dela

na kmetiji in, kar je še posebno pomembno, da tudi vlaga velik del sredstev, ki jih je pridobilo v izvenkmetijskih dejavnostih, v kmetijsko gospodarstvo. Če sta si torej procesa, ki se odvijata v prvem in tretjem področju podobna, pa je proces razvoja drugega področja popolnoma drugačen. V drugem področju pravzaprav ne zasledimo prehajanja prebivalstva iz enega v druge poklice, ampak smo priče praktično odmiranju kmetijske dejavnosti in s tem tudi kmečkega prebivalstva ter obenem zmanjševanju števila prebivalstva tega področja nasploh. S tem zmanjševanjem pa je obenem vsaj v trenutni fazi povezano tudi staranje celotnega prebivalstva, to pomeni, da ostaja področje brez biološko reprodukcijske moči. To pa je bistvena razlika med področjem Krasa in obrobja Ljubljanske kotline ter področjem Krškega hribovja.

Od kod te razlike v razvoju procesa pravzaprav prirodno enako neugodnih področij? Menimo, da je glavna razlika v dejstvu, kakšnim vplivom pripada posamezno področje. Prvo področje predstavlja okolico majhnih centrov Sežane, Nove Gorice, deloma Dutovlj in Komna. V teh centrih je nekaj takih gospodarskih in negospodarskih panog, ki so omejeno-zmožne sprejemati novo delovno silo, torej dajejo prebivalstvu okoliških področij možnosti zaposlitve izven kmetijstva. To se deloma tudi odraža na razvoju zaposlitvene strukture prebivalstva oziroma članov kmečkih gospodarstev našega prvega področja.

Pri tretjem področju so vsi elementi prvega še močnejši. Ljubljana, Kranj in Kamnik ter še nekaj manjših centrov v Ljubljanski kotlini nudijo s svojim razvojem neprimerne večje možnosti zaposlitve okoliškega prebivalstva. To pa se tudi odraža pri spremembah poklica članov naših kmečkih gospodarstev v tretjem področju.

Pri drugem področju pa smo priče procesu, ki se odvija na ozemljih, ki so odmaknjena od večjih razvijajočih se centrov,

ali pa so le-ti premajhni in njihov razvoj je prešibak, da bi lahko sprejemali odvečen potencial delovne sile širšega zaledja. Smer razvoja procesa v teh področjih pa je vsaj v spremembi poklicne strukture tamkajšnjega prebivalstva bistveno drugačna od smeri razvoja prejšnjih dveh področij.

ŠTEVILO PREBIVALSTVA ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1960 IN LETA 1968 (PODROČJE I)

Naselje	št. 1960				št. 1968				1960 1968			1960 1968	
	ank.	M	Ž	Skup.	ank.	M	Ž	Skup.	Skup.	Skup.	IND.	Pov.	št. na gosp.
Gabrovica	17	15	25	40	17	12	21	33	40	33	82	2,3	1,9
Kobjeglava	17	26	30	56	17	24	27	51	56	51	91	3,2	3,0
Komen	17	24	29	53	17	25	33	58	53	58	109	3,1	3,4
Kopriva	17	18	25	43	17	15	21	36	43	36	83	2,5	2,1
Kosovelje	17	17	19	36	17	15	17	32	36	32	88	2,1	1,8
Krajna vas	17	34	29	63	17	34	29	63	63	63	90	3,7	3,7
Pliskovica	17	38	34	72	17	37	28	65	72	65	90	4,2	3,8
Skopo	17	25	30	55	17	17	20	37	55	37	67	3,2	2,1
Volčji grad	17	23	35	58	17	25	28	53	58	53	91	3,4	3,1
SKUPAJ	153	220	256	476	153	204	224	428	476	428	90	3,1	2,7

Tabela: št. 22

GOSPODARSKA STRUKTURA ČLANOV ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1960 IN LETA 1968 (PODROČJE I)
L 1960

L. 1968

Naselje	št. ank.	št. čl. ki op. km.d.	%	št. čl. za d. nesp.	%	št. otr. do 14. leta	%	sku-paj	%	št. čl. ki opr. km. d.	%	št. čl. ki dela izv.km.	%	št. čl. za d. nesp.	%	št. otr. do 14. leta	%	sku-paj	%
Gabrovica	17	26	65,0	6	15,0	8	20,0	40	100	12	36,4	11	33,3	3	9,1	7	21,2	33	100
Kobjeglava	17	26	46,4	13	23,2	17	30,4	56	100	20	39,2	15	29,4	10	19,6	6	11,8	51	100
Komen	17	30	56,7	11	20,8	12	22,5	53	100	17	29,3	14	24,1	14	24,1	13	22,5	58	100
Kopriva	17	26	60,4	7	16,3	10	23,3	43	100	20	55,6	7	19,4	7	19,4	2	5,6	36	100
Kosovelje	17	22	60,1	8	22,2	6	16,7	36	100	12	37,5	5	15,6	9	28,1	6	18,8	32	100
Krajna vas	17	42	66,7	8	12,7	13	20,6	63	100	26	41,3	8	12,7	12	19,0	17	27,0	63	100
Pliskovica	17	44	61,2	5	6,9	23	31,9	72	100	32	49,2	7	10,8	14	21,5	12	18,5	65	100
Skopo	17	42	76,4	4	7,3	9	16,3	55	100	21	56,8	5	13,5	8	21,6	3	8,1	37	100
Volčji grad	17	37	63,8	7	12,1	14	24,1	58	100	21	39,6	12	22,6	10	18,9	10	18,9	53	100
SKUPAJ	153	295	62,0	69	14,5	112	23,5	476	100	181	42,3	84	19,6	87	20,3	76	17,8	428	100

SPREMEMBE V GOSPODARSKI STRUKTURI ANKETIRANIH GOSPODARSTEV OD LETA 1960 DO LETA 1968 (PODROČJE I)

Naselje	št.	št. čl. ki op. km. d.		št. nes. za delo		štev. otrok	
	ank.	1.1960	1.1968	1.1960	1.1968	1.1960	1.1968
Gabrovica	17	26	12	6	3	8	7
Kobjegčava	17	26	20	13	10	17	6
Komen	17	30	17	11	14	12	13
Kopriva	17	26	20	7	7	10	2
Kosovelje	17	22	12	8	9	6	6
Krajna vas	17	42	26	8	12	13	17
Pliskovica	17	44	32	5	14	23	12
Skopo	17	42	21	4	8	9	3
Volčji grad	17	37	21	7	10	14	10
SKUPAJ	153	295	181	69	87	112	76

ŠTEVILO PREBIVALSTVA ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1960 IN LETA 1968 (PODROČJE II)

Naselje	Število anket.	Leto 1960			Leto 1968			Leto 1960 Skupaj	Leto 1968 Skupaj	In- deks	1960 Povpr. štv. na gosp.	1968 Povpr. štv. na gosp.
		Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj					
Dolga Raka	12	29	31	60	27	25	52	60	52	87	5,0	4,3
Raka	12	17	21	38	11	19	30	38	30	79	3,2	2,5
Studeneč	12	18	21	39	20	20	40	39	40	103	3,3	3,3
Podulce	12	25	18	43	19	18	37	43	37	86	3,6	3,1
Jelenik	12	22	28	50	20	24	44	50	44	88	4,2	3,7
Roviše	12	28	30	58	25	25	50	58	50	86	4,8	4,2
Zavratac	12	26	28	54	20	19	39	54	39	72	4,5	3,3
SKUPAJ	84	165	177	342	142	150	292	342	292	85	4,1	3,5

Tabela: št. 25

GOSPODARSKA STRUKTURA ČLANOV ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1960 in LETA 1968 /PODROČJE II/

Naselje	Leto 1960						Leto 1968														
	Št. ank.	Št. čl. ki opr. km. delo	Št. čl. ki dela izven kmet.	Št. čl. za delo nespo- sob.	Št. otr. do 14 let	Skupaj	Št. čl. ki opr. km. delo	Št. čl. ki dela izven kmet.	Št. čl. za delo nespo- sob.	Št. otr. do 14 let	Skupaj										
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%										
Dolga Raka	12	30	50	-	-	7	11,7	23	38,3	60	100	20	38,5	1	1,9	12	23,1	19	36,5	52	100
Raka	12	26	68,4	3	7,9	2	5,3	7	18,4	38	100	19	63,3	1	3,3	2	6,7	8	26,7	30	100
Studenec	12	31	79,5	-	-	-	-	8	20,5	39	100	22	55,0	3	7,5	5	12,5	10	25,0	40	100
Podulce	12	29	67,4	-	-	3	7	11	25,6	43	100	24	64,9	-	-	5	13,5	8	21,6	37	100
Jelenik	12	32	64,0	2	4	4	8	12	24	50	100	26	59,1	1	2,3	8	18,1	9	20,5	44	100
Roviše	12	32	55,2	-	-	6	10,3	20	34,5	58	100	31	62,0	-	-	1	2,0	18	36,0	50	100
Zavratac	12	36	66,7	-	-	2	3,7	16	29,6	54	100	26	66,7	2	5,1	3	7,7	8	20,5	39	100
SKUPAJ		216	63,2	5	1,5	24	7,0	97	28,3	342	100	168	57,5	8	2,7	36	12,3	80	27,5	292	100

SPREMEMBE V GOSPODARSKI STRUKTURI ANKETIRANIH GOSPODARSTEV OD LETA 1960 DO LETA 1968 (PODROČJE II)

Naselje	št. 1960			1968			1960			1968		
	ank.	št.	Indeks	št.	Indeks	Indeks	št.	Indeks	Indeks	št.	Indeks	
	čl. ki	opravlja	čl. ki	opravlja	nesposob.	nesposob.	otrok	otrok	otrok	otrok	otrok	
	kmečko d.	kmečko d.	kmečko d.	kmečko d.	za delo	za delo						
Dolga Raka	12	30	20	67	7	12	171	23	19	83		
Raka	12	26	19	73	2	2	100	7	8	114		
Studenc	12	31	22	71	-	5	-	8	10	125		
Podolce	12	29	24	83	3	5	167	11	8	73		
Jelenik	12	32	26	81	4	8	200	12	9	75		
Roviše	12	32	31	97	6	1	17	20	18	90		
Zavratac	12	36	26	72	2	3	150	16	8	50		
SKUPAJ	84	216	168	78	24	36	150	97	80	82		

ŠTEVILO PREBIVALSTVA ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1960 IN LETA 1968 (PODROČJE III)

Naselje	1960				1968			1960	1968	in- deks	1960	1968
	št. anket	moš.	žen.	sku.	moš.	žen.	skup.	skup.	skup.		št.na gospod.	št.na gospod.
Klanec	12	21	25	46	23	27	50	46	50	109	3,83	4,16
Zalog	12	18	28	46	23	28	51	46	51	111	3,83	4,27
Glinje	12	25	23	48	29	28	57	48	57	119	4,00	4,75
Podboršt, Cerkljanska Komenska D.	12	18	25	43	23	24	47	43	47	109	3,59	3,91
Gmajnica, Tunjiška M	12	21	29	50	18	26	44	50	44	88	4,16	3,66
Tunjice	12	23	35	58	26	32	58	58	58	100	4,83	4,83
Viševica, Sidraž, Laniše	12	27	29	56	37	29	66	56	66	118	4,67	5,50
Šenturška gora	12	22	19	41	32	23	55	41	55	134	3,41	4,58
Stiška vas, Apno	12	24	31	55	29	33	62	55	62	113	4,59	5,17
SKUPAJ	108	199	244	443	240	250	490	443	490	111	4,10	4,53

GOSPODARSKA STRUKTURA ČLANOV ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1960 (PODROČJE III)

1960

Naselje	št. ank.	št. članov, ki		št. članov, ki		št. članov za		št. otrok		skupaj	
		opravlja kmečko d.	%	dela izven kmetije	%	delo nespo- sobnih	%	do 14 leta	%	%	%
Klanec	12	30	65	-	-	5	11	11	24	46	100
Zalog	12	28	61	-	-	4	9	14	30	46	100
Glinje	12	28	58	-	-	3	6	17	36	48	100
Cerkljanska D. Komenska D.	12	28	65	-	-	8	19	7	16	43	100
Podboršt Gmajnica Tunjiška M.	12	34	68	-	-	5	10	11	22	50	100
Tunjice	12	36	62	-	-	3	5	19	33	58	100
Viševica, Si- draž, Laniše	12	30	54	-	-	8	14	18	32	56	100
Šenturška gora	12	31	76	-	-	2	5	8	19	41	100
Stiška vas, Apno	12	33	60	-	-	5	9	17	31	55	100
SKUPAJ	108	278	63	-	-	43	10	122	27	443	100

GOSPODARSKA STRUKTURA ČLANOV ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1968 (PODROČJE III)

Naselje	št. ank.	št. članov, ki opravlja kmečko d. %	št. članov, ki dela izven kmetije %	št. članov za delo nespo- sobnih %	št. otrok do 14 leta %	skupaj %
Klanec	12	22 44	6 12	9 18	13 26	50 100
Zalog	12	23 45	5 10	5 10	18 35	51 100
Glinje	12	23 40	6 11	3 5	25 44	57 100
Cerkljanska D. Komenska D. Podboršt	12	24 51	11 23	4 9	8 17	47 100
Gmajnica Tunjiška M.	12	26 59	6 14	4 9	8 18	44 100
Tunjice	12	28 48	3 5	7 12	20 34	58 100
Viševica, Si- draž, Laniše	12	21 32	4 6	13 20	28 42	66 100
Šenturška gora	12	27 49	5 9	4 7	19 35	55 100
Stiška vas Apno	12	21 34	4 6	9 15	28 45	62 100
SKUPAJ	108	215 44	50 10	58 12	167 34	490 100

SPREMEMBE V GOSPODARSKI STRUKTURI ANKETIRANIH GPSPODARSTEV OD LETA 1960 DO LETA 1968 (PODROČJE III)

Naselje	št. ank.	1960	1968	ind.	1960	1968	ind.	1960	1968	ind. %
		število čl.,ki op. kmečko d.	število čl.,ki op. kmečko d.		število nesposob. za delo	število nesposob. za delo		število otrok	število otrok	
Klanec	12	30	22	73	5	9	180	11	13	118
Zalog	12	28	23	82	4	5	125	14	18	129
Glinje	12	28	23	82	3	3	100	17	25	147
Cerkljanska D. Komenska D. Podboršt	12	28	24	86	8	4	50	7	8	114
Gmajnica Tunjiška M.	12	34	26	76	5	4	80	11	8	73
Tunjice	12	36	28	78	3	7	233	19	20	105
Viševica, Si- draž, Laniše	12	30	21	70	8	13	163	18	28	156
Šenturška gora	12	31	27	87	2	4	200	8	19	238
Stiška vas Apno	12	33	21	64	5	9	180	17	28	165
SKUPAJ	108	278	215	77	43	58	135	122	167	137

SPREMEMBE V VELIKOSTI POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ ČISTI- STIH KMEČKIH GOSPODARSTEV

Spreminjanje gospodarske strukture prebivalstva, ki živi v naseljih vseh treh področij, predvsem pa zmanjševanje števila kmečke delovne sile in njeno staranje brez nadomeščanja z novo delovno močjo, se vsekakor odraža tudi v načinu kmečkega gospodarjenja in s tem v zvezi v spreminjanju posameznih razmerij zemljiških kategorij posameznih kmečkih posestev.

Procesu spreminjanja razmerij med posameznimi zemljiškimi kategorijami ter absolutnemu zmanjševanju površin ene kategorije, ter povezano s tem absolutnemu večanju velikosti druge, smo priče že nekaj let nazaj, in to ne samo v posameznih krajih Slovenije, ampak v Sloveniji kot celoti. Ozemlja naših treh sondnih področij lahko prištevamo k agrarno manj razvitim področjem Slovenije, obenem pa so ta področja, razen redkih izjem posameznih naselij v njih, odmaknjena od razvijajočih se urbanih in industrijskih centrov. To pomeni, da lahko proces spreminjanja razmerij med posameznimi zemljiškimi kategorijami do neke mere predstavlja procese, ki se odvijajo na naših manj razvitih področjih republike. Cilj ankete, ki smo jo izvedli leta 1968, je bil tudi ugotavljanje sprememb velikosti posameznih zemljiških kategorij. Ker je prav v zadnjih letih, to je nekako od leta 1960 pa do danes oziroma do leta 1968, ko je bila izvedena anketa, proces prestavljanja kmečkega prebivalstva iz agrarnih v neagrarne poklice najmočneje napredoval, se tudi podatki o spreminjanju velikosti zemljiških kategorij nanašajo na to razdobje.

PODROČJE I.

Leta 1960 je imelo v posesti 153 čistih kmečkih gospodarstev

1232 ha zemlje. Od tega je bil delež njih kaj skromen, saj komaj presega 10% celotne površine. V letu 1960 je največ pašnika, ki z 811 ha predstavlja preko 65% vseh površin, ki so jih imela takrat v lasti čista kmečka gospodarstva anketiranega kraškega področja. Po absolutni in relativni velikosti je na drugem mestu gozd. Ta obsega pri 153 anketiranih kmetijah 203 ha ali skoraj 11% celotne površine. Ostale površine posameznih zemljiških kategorij, to je travnik, vinograd in nerodovitno zemljišče, so majhne. Presenečajo predvsem skromne površine vinogradov, ki so komaj nekaj večje od 17 ha in predstavljajo le 1,4% od skupne površine posesti.

Take absolutne velikosti posameznih kategorij, kakor tudi posamezna razmerja med njimi se v devetih naseljih Krasa, kolikor jih je zajela anketa, kaj malo razlikujejo. Povsod obsegajo pašniki daleč največje površine zemljišča; skoraj po pravilu je gozd tisti, katerega velikost površin je na drugem mestu, medtem ko njivske površine nikjer ne presežejo 13% celotnega zemljišča.

V razdobju osmih let, to je od leta 1960 do leta 1968, se je celotna posest 153 čistih kmečkih gospodarstev zmanjšala za 37 ha. Posamezne površine zemljiških kategorij in njihova medsebojna razmerja pa kažejo v tem istem razdobju mnogo večje spremembe. Največje površinske spremembe je doživel pašnik. Površine le-tega so se v razdobju zmanjšale za nekaj več kot 133 ha. Močno pa so se povečale površine, ki so pod travniki. Travnikov je bilo leta 1960 61 ha, kar je predstavljalo 5% celotne površine skupne posesti vseh kmetij, leta 1968 pa je travnika že preko 168 ha, kar predstavlja 14% skupnih površin. V razdobju osmih let so se še nekoliko povečale površine gozda, in to za nekaj več kot 32 ha. Že tako skromne površine vinogradov se v teh letih še zmanjšajo, in to za nekaj več kot 3 ha, močno pa se zmanjšajo tudi površine, ki so pod njivami. V letu 1968 pa je njiv le še 86

ha, kar predstavlja nekaj več kot 7% skupnih površin. Tako so površine njiv v osmih letih nazadovale s tretjega na četrto mesto.

Poznavanje naravnih razmer na Krasu, kjer v celoti prevladujejo pašniki, in ugotovitev, da so se njegove površine zmanjšale v osmih letih za več kot 133 ha, nam daje slutiti, da se je začel tudi na Krasu preusmeritveni proces kmečkega gospodarstva. Na eni strani nam sicer večanje gozda daje slutiti proces ogozdovanja, na drugi strani pa nas večanje travnikov in istočasno zmanjševanje njivskih površin sili k nadaljnjemu iskanju sprememb v preusmeritvi načina kmečkega gospodarjenja. Zmanjšanje pašnikov, ki so na Krasu le redkokdaj sposobni za pašo živine, in na drugi strani povečanje "obdelanih" travnih površin nam kaže, da gre za preusmeritveni proces, ki vodi k povečanju vloge živinoreje. Ta pa se mora v današnjem načinu kmečkega individualnega gospodarjenja tudi nujno odraziti na spremembah v gojenju kulturnih rastlin na njivskih površinah.

V razdobju osmih let je poleg celotnega zmanjšanja njivskih površin, ki smo ga že omenili, opazno tudi zmanjšanje nekaterih površin posameznih skupin kulturnih rastlin. Najbolj občutno so se zmanjšale tiste površine, ki so bile leta 1960 pod žitaricami. Zaradi celokupnega zmanjšanja njivskih površin so absolutne primerjave med površinami posameznih skupin kulturnih rastlin skoraj neprimerljive. Mnogo več pa nam povejo primerjave posameznih razmerij med njimi, in to razmerij iz leta 1960 in 1968. Žitarice so obsegale leta 1960 29% celotnih njivskih površin, leta 1968 pa le še 20%. Kljub absolutnemu zmanjšanju okopavin, kamor spadajo tudi nekatere krmilne rastline, smo v osmih letih priče relativnemu povečanju te kulture, in sicer od 37% v letu 1960 na 39% v letu 1968. Poleg vrtnin, katerih površine so se v osemletnem razdobju tudi absolutno povečale, je v tem času predvsem opazno

povečanje izključno krmnih rastlin. Njihov delež je sicer tudi v letu 1968 relativno in absolutno majhen, toda procentualno povečanje od 2,1% na 11,0% je le tolikšno, da daje slutiti, da vplivajo spremembe v načinu kmečkega gospodarjenja tudi na spremembe v velikosti posameznih površin skupin kulturnih rastlin. /Tabele št. 33, 34, 35/

PODROČJE II.

Gričevnato ozemlje drugega področja predstavlja naravno bistveno drugačno ozemlje od kraškega. Obenem pa je proces pravega kmečkega prebivalstva tudi bistveno drugačen od procesa v prvem področju. V drugem področju smo priče predvsem staranju kmečkega prebivalstva in odhajanju le-tega s kmetije ali pa spreminjanju njegovega poklica. Prav zato je tudi proces spreminjanja velikosti posameznih zemljiških kategorij in razmerij med njimi nekoliko drugačen od tistega v prvem področju.

Leta 1960 je imelo 84 kmečkih gospodarstev v posesti nekaj več kot 632 ha zemlje. Velikost te posesti se v razdobju osmih let ni bistveno spremenila, saj imajo v letu 1968 iste kmetije še vedno 630 ha. Posamezna razmerja med zemljiškimi kategorijami se relativno le malo spreminjajo. Absolutno zmanjšanje površin je sicer opazno predvsem v zmanjšanju njiv, in sicer od 104 ha na 90 ha, deloma pa tudi v zmanjšanju ostalih kategorij, predvsem sadovnjaka, vinograda in pašnika. Toda to zmanjšanje je minimalno, saj sprememba 2 ali največ 4 hektarjev še ne pomeni toliko, da bi lahko po tem dejstvu opredelili kakršnokoli razvojno pot področja, oziroma razvojno smer v spreminjanju zemljiških kategorij. V razdobju osmih let so se nekoliko bolj povečale površine le dveh zemljiških kategorij. To je travnika in gozda. Prvega je bilo leta 1960 96 ha, leta 1968 pa 110 ha, medtem ko so se gozdne površine v tem razdobju povečale od 332 ha na 343 ha.

Če primerjamo na eni strani skupno zmanjšanje površin njiv, sadovnjakov in vinogradov, ki znaša v osemletnem razdobju 23 ha, na drugi strani pa povečanje travnika in gozda, ki je v istem razdobju nekaj več kot 26 ha, pridemo do zaključka, da je pravzaprav proces ogozdovanja, to je prehajanja predvsem obdelovalnih površin v gozd, šele na začetku. Obenem pa nam poznavanje razvoja procesa staranja kmečkega prebivalstva brez bistvene menjave poklica ali pa ostajanja mlade delovne sile na kmetiji kaže, da se tak razvoj odraža tudi v procesu spreminjanja zemljiških kategorij, v kolikor lahko sploh govorimo o kakem bistvenem spreminjanju. Toda staranje kmečkega prebivalstva ima le svoj, pa čeprav minimalen odraz v načinu kmečkega gospodarjenja. Ta odraz je viden predvsem v spreminjanju površin posameznih skupin kulturnih rastlin na njivskih površinah. Toda tudi to spreminjanje je bolj ali manj navidezno.

V osemletnem razdobju so se absolutne površine posameznih skupin kulturnih rastlin nekoliko spremenile, toda razmerja med njimi in med celotnimi njivskimi površinami so pravzaprav ostala enaka. Površine, ki so posejane z žitaricami, so se zmanjšale za približno 11 ha, njihov relativni delež nasproti skupnim njivskim površinam pa se je zmanjšal za približno 5%. To je pravzaprav tudi edino "večje" zmanjšanje površin posameznih skupin kulturnih rastlin. Površine, ki so bile leta 1960 pod okopavinami, so se absolutno zmanjšale sicer za 4 ha, a njihov relativni delež je ostal praktično enak /zmanjšanje za 0,2%/ . Prav tako so se minimalno zmanjšale površine, ki so bile leta 1960 posejane z deteljo ali pa porasle z različnimi vrtninami. Prve so se v tem razdobju zmanjšale za nekaj več kot hektar, njihov relativni delež nasproti celotnim njivskim površinam pa se je povečal za 1%, pri drugih pa je zmanjšanje površin še manjše, saj ne doseže v osmih letih niti 1 ha. Edino povečanje površin kulturnih rastlin je opazno pri površinah, ki so bile leta 1960 in 1968 zasajene z iz-

ključno krmnimi rastlinami. Teh je bilo leta 1960 nekaj več kot 4 ha, in so predstavljale 4,3% od skupnih njivskih površin, leta 1968 pa jih je bilo več kot 8 ha, kar je pomenilo 8,8% površin od vseh njiv.

Tako neznatno spreminjanje površin ene ali druge skupine kulturnih rastlin nam samo po sebi vsiljuje spoznanje, da se specifičnost razvoja gospodarske strukture prebivalcev anketiranih čistih kmečkih gospodarstev drugega področja odraža tudi na izrabi zemlje. To pa v našem primeru pomeni, da ostaja izraba zemlje skoraj nespremenjena, saj praktično kmetje - njeni lastniki gospodarijo leta 1968 skoraj na enak način, kakor so leta 1960. To pa ob poznavanju naravnih razmer drugega področja pomeni, da je kmetijska proizvodnja drugega področja dejansko v stagnaciji. /Tabele št. 36, 37, 38/

PODROČJE III.

Tretje področje predstavlja pravzaprav tri pokrajinsko različna ozemlja, in sicer raven svet dela Ljubljanske kotline, gričevnato področje njenega obrobja in del južnega pobočja Kamniških Alp. Proces razvoja zemljiških kategorij se tako že v osnovi razlikuje predvsem med ravnim svetom in področju gričevja skupno z ozemlji kmetij, ki leže na planotah južnih pobočij Kamniških Alp. Če zajamemo vse tri pokrajinske enote v celotno tretje področje, zasledimo razvoj zemljiških kategorij, ki je močno podoben tistemu razvoju procesa, ki smo ga zasledili v prvem področju.

V prvi vrsti se je zmanjšala velikost posesti 108 anketiranih čistih kmetij, in sicer od 1.255 ha v letu 1960 na 1.213 ha v letu 1968. Hkrati so se zmanjšale površine nekaterih zemljiških kategorij in spremenila so se posamezna razmerja med njimi. Največje zmanjšanje površin zasledimo pri njivah. Teh je bilo leta 1960 v tretjem področju prek 284 ha, leta 1968

pa jih je 224, torej so se v osmih letih zmanjšale za 60 ha. V istem času so se zmanjšale za 6 ha površine pašnikov, za 13 ha pa so se zmanjšale površine gozdov. Nasprotno zmanjševanju tem trem zemljiškim kategorijam pa se večajo predvsem površine travnikov. Leta 1960 je bilo v tretjem področju nekaj več kot 205 ha travnikov, leta 1968 pa je travnikov 232 ha. Prav tako se je minimalno povečala površina sadovnjaka, in to za nekaj manj kot 1 ha. Istočasno s povečanjem travnika pa so se povečale tudi za^učvirjene površine, in to za prek 7 ha.

Toda zmanjševanje njivskih površin, ki predstavlja v tretjem področju razmeroma obsežne površine, ni v njegovih naravno različnih predelih enako. Najmanjše je na ravninskem delu. Tu praktično ne predstavlja bistvenega zmanjšanja, saj znaša v osemletnem razdobju le 9 ha. V tem času je bil proces zmanjševanja njivskih površin največji v gričevnatem pasu, kjer se njivske površine zmanjšale za prek 33 ha. Nekoliko manjši pa je bil pri posestnikih, katerih posest leži na pobočjih Kamniških Alp; tukaj so se zmanjšale njivske površine za 18 ha. Upoštevaajoč naravne razmere, ki so v ravninskem delu tretjega področja najbolj ugodne, obenem pa upoštevaajoč razlike v jakosti procesa preslojevan^{ja} kmečkoga prebivalstva značajno traj tretjega področja, je tak razvoj spreminjanja njivskih površin popolnoma normalen. Neugodne naravne razmere tako gričevnatega dela kakor tudi višje ležočih delov tretjega področja in pa večje odhajanje kmečke delovne sile s kmečkimi gospodarstev se torej jasno odraža tudi v zmanjševanju njivskih površin.

Z zmanjšanjem skupne površine njiv tretjega področja so se tudi zmanjšale nekatere površine skupine kulturnih rastlin. Najbolj so se zmanjšale površine, ki so bile leta 1960 zasejane z žitaricami. Teh površin je bilo leta 1960 nekaj več kot 144 ha, leta 1968 pa jih je le še 104 ha. Prav tako se

se zmanjšale površine, ki so bile leta 1960 pod deteljami ali pa tiste, na katerih so bile okopavine. Toda njihovo zmanjšanje je nasproti zmanjšanju površin žitaric minimalno. V istem razdobju se povečajo površine le dveh skupin kulturnih rastlin, in to vrtnin in izključno krmnih rastlin. Toda to povečanje ne predstavlja bistvene spremembe.

Večje razlike pa nastopajo znotraj tretjega področja. Kakor so se na ravninskem delu minimalno zmanjšale njivske površine, tako so se tudi minimalno zmanjšale tiste površine, ki so zasejane z žitaricami. V ravninskem delu obsega to zmanjšanje le 7 ha. Toda v gričevnem delu tretjega področja so se površine žitaric zmanjšale za 22 ha, v više ležočih predelih pa za 11 ha. /Tabele št. 39, 40, 41a in 41b/

SKUPNE POTEZE TREH PODROČIJ

Kljub razlikam v spreminjanju zemljiških kategorij in izrabe njivskih površin, ki se pojavljajo med tremi področji, pa je razvoj površin posameznih zemljiških kategorij med področji le podoben. Res je, da je v prvem in tretjem področju zmanjševanje njivskih površin mnogo večje kot v drugem, res pa je tudi, da je zmanjševanje njivskih površin v drugem področju vsej nakazano. Morda popačijo enotno sliko razvoja tudi neenake skupne površine, ki predstavljajo v prvem in tretjem področju okoli 1200 ha, medtem ko obsegajo površine anketiranih kmetij drugega področja le dobro polovico, to je nekaj več kot 600 ha. Neenak razvoj oziroma smer razvoja spreminjanja poklicne strukture prebivalstva v področjih tudi vpliva na smer razvoja površin zemljiških kategorij. Skupna poteza vseh treh področij pa je večanje travniških površin in hkrati zmanjševanje površin, ki so pod pašniki. Prav tako pa se v vseh treh področjih večajo površine, ki so izključno zasejane ali pa zasajene s krmnimi rastlinami.

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1960 /PODROČJE I/

Naselje	št. ank.	njive	%	trav.	%	vinog.	%	paš. H A	%	gozd	%	ner.	%	Skupaj	%
Gabrovica	17	10,15	9,1	5,48	4,9	1,02	0,9	74,67	67,3	19,02	17,2	0,72	0,6	111,06	100
Kobjeglava	17	17,69	10,8	1,48	0,9	2,43	1,5	136,37	83,0	4,31	2,6	1,89	1,2	164,17	100
Komen	17	12,02	11,3	16,08	15,1	2,44	2,3	62,14	58,5	12,84	12,1	0,65	0,7	106,17	100
Kopriva	17	12,16	10,5	7,58	6,6	1,15	1,0	83,09	71,8	10,50	9,1	1,24	1,0	115,72	100
Kosovelje	17	13,32	9,7	5,49	4,0	1,35	1,0	84,18	61,4	31,49	23,0	1,17	0,9	137,00	100
Krajna vas	17	12,79	11,1	6,91	6,0	1,85	1,6	71,91	62,0	20,94	18,1	1,50	1,2	115,90	100
Pliskovica	17	13,84	7,9	0,98	0,5	2,59	1,5	88,09	50,1	68,69	39,1	1,74	1,0	175,93	100
Skopo	17	14,08	10,2	13,12	9,5	2,27	1,6	85,46	61,3	22,23	16,0	0,97	1,4	138,13	100
Volčji grad	17	21,73	12,9	4,54	2,7	2,33	1,4	125,22	74,5	13,07	7,8	1,10	0,7	167,99	100
SKUPAJ	153	127,78	10,4	61,66	5,0	17,43	1,4	811,13	65,8	203,09	16,5	10,98	0,9	1232,07	100

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1968 /PODROČJE I/

Naselje	št. an.	njive	%	travn.	%	vinogr.	%	pašn.	%	goz	%	nerod.	%	skupaj	%
Gabrovica	17	4,58	4,1	10,79	9,8	0,27	0,2	72,95	66,0	21,18	19,2	0,72	0,7	110,49	100
Kobjeglava	17	11,68	7,0	31,83	19,1	1,68	1,0	113,89	68,6	4,95	3,1	1,89	1,2	165,92	100
Komen	17	9,70	9,3	19,18	18,4	2,42	2,3	56,20	54,0	15,87	15,3	0,65	0,7	104,02	100
Kopriva	17	6,31	5,2	29,75	24,2	0,99	8,0	66,41	54,1	18,07	14,7	1,24	1,0	122,77	100
Kosovelje	17	8,42	6,2	5,13	3,8	0,90	0,7	84,05	62,3	35,14	26,1	1,17	0,9	134,81	100
Krajna vas	17	9,09	8,3	30,38	1,2	1,54	26,7	46,85	41,1	24,50	21,5	1,50	1,2	113,86	100
Pliskovica	17	11,78	6,8	21,62	12,5	2,90	1,7	65,63	38,0	69,13	40,0	1,74	1,0	172,80	100
Skopo	17	10,35	8,1	14,92	11,6	2,11	1,6	79,98	62,3	19,39	15,1	1,74	1,3	128,49	100
Volčji grad	17	14,90	10,5	5,27	3,7	1,37	1,0	91,33	64,3	27,49	19,4	1,74	1,1	142,10	100
SKUPAJ	153	86,81	7,3	168,87	14,1	14,18	1,2	677,29	56,7	235,72	19,7	12,39	1,0	1195,26	100

POVRŠINE POSAMEZNIH SKUPIN KULTURNIH RASTLIN NA NJIVAH ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1960 in LETA 1968 /PODROČJE I/

Naselje	L. 1960										L. 1968														
	Žita- rice	%	Oko- pan	%	Dete- lje	%	Vrt- ni- ne	%	Izk. kr- mila	%	Sku- paj leto 1960	%	Žita- rice	%	Oko- pan.	%	De- te- lje	%	Vrt- ni- ne	%	Izk. krm.	%	Sku- paj leto 1968	%	
Gabrovica	2 20	21,7	4 77	47,0	2 88	28,4	6 0,6	24	2,3	10 15	100	1 10	24,0	2 54	55,5	81	17,7	13	2,8					4 58	100
Kobjeglava	5 88	33,2	4 94	27,9	6 39	36,1	1 0,1	47	2,7	17 69	100	3 02	25,9	4 66	39,9	2 33	21,7	87	7,4	60	5,1	11 68	100		
Komen	2 17	18,0	5 80	48,3	3 19	26,5	48 4,0	38	3,2	12 02	100	2 63	27,1	3 52	36,3	2 04	21,0	50	5,2	1 01	10,4	9 70	100		
Kopriva	2 97	24,4	4 19	34,5	4 67	38,4	20 1,6	13	1,1	12 16	100	80	12,7	3 57	56,6	88	13,8	56	8,9	50	8,0	6 31	100		
Kosovelje	4 00	30,0	4 60	34,5	3 78	28,4	28 2,1	66	5,0	13 32	100	1 64	19,4	3 25	38,6	2 52	30,0	59	7,0	42	5,0	8 42	100		
Krajna vas	2 92	23,0	5 07	40,0	3 98	31,3	21 1,7	61	4,0	12 79	100	2 00	22,0	3 52	38,7	1 89	20,8	62	6,8	1 06	11,7	9 09	100		
Pliskovica	5 91	42,7	4 37	31,6	2 61	18,9	41 3,0	54	3,8	13 84	100	2 87	24,4	3 82	32,4	3 27	27,8	72	6,1	1 10	9,3	11 78	100		
Skopo	3 12	22,2	6 35	45,1	3 78	26,8	50 3,6	33	2,3	14 08	100	97	9,4	3 51	33,9	2 71	26,2	86	8,3	2 30	22,2	10 35	100		
Volčji grad	7 89	36,3	8 03	37,0	3 68	16,9	132 6,1	81	3,7	21 73	100	2 33	15,6	5 65	37,9	3 81	25,6	54	3,6	2 57	17,3	14 90	100		
SKUPAJ	37 06	29,0	48 12	37,7	34 96	27,4	347 2,7	417	3,2	127 78	100	17 36	20,0	34 04	39,2	20 46	23,6	5 39	6,2	9 56	11,0	86 81	100		

Tabela: št. 36

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1960 /PODROČJE II/

Naselje	št. ank.	njive %	sadov- njak %	vino- grad %	trav- nik %	paš- nik %	gozd %	močvir. zenlj. %	ostalo nerod. %	skupaj %									
Dolga Raka	12	20,03	20,6	2,63	2,7	2,18	2,2	20,42	21,0	3,15	3,2	47,78	49,1	0,26	0,3	0,84	0,9	97,29	100
Raka	12	9,27	12,1	5,51	7,2	2,93	3,8	16,85	22,2	2,56	3,4	38,66	50,6	0,0	-	0,55	0,7	76,33	100
Studeneč	12	15,28	12,1	1,95	1,5	3,77	3,0	17,14	13,5	8,57	6,8	76,97	60,8	1,47	1,2	1,39	1,1	126,54	100
Podulce	12	14,44	15,8	4,73	5,2	3,92	4,3	10,94	12,0	7,57	8,3	49,32	54,0	0,0	-	0,48	0,5	91,40	100
Jelenk	12	11,74	18,5	3,45	5,4	4,29	6,8	7,18	11,3	2,46	3,9	29,43	46,4	1,60	2,5	3,31	5,2	63,46	100
Roviše	12	17,44	24,5	0,04	0,1	2,25	3,1	9,07	12,7	5,65	7,9	33,43	46,9	0,0	-	3,42	4,8	71,30	100
Zavratec	12	16,75	15,8	1,16	1,2	4,00	3,8	15,32	14,5	8,18	7,7	57,09	54,0	0,76	0,7	2,45	2,3	105,71	100
SKUPAJ	84	104,95	16,6	19,47	3,1	23,34	3,7	96,92	15,3	38,14	6,0	332,68	52,6	4,09	0,6	12,44	2,1	632,03	100

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1968 (PODROČJE II)

naselje	štev. anket.	njive	%	sadovnjak	%	vinogr.	%	travnik	%	pašnik	%	gozd	%	močvirno zemljišče	%	ostalo nerodov.	%	skupaj	%
Dolga Raka	12	18 20	18,8	1 15	1,2	1 10	1,1	21 52	22,2	2 59	2,7	50 12	51,6	0 26	0,3	2 10	2,1	97 04	100
Raka	12	6 69	8,7	4 51	5,9	1 36	1,8	20 10	26,3	3 14	4,1	40 11	52,5	0 0	-	0 55	0,7	76 46	100
Studeneč	12	13 99	11,1	1 90	1,5	3 04	2,4	18 21	14,4	9 11	7,2	76 97	61,0	1 47	1,2	1 52	1,2	126 21	100
Podulce	12	12 81	14,1	4 62	5,1	2 74	3,0	12 26	13,5	7 57	8,3	50 32	55,2	0 0	-	0 79	0,8	91 11	100
Jelenk	12	8 96	14,1	3 07	4,8	2 82	4,4	8 86	13,9	5 08	8,0	29 74	46,8	1 60	2,5	3 51	5,5	63 54	100
Roviše	12	16 12	22,4	0 78	1,1	1 25	1,7	13 33	18,5	1 21	1,7	37 25	51,8	0 0	-	1 92	2,8	71 86	100
Zavratec	12	14 12	13,5	1 34	1,3	3 76	3,6	16 32	15,6	5 80	5,5	59 40	56,9	0 68	0,7	3 01	2,9	104 43	100
SKUPAJ	84	90 89	14,4	17 37	2,8	16 07	2,5	110 60	17,5	34 50	5,5	343 91	54,5	4 01	0,6	13 40	2,2	630 75	100

POVRŠINE POSAMEZNIH SKUPIN KULTURNIH RASTLIN NA NJIVAH ANKETIRANIH

GOSPODARSTEV LETA 1960 IN LETA 1968 (PODROČJE II)

L.1960 Naselje	žitarice			okopavine			detelje			vrtnine		izr.l.krme			skupaj l. 1960			
	ha	a	%	ha	a	%	ha	a	%	ha	a	%	ha	a	%			
Dolga Raka	7	93	39,6	5	68	28,4	4	89	24,4	0	35	1,7	1	18	5,9	20	03	100
Raka	3	97	42,8	3	67	39,6	1	03	11,1	0	18	1,9	0	42	4,6	9	27	100
Studeneec	5	54	36,3	4	47	29,3	4	06	26,6	0	19	1,2	1	02	6,6	15	28	100
Podulce	7	07	49,0	4	95	34,3	1	67	11,6	0	47	3,3	0	28	1,8	14	44	100
Jelenk	5	91	50,3	3	98	33,9	1	18	10,1	0	17	1,4	0	50	4,3	11	74	100
Roviše	7	96	45,6	5	85	33,5	2	71	15,5	0	80	4,6	0	12	0,8	17	44	100
Zavratac	8	46	50,1	4	9	25,0	2	77	16,5	0	45	2,7	0	88	5,7	16	75	100
SKUPAJ	46	84	44,6	32	79	31,2	18	31	17,4	2	61	2,5	4	40	4,3	104	95	100
L.1968	žitarice			okopavine			detelje			vrtnine		izr.l.krme			skupaj l. 1968			
	ha	a	%	ha	a	%	ha	a	%	ha	a	%	ha	a	%	ha	a	%
Dolga Raka	6	05	33,2	5	43	29,8	4	48	24,5	0	36	2,0	1	88	10,4	18	20	100
Raka	2	51	37,5	3	03	45,3	0	76	11,4	0	17	2,5	0	22	3,3	6	69	100
Studeneec	4	78	34,2	4	73	33,8	3	07	21,9	0	18	1,3	1	23	8,8	13	99	100
Podulce	5	21	40,7	5	02	39,2	1	55	12,1	0	25	2,0	0	78	6,0	12	81	100
Jelenk	4	31	50,3	3	14	35,0	0	68	7,6	0	11	1,2	0	52	5,9	8	96	100
Roviše	6	74	41,8	4	26	26,4	3	38	21,0	0	56	3,5	1	18	7,3	16	12	100
Zavratac	5	71	40,4	2	90	20,5	2	87	20,3	0	37	2,6	2	27	16,2	14	12	100
SKUPAJ	35	51	39,1	28	51	31,4	16	79	18,5	2	00	2,2	8	08	8,8	90	89	100

Tabela: št. 39

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1960 /PODROČJE III/

Naselje	Št. ank.	njive	%	travnik	%	sadov.	%	pašnik	%	gozd	%	močv. zemlj.	%	ostalo nerod.	%	skupaj	%
Klanec	12	33,67	33,7	22,77	22,8	1,60	1,6	-	-	40,84	40,9	-	-	1,07	1,1	99,95	100
Zalog	12	46,60	27,0	37,21	21,5	4,87	2,8	4,43	2,6	77,63	44,9	0,09	0,0	2,00	1,2	172,83	100
Glinje	12	31,13	27,2	21,77	19,0	3,86	3,4	2,37	2,1	53,93	47,0	-	-	1,59	1,4	114,65	100
Komenska D. Cerkljanska D. Podboršt	12	52,73	31,8	38,13	23,0	1,87	1,1	7,91	4,8	63,42	38,3	0,07	0,0	1,59	1,0	165,72	100
Gmajnica Tunjiška M.	12	24,99	27,0	19,91	21,5	4,48	4,9	4,95	5,4	37,27	40,3	-	-	0,86	0,9	92,46	100
Tunjice	12	20,13	16,3	17,83	14,5	16,38	13,3	20,67	16,8	46,90	38,1	0,02	0,0	1,24	1,0	123,17	100
Viševica, Si- draž, Laniše	12	25,32	13,7	19,41	10,5	6,16	3,3	24,77	13,4	108,63	58,6	-	-	0,93	0,5	185,22	100
Šenturška gora	12	21,33	18,7	7,41	6,5	1,93	1,7	11,83	10,4	71,22	62,3	-	-	0,57	0,5	114,29	100
Stiška vas, Apno	12	28,24	15,1	21,40	11,4	4,72	2,5	17,29	9,2	115,03	61,4	-	-	0,62	0,4	187,30	100
SKUPAJ	108	284,14	22,6	205,84	16,4	45,87	3,7	94,22	7,5	614,87	49,0	0,18	0,0	10,47	0,8	1255,59	100

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1968 (PODROČJE III)

Naselje	št. ank.	njive %	travniki %	sadov. %	pašnik %	gozd %	močv. zem. %	ostalo %	skupaj %	nerod.							
Klanec	12	28,06	30,6	22,81	24,9	1,54	1,6	-	-	36,61	40,1	1,50	1,6	1,05	1,2	91,57	100
Zalog	12	41,76	24,4	42,00	24,5	4,47	2,6	3,27	1,9	77,63	45,3	0,09	0,1	2,00	1,2	171,22	100
Glinje	12	32,29	27,9	21,62	18,7	3,47	3	2,84	2,5	52,72	45,6	0,42	0,4	2,21	1,9	115,57	100
Cerkljanska D. Komendska D. Podboršt	12	29,29	20,9	38,70	27,7	1,93	1,4	8,58	6,1	59,68	42,7	0,07	0,1	1,59	1,1	139,84	100
Gmajnica Tunjiška M.	12	21,92	21,4	23,21	22,6	5,31	5,2	5,94	5,8	43,60	42,6	1,57	1,5	0,97	0,9	102,52	100
Tunjice	12	13,90	12,2	19,07	16,8	16,09	14,2	18,03	15,9	41,84	36,9	3,12	2,7	1,44	1,3	113,49	100
Viševica, Si- draž, Laniše	12	19,65	11,1	30,67	17,3	7,21	4,1	20,05	11,3	98,18	55,2	0,98	0,5	1,03	0,6	177,77	100
Šenturška gora	12	16,62	14,9	9,97	8,9	1,99	1,8	11,21	10,1	71,12	63,8	-	-	0,62	0,5	111,53	100
Stiška vas Apno	12	21,08	11,2	24,74	13,1	4,82	2,5	18,65	9,8	119,74	63,1	-	-	0,61	0,3	189,64	100
SKUPAJ	108	224,57	18,5	232,79	19,2	46,83	3,9	88,57	7,3	601,12	49,6	7,75	0,6	11,52	0,9	1213,15	100

POVRŠINE POSAMEZNIH SKUPIN KULTURNIH RASTLIN NA NJIVAH ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1960 (PODROČJE III)

Naselje	št. ank.	žitarice			okopavine			detelje			vrtnine			izkl.krm.			skupaj leto 1960		
		H	A	%	H	A	%	H	A	%	H	A	%	H	A	%			
Klanec	12	15	23	45,2	7	23	21,5	9	36	27,8	0	76	2,3	1	09	3,2	33,67	100	
Zalog	12	23	17	49,7	11	47	24,6	8	24	17,7	0	11	0,2	3	61	7,7	46,60	100	
Glinje	12	14	58	46,8	7	52	24,2	6	76	21,7	0	49	1,6	1	78	5,7	31,13	100	
Cerkljanska D. Komendska D. Podboršt	12	26	77	50,8	16	85	32,0	6	06	11,5	0	43	0,8	1	62	3,1	51,73	100	
Gmajnica Tunjiška M.	12	11	33	45,3	5	46	21,8	5	08	20,3	0	4	0,2	3	08	12,3	24,99	100	
Tunjice	12	10	63	52,8	3	48	17,3	3	54	17,5	0	64	3,2	1	84	9,1	20,13	100	
Viševica, Si- draž, Laniše	12	15	40	60,8	4	92	19,4	3	61	14,3	0	7	0,3	1	32	5,2	25,32	100	
Šenturška g.	12	10	69	50,1	4	66	21,8	4	02	18,8	0	41	1,9	1	55	7,3	21,33	100	
Stiška vas Apno	12	16	86	59,7	4	88	17,3	4	57	16,2	0	14	0,5	1	79	6,3	28,24	100	
SKUPAJ	108	144	66	50,9	66	47	23,4	51	24	18,0	3	09	1,0	17	68	6,2	283,14	100	

POVRŠINE POSAMEZNIH SKUPIN KULTURNIH RASTLIN NA NJIVAH ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1968 (PODROČJE III)

Naselje	št. ank.	žitarice			okopavine			detelje			vrtnine			izkl. krm.			skupaj leto 1968		
		H	A	%	H	A	%	H	A	%	H	A	%	H	A	%			
Klanec	12	13	51	48,1	5	93	21,1	6	00	21,4	0	67	2,4	1	95	6,9	28,06	100	
Zalog	12	17	78	42,6	9	18	22,0	9	17	21,9	0	52	1,2	5	11	12,2	41,76	100	
Glinje	12	13	75	42,6	6	73	20,8	7	93	24,6	1	20	3,7	2	68	8,3	32,29	100	
Cerkljanska D. Komenska D. Podboršt	12	13	55	46,3	6	74	23,0	5	35	18,3	1	30	4,4	2	35	4,6	29,29	100	
Gmajnica Tunjiška M.	12	8	59	40,3	4	02	18,3	6	07	27,7	20	0,9	3	04	13,9	21,92	100		
Tunjice	12	6	04	43,5	2	39	17,2	2	86	20,6	77	5,5	1	84	13,2	13,90	100		
Viševica, Si- draž, Laniše	12	9	42	47,9	3	92	19,9	3	90	19,8	61	3,1	1	80	9,2	19,65	100		
Šenturška g.	12	8	15	49,0	3	52	21,2	3	17	19,1	16	1,0	1	62	9,7	16,62	100		
Stiška vas Apno	12	13	74	65,2	1	90	9,0	2	64	11,7	21	1,0	2	59	12,3	21,08	100		
SKUPNO	108	104	53	46,5	44	33	19,7	47	09	21,0	55	64	2,5	22	98	10,2	224,57	100	

POSESTNA STRUKTURA PETIH KATASTRSKIH OBČIN

Na spreminjanje velikosti zemljiških kategorij kakor tudi na spreminjanje velikosti površin posameznih posevkov, ki so vizuelni odraz spreminjanja načina kmečkega gospodarjenja, ne vpliva samo spremenjena gospodarska struktura kmečkega prebivalstva, ampak tudi velikost posesti. Stanje velikostne posestne strukture naših treh sondnih področij predstavlja pet katastrskih občin, na primerih le-teh želimo prikazati velikost posesti in posestne strukture iz leta 1968. Vseh pet katastrskih občin leži v središču posameznega obravnavanega področja. Ker je prvo področje, namreč ozemlje Krasa, več ali manj prirodno, populacijsko in po procesu spreminjanja gospodarske strukture prebivalstva enako, je iz tega področja podrobno obravnavana velikost posesti in njena struktura le ene katastrske občine, Krajne vasi. Iz drugega sondnega področja, to je severovzhodnega dela Krške kotline in dela Krškega hribovja, smo podrobneje obdelali dve katastrski občini, in sicer ravninsko Rako ter više ležečo katastrsko občino Studenec. V tretjem področju pa so nas zanimale predvsem posestne razmere v katastrski občini Tunjice, ki leži v terciarnem gričevju severnega dela Ljubljanske kotline, ter posestne razmere v katastrski občini Šenturška gora, ki s svojimi mejami in zemljiščem predstavlja pravzaprav zgornjo mejo poselitve in kulturnega zemljišča na južnem pobočju Kamniških Alp.

Pri analizah velikosti posesti in posestne strukture smo se naslonili v glavnem na zadnje podatke, ki jih izkazuje kataster, da bi osvetlili naslednje elemente:

- a/ Velikost posameznih zemljiških kategorij glede na lastništvo. To pomeni: kolikšne in kakšne površine so v katastrski občini družbena last, kolikšne in kakšne povr-

šine so v privatni posesti, in kolikšne in kakšne površine imajo v lasti zunanji lastniki.^{x1}

- b/ Razporeditev posestnikov po velikostnih skupinah posesti in značaju te posesti.

To pomeni, koliko posestnikov pripada določeni velikostni skupini posesti, kako velika je njihova skupna posest in kje jo imajo.

/V katastrski občini, kjer posestnik prebiva, ali v drugih katastrskih občinah, torej je posest krajevno in časovno oddaljena od posestnikovega kraja bivanja./

- c/ Razporeditev in velikost zemljiških kategorij glede na velikost posameznih posestnih skupin.

To pomeni, kolikšne površine posamezne zemljiške kategorije imajo v lasti posestniki določene velikostne skupine posesti izključno v katastrski občini.

- č/ Razporeditev in velikost zemljiških kategorij glede na velikost posameznih posestnih skupin izven katastrske občine.

To pomeni, kolikšne površine posamezne zemljiške kategorije imajo v lasti posestniki določene velikostne skupine posesti izven katastrske občine.

- d/ Razporeditev zemljiških kategorij in njihovih površinskih velikosti glede na velikostno skupino posesti, ki ji pripada posestnik.

x1 Zunanji lastniki so tisti posestniki, katerih stalno bivališče je izven obravnavane katastrske občine in imajo v katastrski občini le del svoje posesti.

To pomeni, da so prikazane zemljiške kategorije in njihove velikosti v skupnem seštevku, torej ne glede na to, kje ležijo posamezne parcele ali večji zemljiški kompleksi, ki so v lasti posestnikov iz obravnavane katastrske občine.

S temi petimi načini prikaza dejanske posestne strukture v odnosu do zemljiških kategorij želimo podrobneje analizirati in nakazati probleme, ki izhajajo iz ugodnih ali pa neugodnih posestnih razmer. Vseh pet katastrskih občin je obdelano po enakih kriterijih, zbrani podatki se razlikujejo le v tem, da je v posameznih katastrskih občinah neenako število posestnikov in s tem v zvezi so tudi neenake površine posameznih zemljiških kategorij in celotnega zemljišča.

PODROČJE I.

Katastrska občina KRAJNA VAS obsega skupaj nekaj več kot 334 ha obdelovalnega in neobdelovalnega ter nerodovitnega zemljišča. Večji del zemljišča, to je 61% je pod travniki, na drugem mestu so površine gozda in le malo manj je njiv.

V privatni lasti je preko 50% vsega zemljišča, družbene lastnine je 118 ha ali 35,5% od celotnega zemljišča katastrske občine, medtem ko imajo zunanji lastniki v posesti nekaj več kot 42 ha, kar predstavlja 12,8% celotnega zemljišča katastrske občine.

V privatni lastnini so največje površine v obdelovalni zemlji, saj je v lasti privatnikov 88% vseh njiv in 76,6% vseh travnikov. Družbena lastnina pa je največja v površinah pašnika, ki z 29 ha ali 88,9% predstavlja prek tri četrtine celotnega pašniškega področja katastrske občine. Prav tako velike so površine družbenega gozda, ki obsega 65% celotnega gozdnega zemljišča katastrske občine. Posest zunanjih lastni-

kov je največja v travniških površinah, saj te površine predstavljajo tako absolutno kot tudi relativno največji delež od skupne posesti zunanjih lastnikov, obenem pa ta posest predstavlja 20% travniških površin vseh travnikov v katastrski občini, kar je mnogo več, kakor jih ima v posesti država.

Delež družbene in privatne lastnine je torej strogo ločen. Večina obdelovalnih površin je v privatni lasti ali posestnikov iz katastrske občine ali zunanjih lastnikov, medtem ko so površine pašnika in gozda v veliki meri v družbeni lasti. Taka razporeditev in tako poznavanje naravnih razmer na Krasu nam kažeta, da je večina tistega zemljišča, ki na Krasu lahko daje v kmetijstvu kolikor toliko zaslužka, prevzajev v privatnih rokah, saj so tako pašne kakor tudi gozdne površine Krasa, ali pa vsaj njegove večine kaj malo vredne in ne dajejo možnosti takega dohodka kakor drugod v Sloveniji.

/Tabela št. 42/

Če odštejemo od celotne površine katastrske občine tiste površine, ki so v družbeni lastnini in ki jih imajo v posesti zunanji lastniki, ter dodamo tiste površine, ki jih imajo posestniki Krajne vasi v drugih katastrskih občinah, dobimo velikost površin, ki je dejansko v lasti privatnih proizvajalcev Krajne vasi. Te površine merijo 184 ha in 14 arov, lahko jih razporedimo v pet velikostnih skupin posesti. To je na posestnike, ki imajo v lasti od 0 do 2 ha zemlje, v tiste, katerih velikost posesti je med 2 in 5 ha, v posestnike z velikostjo posesti med 5 in 10 ha, v posestnike, katerih skupna površina zemlje se giblje med 10 in 15 ha, in v posestnike, katerih posest je večja od 15 ha. Taka razporeditev nam kaže, da prevladuje v Krajni vasi drobna posest, saj je posestnikov, katerih zemlja ne preseže 2 ha, kar 24, posestnikov, katerih površine posesti se gibljejo med 2 in 5 ha, pa je 18. Večjo posest od 5 ha ima v katastrski občini Krajna vas le 12 posestnikov. Tudi poprečne velikosti posameznih

posestev kažejo na drobno zemljiško posest, saj je poprečna velikost enega gospodarstva v prvi skupini le 0,78 ha, v drugi pa je prav tako majhna, in sicer odpade na 18 gospodarstev poprečno le 3,23 ha zemljišč. /Tabela št. 43/

Drobna zemljiška posest se pokaže še v negativnejši luči, če analiziramo velikost posameznih zemljiških kategorij, ki jih imajo v posesti posestniki določene velikostne skupine posesti. 24 posestnikov, katerih velikost posesti ne preseže 2 ha, ima skupno v lasti komaj 2,95 ha njiv in le 11,50 ha travnikov, kar pomeni 77% celotne površine zemljišč, ki so v lasti te velikostne posestne skupine. Tudi v drugi skupini, kjer je 18 posestnikov, je stanje glede obdelovalnih površin podobno. Lastniki, ki so v tej velikostni posestni skupini, imajo komaj nekaj več kot 9 ha njiv in nekaj več kot 35 ha travnikov, te površine pa predstavljajo 78,6% skupnega zemljišča. Nadaljnje analize nam pokažejo, da se posamezne razmerja v velikosti zemljiških kategorij tudi pri ostalih posestnikih, ki imajo v lasti večja zemljišča, bistveno ne spreminjajo. Saj ima edini lastnik, katerega posest presega 15 ha, komaj 2,53 ha njiv in 8,10 ha travnikov.

Zunanja posest, to je zemljišče, ki leži izven katastrske občine, je pravzaprav majhna, saj preseže komaj 10 ha zemlje. Že tako naravno neugodne razmere kraškega reliefa, ki le malokdaj dovoljujejo večje komplekse obdelovalnih zemljišč, so torej še stopnjevanje z oddaljenostjo posameznih obdelovalnih kosov zemljišča od kmečkega gospodarstva. Obdelovalne zemlje izven katastrske občine, to je njiv, travnikov, vrtov in vinogradov, je skupno 5,41 ha. Od teh zemljišč imajo v posesti največ obdelovalne zemlje, to je 3,8 ha, prav tisti posestniki, katerih posest ne preseže 5 ha. To pomeni, da se minimalnim površinam obdelovalne zemlje te kategorije posestnikov poleg prirodno neugodnih reliefnih razmer pridružuje še oddaljenost zemljišča, predvsem obdelovalne zemlje. /Tabele št. 44, 45, 46/

PODROČJE II.

Ozemlje katastrske občine R A K A leži v glavnem na ravnem svetu in le njen manjši del zemljišča se razprostira v gričevnatem svetu. Celotno zemljišče, ki ga omejujejo meje katastrske občine je veliko 878,49 ha, Skoraj polovico zemljišča ali točno 376,50 ha je poraslo z gozdom. Gozd predstavlja torej 42,8% celotnega zemljišča. Po velikosti zemljišča so na drugem mestu njive z nekaj več kot 170 ha ali 19,4% celotnega zemljišča, medtem ko je travnikov nekaj manj, in sicer 163 ha ali 18,5%.

Privatna lastnina obsega praktično celotno zemljišče, saj je v lasti posestnikov, ki žive v katastrski občini Raka, in zunanjih privatnih lastnikov kar 96,7% zemlje. Na družbeno lastnino odpade le 3,3%, to je nekaj več kot 29 ha. V privatni lasti je največ površine v vseh zemljiških kategorijah. Posebno velike pa so površine njiv, kjer je od skupne površine 170,55 ha le 0,7% njiv v družbeni lasti. Podobna razmerja so tudi v ostalih zemljiških kategorijah. Tako je v privatni lasti kar 99,9% vinogradov, 98,1% pašnikov, 99,6% gozda in 98,7% sadovnjakov. /Upoštevana je privatna lastnina lastnikov v katastrski občini in izven nje./ Večja družbena posest je le v nerodovitnem svetu, ki obsega v celotni katastrski občini 32 ha, od tega odpade na družbeno lastnino kar 23 ha. Zunanji lastniki, ki imajo svojo posest v katastrski občini Raka, imajo v lastništvu največ gozda, in to 22 ha, tem površinam sledijo vinogradi in travniki, katerih velikost je nekaj večja od 18 ha. Glede na celotno velikost posamezne zemljiške kategorije pa imajo zunanji lastniki največ posesti v vinogradih, saj je v lasti zunanjih posestnikov kar 35,3% vinogradov od skupne površine zemljišča, ki je v katastrski občini Raka v vinogradih, /Tabela št. 47/

V lasti privatnih proizvajalcev občine Raka je skupno

770,56 ha zemljišča. Posestnikov, katerih zemljišče ne preseže 2 ha, je 110, posestnikov z zemljiščem med 2 in 5 ha je 49, 33 posestnikov ima veliko zemljišče med 5 in 10 ha, 17 je takih, katerih posest je velika med 10 in 15 ha, in le 3 lastniki zemlje imajo večjo posest od 15 ha. Poprečna velikost posesti tistih posestnikov, katerih zemljišče ne preseže 2 hektarjev, je 0,76 ha na posestvo, poprečna velikost posestnikov, ki spadajo v drugo skupino, to je med 2 in 5 ha, pa je 3,38 ha. Tako stanje posestne strukture nam kaže izrazito prevladovanje drobne posesti v katastrski občini Rake. Od skupno 212 posestnikov, kolikor jih beleži katastrski urad, ima torej kar 159 lastnikov manjše zemljišče od 5 ha in le 20 je takih, katerih zemljišče presega 10 hektarjev. /Tabela št. 48/

Drobna zemljiška posest se odraža tudi na razporeditvi, oziroma velikosti posameznih zemljiških kategorij, ki pripadajo tej ali oni posestni velikostni skupini. Kakor smo že omenili, je v skupini posestnikov, katerih površina ni večja od 2 ha, 110 lastnikov zemlje. Teh 110 lastnikov ima skupaj nekaj več kot 84 ha zemlje. Od tega skupnega zemljišča odpade na površine njiv le 20 ha ali 24,6%, na ostalo obdelovalno zemljišče pa nekaj več kot 25 ha ali približno 10% od celotnega zemljišča, ki ga imajo v lasti posestniki te posestne skupine. Podobno stanje zasledimo tudi pri drugih posestnikih, to je tistih, katerih zemljišče je večje od 2 ha, pa tudi tistih, katerih zemljišče je večje od 15 ha. Dejansko se relativen delež njivskih površin manjša z velikostno skupino, to pa seveda še ne pomeni, da se manjša tudi absolutno na posameznega lastnika. Toda tudi v zadnji skupini, to je v tisti, kjer je posamezno lastništvo večje od 15 ha, sta tako relativen delež nasproti celotnemu zemljišču skupine kakor tudi absolutna velikost njivskih površin na enega lastnika majhna, saj imajo trije lastniki le nekaj več kot 10 ha njiv.

Zunanja posest privatnih lastnikov v katastrski občini Raka je dokaj velika, saj preseže skoraj tretjino posesti. Vendar je največ posesti, ki leži zunaj katastrske občine pod gozdom, in to kar 209 ha. Tem površinam sledi nerodoviten svet, toda tudi njiv, travnikov, sadovnjakov in vinogradov je 54,11 ha, kar predstavlja dobro petino vseh obdelovalnih površin. /Tabele št. 49, 50, 56/

V nasprotju z zemljiščem Rake leži zemljišče katastrske občine S T U D E N E C v glavnem na dokaj strmih svetih Krškega hribovja. Od celotnega zemljišča 916,33 ha katastrske občine je preko 57% gozda. Izmed obdelovalnega sveta je največ njiv s preko 148 ha, tem površinam pa po velikosti sledi travnik, vinograd in sadovnjak.

V katastrski občini Studenec je največ zemlje v privatni lasti, in to 732,26 ha, kar predstavlja 79,9% celotnega zemljišča. Družbena posest je razmeroma majhna /125,22 ha ali 13,6%/, prav tako pa imajo v Studencu zunanji lastniki razmeroma malo posesti, in sicer 58,85 ha ali 6,4%. V privatni lasti so skoraj vse obdelovalne površine, saj odpade na družbeno last njiv, travnikov, vinogradov in sadovnjakov le 0,2% od celotnega družbenega zemljišča katastrske občine. Večje površine družbene posesti so le v gozdu in nerodovitem svetu. Prvega je v družbeni lasti 109,46 ha ali 26,6% od vseh gozdov, drugega pa 15,10 ha ali 70,9% od vsega nerodovitnega sveta, ki je v katastrski občini. Taka razporeditev lastništva zemljišč nam kaže izrazito prevlado individualne posesti, hkrati pa tudi močno prevlado posesti posameznikov, ki živijo v katastrski občini. Zunanji lastniki imajo namreč v posesti le 5% površin njiv, nekaj več kot 10% površin travnikov, 13,4% sadovnjakov in 7,4% vinogradov. Prav tako pa so majhne neobdelovalne površine, saj skupno ne presežejo 16% od celotnega neobdelovalnega zemljišča.

/Tabela št. 52/

V katastrski občini Studenec prevladuje drobna posest. Kar 100 lastnikov zemlje ima manj kot 5 ha. Izmed teh je 59 lastnikov takih, katerih posest ne preseže 2 ha, 41 posestnikov pa takih, katerih posest je večja od 2 ha, a manjša od 5 ha. 52 posestnikov ima večjo posest od 5 ha, in sicer je lastnikov z velikostjo posesti med 5 in 10 ha 29, posestnikov z velikostjo posesti med 10 in 15 ha je 19, 6 lastnikov zemlje pa ima posest, ki je večja od 15 ha. Tudi v katastrski občini Studenec je poprečna velikost posesti majhna. V kategoriji od 0 do 2 ha je poprečna velikost 0,70 ha, v drugi kategoriji pa 3,39 ha. Večina prebivalcev katastrske občine Studenec ima zemljo v katastrski občini. Toda relativen delež tistih zemljišč, ki leže v katastrski občini in so v lasti njenih prebivalcev, se z večanjem posesti zmanjšuje. Lastniki, katerih zemljišče ne preseže 2 ha, imajo kar 89,9% zemlje v katastrski občini, kjer prebivajo, medtem ko imajo lastniki, katerih zemljišče je večje od 15 ha, le 76,7% zemljišč v katastrski občini Studenec. /Tabela št. 53/

Velikost zemljiških kategorij v posameznih posestnih skupinah prav tako kaže na drobno zemljiško posest. 59 lastnikov zemlje, katerih posest ne presega 2 ha, ima le nekaj več kot 13 ha njiv, kar predstavlja 31,4% od skupnih površin, ki so le nekaj večje od 42 ha. Ostale velikostne skupine imajo procentualno še manj njivskih površin, najmanj jih imajo prav tisti lastniki, katerih posest preseže 15 ha. Ti imajo v primerjavi s celotnimi površinami svoje posesti komaj 15,8% njiv. Tako kakor pri katastrski občini Raka se tudi v katastrski občini Studenec relativni delež njivskih površin manjša z velikostno posestno skupino, torej z večanjem posesti. V obratnem sorazmerju pa se z večanjem posesti veča tudi površina gozda, ki je relativno največja v četrti velikostni skupini, to je tam, kjer imajo posestniki zemljišče veliko med 10 in 15 ha.

Izven katastrske občine Studenec imajo lastniki, ki žive v

Studencu, razmeroma veliko zemljišča. Omenili smo že, da poseduje zemljo v katastrski občini 154 posestnikov. Ti imajo izven katastrske občine prek 176 ha. Od tega je največ gozda, in sicer 80,45 ha, na drugem mestu je nerodoviten svet s 47,42 ha, temu pa sledijo pašniki, ki jih je približno 10 ha. Tako predstavljajo neobdelovalne površine večino vseh površin. Izmed obdelovalnih površin, ki jih imajo posestniki izven katastrske občine, je največ travnika, in sicer 20,68 ha, temu sledijo njive 8,97 ha, medtem ko je sadovnjakov in vinogradov 8,47 ha. Glede velikosti zunanje posesti, predvsem pa glede velikosti posameznih zemljiških kategorij, ki jih imajo lastniki zunaj "matične" katastrske občine, vladajo torej zelo podobne razmere tistim iz katastrske občine Raka.

/Tabele št. 54, 55, 51/

PODROČJE III.

Zemljišče katastrske občine **T U N J I C E** leži na terciarnem gričevnatem svetu zahodnega obrobja Ljubljanske kotline. Velikost njenega zemljišča je 699 ha. Največje površine obsega gozd, ki predstavlja 44,2% celotnega zemljišča. Površine ostalih zemljiških kategorij so dosti manjše, saj je travnika le 136 ha ali 19,5%, njiv pa še nekoliko manj, in sicer 116 ha ali 16,6%.

Največ površin je v privatni lasti, in to prek 600 ha, na drugem mestu so zunanji lastniki s 77 ha, družbene lastnine pa je nekaj več kot 17 ha, medtem ko je v lasti župnišča nekaj nad 4 ha zemljišč. Kakor je pri vseh do sedaj obravnavanih katastrskih občinah največ obdelovalne zemlje v privatni lasti, je tudi v Tunjicah največ privatne lastnine, in to 296,79 ha. V družbeni lasti je 0,41 obdelovalne zemlje, župnišče pa je ima 3,16 ha. Posest zunanjih lastnikov je velike 23,53 ha. Izmed 17,33 ha družbene lastnine je največ nerodovitnega sveta, ki s prek 11 ha predstavlja 66,4% celotne

družbene lastnine v katastrski občini, mnogo manj pa je gozda, pa čeprav ga je 4,77 ha, kar predstavlja 27,5% celotne družbene lastnine. Izmed skromnih površin, ki jih v tej katastrski občini ima še župnišče, so omembe vredne le površine sadovnjakov, le-te z 2,55 ha predstavljajo prek 50% vsega župniškega lastništva.

Tudi delež zunanjih lastnikov ni posebno velik; od 77 ha skupnih površin, kolikor jih imajo zunanji lastniki, odpade kar 61,9% ali 47,93 ha na gozd. Omembe vredne površine zunanjih lastnikov so le še travniki, katerih je v tujem lastništvu 16,60 ha. /Tabela št. 57/

Privatni lastniki imajo v katastrski občini Tunjice 625,03 ha zemljišč. Posestnikov z zemljiščem do 2 hektarja je 45 s poprečno velikostjo posesti 0,69 ha. Lastnikov zemlje, katerih posest je velika med 2 in 5 ha, je 12 s poprečno velikostjo posesti 3,49 ha. Po številu posestnikov je na drugem mestu skupina lastnikov, ki ima posest veliko med 5 in 10 ha, teh je v katastrski občini Tunjice 32, njihova poprečna velikost posesti pa je 7,41 ha. Posestnikov, katerih posest je velika med 10 in 15 ha, in pa posestnikov, ki imajo nad 15 ha zemlje, je številčno skoraj enako. Prvih je 11, drugih pa 10. Njihova poprečna velikost posesti pa je v prvem primeru 12,34 ha, v drugem pa 18,26 ha. Iz naštetih podatkov je razvidno, da je posestna struktura v katastrski občini Tunjice mnogo bolj ugodna kakor v prej obravnavanih katastrskih občinah. Tukej je število posestnikov, ki imajo posest do 5 ha, le za tri posestnike večja, od tistih, katerih posest je večja od 5 ha. Kljub temu pa poprečna velikost posesti prve in druge skupine kaže, da živi tudi v katastrski občini Tunjice veliko lastnikov zemlje, ki jim le-te ne more biti edini vir zaslužka. /Tabela št. 58/

Lastniki prve skupine imajo v posesti komaj 5,45 ha njiv,

kar ne predstavlja niti 20% od skupne površine, ki jo ima v posesti ta velikostna posestna skupina. Prav tako pa nimajo ne veliko travnika /8,31 ha/ ne veliko gozda /8,47 ha/. To kaže, da je razdrobljenost zemljiških kategorij dokaj velika, posebno če primerjamo število lastnikov iz prve skupine, ki jih je 45, in njihovo velikost obdelovalnih površin, 16,79 ha, s številom lastnikov iz zadnje skupine, ki jih je 10, njihove obdelovalne površine pa so velike 69,01 ha. Torej odpade na lastnike prve kategorije le 0,37 ha obdelovalne površine, na lastnike zadnje kategorije pa 6,9 ha.

Kljub absolutno večjim površinam in tudi večjim površinam na enega posestnika v zadnji kategoriji pa se relativni delež njivskih površin manjša z velikostjo posesti. V katastrski občini Tunjice je sicer največji v drugi velikostni posestni skupini, toda v zadnji velikostni skupini je relativno manjši od tistega v prvi. Obratno pa se tako absolutno kakor tudi relativno večajo površine gozda. Čim večji posestni skupini pripada lastnik, tem več ima gozda. Tako ima 10 posestnikov zadnje velikostne posestne skupine prek 89 ha gozda, kar pomeni 52% od celotne površine, ki jo imajo ti posestniki v lasti. Torej odpade poprečno na posestvo v zadnji skupini 8,9 ha gozda, medtem ko odpade na enega lastnika iz prve ali druge skupine le 0,38 ha gozda.

Zunanja posest lastnikov iz katastrske občine Tunjice je izredno majhna, saj znaša le 24,60 ha. Izmed vsch površin je še največ gozda, in to 11,82 ha, ter travnika 9,56 ha. Pri skupnem številu lastnikov, ki jih je v katastrski občini Tunjice 116, je tako majhna posest zunaj matične katastrske občine dokaj nenavadna. 24 ha zunanje posesti predstavlja le 4% od celotne površine zemlje, ki jo imajo v posesti posestni prebivalci katastrske občine Tunjice. /Tabcle št. 59, 60, 61/

razteza od gričevnatega obrobja Ljubljanske kotline do skalnih vrhov Kamniških Alp. Največ njenega zemljišča pa leži na planoti, ki je nekako sredi celotnega ozemlja katastrske občine. Na tej uravnavi je pravzaprav tudi največ njiv, ki pa s 151,21 ha predstavljajo le 7,5% od celotne površine katastrske občine. Daleč največ je gozda, katerega površine presegajo 1253 ha in predstavljajo 61,4% od skupne površine, ki je velika 2009,15 ha. Pašnikov in travnikov je mnogo manj, prvih je 298 ha, drugih pa 212 ha.

Privatna lastnina obsega večino zemljišča, to je 1641 ha, medtem ko je družbene posesti 358 ha. Zemlje, ki je v cerkveni posesti, je le 9 ha. Že iz celotnega razmerja posameznih zemljiških kategorij v katastrski občini je razvidno, da predstavlja gozd v privatni lasti največje površine. Izmed 358 ha, ki so v družbeni lasti, je največ pašnika, in to prek 53%, nekoliko manj pa gozda, in sicer 109 ha ali 30,6% od skupne družbene lastnine. Obdelovalnih površin je v družbeni lasti malo, njive ne predstavljajo več kot 0,2%, travniki le 0,6%, površine sadovnjakov pa niti 0,1% od skupnega družbenega zemljišča. Tudi zunanji posestniki imajo v lasti največ gozda, katerega površine predstavljajo kar 95,4% zemljišč od celotnih površin, ki so v lasti prebivalcev izven katastrske občine. Ostale površine niso vredne omembe, saj na primer vse obdelovalne površine skupaj ne presežejo 6 ha ali 1,5%. Delež družbene in privatne lastnine zemljiških kategorij je torej strogo ločen, pri obeh sicer prevladuje gozd, toda družbena last je v katastrski občini Šenturška gora skoraj izključno v gozdu. /Tabela št. 62/

V lasti privatnikov je v katastrski občini skupno 1,254 ha. Lastnikov zemlje je v prvi skupini 30, v drugi 14, v tretji 13, v četrti 21 in v peti 28. Če si priključimo v spomin, da imajo lastniki prve skupine od 0 do 2 ha zemlje, druge od 2 do 5 ha, in tako naprej, vidimo, da je prevlada večje po-

sesti v ospredju, 44 lastnikov ima namreč posest veliko do 5 ha, medtem ko je 49 lastnikov zemlje takih, katerih posest presega 10 ha. Poprečna velikost posesti v prvi in drugi skupini je tudi v tej katastrski občini majhna, saj je v prvi skupini komaj 0,70 ha, v drugi pa 3,51 ha. Toda poprečna velikost posesti v četrti in peti skupini je dokaj velika, saj je v četrti 12,37 ha, v peti pa kar 29,92 ha. /Tabela št. 63/

Taka posestna struktura in poprečne velikosti posestev so izključno vezane na velike površine gozda. Prav gozd predstavlja v vseh posestnih skupinah nad 50% celotne površine posamezne velikosti posestne skupine. Večja je posest posameznih posestnikov ali pa posestnikov, ki predstavljajo določeno posestno skupino, večje so tako absolutno kakor tudi relativno, površine njihovega gozda. Te površine predstavljajo v zadnji skupini že 61,1% vse površine zemlje lastnikov, katerih posest je večja od 15 ha. Kakor smo zasledili v katastrski občini Tunjice, tudi v Šenturški gori upada z velikostjo posesti relativen delež njivskih površin. V prvi skupini posestnikov, to je tistih, katerih posest je manjša od 2 ha, predstavljajo njive 22,3% od skupne površine, pri posestnikih zadnje kategorije pa je delež njivskih površin le še 9,2%.

Posest izven katastrske občine Šenturška gora je relativno in absolutno majhna, nasproti posesti znotraj meja katastrske občine. Od 42,43 ha zemlje, kolikor jo imajo lastniki, ki žive v Šenturški gori, odpade na gozdne površine kar 39 ha, medtem ko je obdelovalne površine le 2,96 ha.

/Tabele št. 64, 65, 66/

SKUPNE ZNAČINOSTI POSESTNE STRUKTURE PETIH KATASTRSKIH
OBČIN V TREH PRIRODNO RAZLIČNIH PODROČJIH

Analize posestne strukture in zemljišč, ki jih imajo lastniki z različno velikostjo posesti, kažejo, da prevladuje v naših treh področjih privatna lastnina zemlje. Ta obsega predvsem večino obdelovalnih površin, medtem ko je v družbeni lasti dokaj veliko gozda, deloma pašnikov in nerodovitnega sveta. Dejansko predstavljajo površine, ki so zajete pod oznako "nerodoviten svet", predvsem površine, ki jih zajemajo javne komunikacije in pa deloma zazidane parcele.

Izmed petih katastrskih občin prevladuje v treh izrazito drobna posest, prevladuje veliko število posestnikov, katerih zemljišče ne preseže 2 ha, pa tudi razmeroma veliko število posestnikov, ki imajo le do 5 ha zemlje; to dejstvo daje slutiti, da se mora večina prebivalcev s tako malimi zemljišči dodatno zaposlovati, torej jim zemljišče, ki ga imajo v posesti, predstavlja le dodaten vir zaslužka. V dveh katastrskih občinah je velikost posesti nekoliko bolj ugodna. Toda tudi tukaj predstavlja največji delež posesti gozd. Njivske površine, a tudi obdelovalne površine nasploh so v vseh katastrskih občinah mnogo manjše od površin gozda in pašnika. Posebno majhne pa so v katastrski občini prvega področja, deloma pa tudi v katastrski občini Studenec, katere zemljišče zajema strma zemljišča Krškega hribovja.

Izrazito majhne njivske in ostale obdelovalne površine ter veliko število posestnikov, katerih zemljišče ne preseže 5 ha, dajejo tudi slutiti izredno razdrobljenost obdelovalnega zemljišča, saj kaže poprečna velikost posesti prve kategorije /0,70 ha/ v povezavi z velikim številom posestnikov te iste kategorije drobitev že tako skromnega obdelovalnega zemljišča.

Večina lastnikov vseh katastrskih občin ima svoje zemljišče v katastrski občini, kjer tudi prebiva. Zunanja posest je le nekoliko večja v katastrski občini drugega področja Rake, toda tudi ta posest predstavlja - kakor pri ostalih katastrskih občinah - le večjo površino gozda.

Tabela: št. 42

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ V K.O. KRAJNA VAS GLEDE NA LASTNIŠTVO LETA 1968

Lastništvo	njiva %	travnik %	vrt %	vinograd %	pašnik %	sadov. %	gozd %	stavbišče %	nerod. %	davka op. % zemljišče	Skupaj %								
privatno %	27 76 88,0	16,0	106 38 76,6	61,4	29 0,2 60,9	3 60 88,0	2,1	3 68 11,1	2,1	17 0,1 100,0	29 41 24,7	17,0	1 37 83,1	0,8	54 0,3 68,2	1 0,0 0,2	173 21 51,7	100,0	
SLP %	1 27 4,0	1,1	4 49 3,2	3,8	15 0,1 31,6	6 0,1 1,5	29 48 88,9	24,8	- -	- -	77 99 65,4	65,7	5 0,0 3,1	25 0,2 31,8	5 0,1 99,8	4,2	118 75 35,5	100,0	
Zun.last. %	2 52 8,0	5,9	27 95 20,2	65,1	4 0,1 7,5	43 1,0 10,5	- -	- -	- -	- -	11 76 9,9	27,4	22 0,5 13,8	- -	- -	- -	42 90 12,8	100,0	
SKUPAJ %	31 5 100,0	9,4	138 82 100,0	41,5	48 0,1 100,0	4 09 100,0	1,2	33 16 100,0	9,9	17 0,1 100,0	119 16 100,0	35,6	1 64 100,0	0,5	79 0,2 100,0	5 0,2 100,0	1,5	334 88 100,0	100,0

Tabela: št. 43

RAZPOREDITEV POSESTNIKOV PO VELIKOSTNIH SKUPINAH PO ZNAČAJU POSESTI V K.O. KRAJNA VAS LETA 1968

velikostne skupine	štev. pos.	%	površ., ki jo posed. v k.o. Krajna vas		površ., ki jo posed. izv. k.o. Krajna vas		skup.površ. zemlje pos. iz k.o. Krajna vas		povp.velik. l gospodarstva	št.posestn. iz k.o. Krajna vas	%	
				%		%		%				
0- 2 ha	24	23,3	16 60	5,0	2 17		18 77	10,2	78	I. 0- 2 ha	24	44,4
2- 5 ha	18	17,5	54 36	16,2	3 78		58 14	31,6	3 23	II. 2- 5 ha	18	33,3
5-10 ha	8	7,8	50 61	15,1	3 21		53 82	29,2	6 72	III. 5-10 ha	8	14,8
10-15 ha	3	2,9	37 25	11,1	--		37 25	20,2	12 41	IV. 10-15 ha	3	5,6
nađ -15 ha	1	1,0	14 39	4,3	1 77		16 16	8,8	16 16	V. nađ-15 ha	1	1,9
zun.lastniki	49	47,5	42 93	12,8						skupaj	54	100,0
SLP			118 75	35,5								
SKUPAJ	103		334 89	100	10 93		184 14	100,0	3 41			

Tabela: št. 44

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ POSESTNIKOV V K.O. KRAJNA VAS GLEDE NA VELIKOST POSESTI LETA 1968

Velikostne skupine	njiva %	travnik %	vrt %	vinogr. %	pašnik %	sadov. %	gozd %	stavn. %	nerod. %	davka opr. zemlj. %	Skupaj %
I. 0- 2 ha	2 50 15,1	11 45 69,0	13 0,8	49 2,9	- -	- -	1 70 10,3	29 1,8	2 0,1	- -	16 58 100
II. 2- 5 ha	9 21 17,0	33 93 62,4	13 0,2	1 40 2,6	4 0,1	1 0,0	9 12 16,8	52 0,9	- -	- -	54 36 100
III. 5-10 ha	8 37 16,6	29 99 59,2	2 0,0	73 1,5	76 1,5	6 0,1	9 87 19,5	35 0,7	44 0,9	1 0,0	50 60 100
IV. 10-15 ha	5 49 14,7	23 68 63,6	- -	78 2,1	2 38 6,4	5 0,2	4 67 12,5	20 0,5	1 0,0	- -	37 26 100
V. nad-15 ha	2 19 15,2	7 34 51,0	- -	21 1,5	49 3,4	4 0,3	4 05 28,1	- -	7 0,5	- -	14 39 100
SLP	1 27 1,1	4 49 3,8	15 0,1	6 0,1	29 48 24,8	- -	77 99 65,7	5 0,0	25 0,2	5 01 4,2	118 75 100
zun.lestn.	2 51 5,9	27 95 65,1	4 0,1	43 1,0	- -	- -	11 76 27,4	23 0,5	- -	- -	42 93 100
SKUPAJ	31 55 9,4	138 83 41,5	47 0,1	4 10 1,2	33 15 9,9	16 0,1	119 16 35,6	164 0,5	79 0,2	5 02 1,5	334 87 100

Tabela: št. 45

POVRŠINA, KI JO POSEDUJEJO POSESTNIKI K.O. KRAJNA VAS IZVEN K.O. KRAJNA VAS LETA 1968

velikostne skupine	njiva	travnik	vrt	vinograd	pašnik	gozd	stavb.	davka opr. zemljišče	Skupaj
I. 0- 2 ha	44	6	--	--	--	1 67	--	--	2 17
II. 2- 5 ha	73	1 84	--	1	24	88	2	6	3 78
III. 5-10 ha	--	1 10	2	--	--	2 06	2	--	3 20
IV. 10-15 ha	--	--	--	--	--	--	--	--	--
V. nad 15 ha	34	76	--	11	--	55	--	--	1 76
SKUPAJ	1 51	3 76	2	12	24	5 16	4	6	10 91

Tabela: št. 46

SKUPNA POVRŠINA ZEMLJE, V LASTI POSESTNIKOV K.O. KRAJNA VAS LETA 1968

Velikostne skupine	njiva %	travnik %	vrt %	vinog. %	pašnik %	sadovnj. %	gozd %	stavn. %	nerod. %	davka opr. zemlj. %	Skupaj	Št. posest.	Povp.vel. zemlje na sest l posest.
0- 2 ha	2 95 15,7	11 50 61,3	13 0,7	49 2,6	- -	- -	3 38 18,0	29 1,6	2 0,1	- -	18 76	24	78
2- 5 ha	9 93 17,1	35 77 61,5	13 0,2	1 41 2,4	28 0,5	1 0,0	10 00 17,2	55 1,0	- -	6 0,1	58 14	18	3 23
5-10 ha	8 37 15,6	31 09 57,8	4 0,1	73 1,4	76 1,4	6 0,1	11 93 22,2	37 0,6	44 0,8	1 0,0	53 80	8	6 73
10-15 ha	5 49 14,7	23 68 63,6	- -	78 2,1	2 38 6,4	5 0,1	4 67 12,5	20 0,5	1 -	- -	37 26	3	12 42
nad-15 ha	2 53 15,7	8 10 50,1	- -	32 2,0	49 3,0	4 0,3	4 61 28,5	- -	7 0,4	- -	16 16	1	16 16
SKUPAJ	29 27 15,9	110 14 59,8	30 0,2	3 73 2,0	3 91 2,1	16 0,1	34 59 18,8	1 41 0,8	54 0,3	7 0,0	184 12	54	3 41
										zun.poses.			49

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ V K.O. RAKA GLEDE NA LASTNIŠTVO LETA 1968

lastništvo	njive	%	trav-	%	sadov-	%	vino-	%	paš-	%	gozd	%	nerodo-	%	skupaj	%
			niki		njaki		gradi		niki				vitno			
Privatno	160 44	20,8	142 96	18,5	41 26	5,3	34 05	4,41	30 98	4,0	352 93	45,8	7 94	1,0	770 56	100
%	94,1		88,7		84,2		64,4		90,0		93,73		24,6		87,7	
SLP	1,35	4,5	1,78	6,1	0,65	2,1	10	0,3	0,67	2,2	1 51	5,2	23 63	79,6	29 69	100
%	0,7		1,09		1,3		0,1		1,9		0,40		73,2		3,3	
zunanji lastniki	8,79	11,2	18 26	23,3	7 06	8,0	18 65	23,83	2 74	3,5	22 06	28,1	68 17	0,8	78 24	100
%	6,1		11,21		14,4		35,3		7,9		5,87		2,1		8,9	
SKUPAJ	170 55	19,4	163,00	18,5	48 97	5,5	52 80	6,0	34 39	3,9	376 50	42,8	32 25	3,6	878 49	100

RAZPOREDITEV POSESTNIKOV PO VELIKOSTNIH SKUPINAH PO ZNAČAJU POSESTI V K.O. RAKA LETA 1968

velikostne skupine	število posestnikov	površine, ki jih posedujejo v K.O.Raka	%	površine, ki jih posed.v drugih K.O	%	sk.povr. zem.pos. K.O. Raka	%	povr. velik. posesti
0 - 2 ha	110	64 69	76,6	19 71	23,3	84 40	100	76
2 - 5 ha	49	113 89	68,6	52 12	31,4	166 01	100	3 38
5 -10 ha	33	147 88	60,9	94 62	39,0	242 50	100	7 34
10 -15 ha	17	119 33	38,4	84 82	51,5	204 15	100	12 00
nad 15 ha	3	42 11	57,2	31 39	42,7	73 50	100	24 50
SLP		29 69						
zunanji lastniki		78 24						
SKUPAJ	212	604 83		282 66		770 56		3 63

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ POSAMEZNIKOV V K.O. RAKA GLEDE NA VELIKOST POSESTI LETA 1968

	njive	%	trav-	%	sadov-	%	vino-	%	paš-	%	gozd	%	nero-	%	skupaj.	%	štev.
			niki		njaki		gradi		niki				dovit.			posestn.	
0- 2 ha	19 77	26,8	9 71	13,2	7 25	9,8	6 43	8,7	3 26	4,5	17 29	23,5	0,98	13,3	64 69	100	110
2- 5 ha	32 35	28,4	23 11	20,3	12 03	10,5	6 47	5,6	6 62	5,8	31 45	29,6	1 86	1,6	113 89	100	49
5-10 ha	48 97	33,1	35 94	24,3	10 87	7,3	6 50	4,3	6 30	4,2	36 59	24,7	2 71	1,8	147 88	100	33
10-15 ha	33 69	28,2	24 67	20,6	8 59	7,1	4 34	3,6	3 53	2,9	43 36	36,3	1 15	0,9	119 33	100	17
nad15 ha	9 78	21,6	10 82	25,7	2 12	5,1	2 19	5,4	1 71	4,5	15 08	36,7	41	0,9	42 11	100	4
SLP	1 35	4,5	1 78	6,1	65	2,1	10 0,3		67 2,2		1 51	5,2	23 63	79,6	29 69	100	
SKUPAJ	145 91		106 03		41 51		26 03		22 09		145 28		30 74		517 59	100	

POVRŠINA, KI JO POSEDUJEJO POSESTNIKI K.O. RAKA IZVEN K.O. RAKA LETA 1968

	njive	travniki	sadovnjaki	vino- gradi	paš- niki	gozd	nerodovitno	skupaj
0- 2 ha	1 05	1 71	0,11	0 77	0 43	15 64	--	19 71
2- 5 ha	3 94	8 04	0,18	2 92	2 93	33 92	18 68	70 61
5-10 ha	3 79	14 42	0,5	1 13	1 29	73 70	23 57	117 95
10-15 ha	6 15	11 19	0,6	1 95	3 71	61 47	29 05	113 58
nad -15 ha	0 95	3 35		1 35	1 20	24 43	11 44	42 72
SKUPAJ	15 88	38 71	0,40	8 12	9 56	209 16	82 74	364 57

Tabela: št. 51

SKUPNA POVRŠINA ZEMLJE V LASTI POSESTNIKOV K.O. STUDENEC

	njive	%	trav-	%	sadov-	%	vino-	%	paš-	%	gozdovi	%	nerodo-	%	skupaj	%								
			niki		njaki		gradi		niki				vitno											
0- 2 ha	13	22	31,4	7	69	18,3	63	1,4	4	36	10,3	6	54	15,5	9	08	21,6	50	1,1	42	02	100		
2- 5 ha	32	75	23,3	20	60	14,6	1	21	0,8	8	06	5,7	9	40	6,6	67	27	47,9	1	05	0,7	140	34	100
5-10 ha	39	16	18,8	31	11	15,0	3	38	1,7	7	96	3,8	7	95	3,8	115	63	55,7	2	15	1,0	207	34	100
10-15 ha	38	85	16,5	28	48	52,1	5	03	2,1	9	29	3,9	11	18	4,7	140	02	59,7	1	51	0,6	234	36	100
nad -15 ha	17	19	15,8	19	11	17,6	2	57	2,3	2	58	2,3	7	62	7,0	58	49	54,0		64	0,5	108	20	100
SKUPAJ	141	17	19,27	106	99	14,6	12	82	1,75	32	25	4,4	42	69	5,8	390	49	53,3	5	85	0,7	732	26	100

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ V K.O. STUDENEC GLEDE NA LASTNIŠTVO LETA 1968

lastništvo	njive	%	travniki	%	sadovnjaki	%	vino- gradi	%	pašniki	%	gozdovi	%	nerodovitno	%	skupaj	%
PRIVATNO	141 17	19,2	106 99	14,6	12 82	1,7	32 25	4,4	42 69	5,8	390 49	53,3	5 85	0,7	732 26	100
%	94,9		88,9		85,5		92,5		90,8		73,7		27,4		79,9	
SLP	--	--	18	0,1	14	0,1	--	--	34	0,2	109 46	87,4	15 10	12,0	125 22	100
%	--	--	0,1		0,9		--	--	0,7		26,6		70,9		13,6	
zunanji	7 45	12,6	13 12	22,2	2 02	3,4	2 61	4,4	3 94	6,6	29 37	49,9	34	0,5	58,85	100
%	5,0		10,9		13,4		7,4		8,4		5,5		1,6		6,4	
SKUPAJ	148 62	16,2	120 29	13,1	14 98	1,6	34 86	3,8	46 97	5,1	529 32	57,7	21 29	2,3	916 33	100

RAZPOREDITEV POSESTNIKOV PO VELIKOSTNIH SKUPINAH PO ZNAČAJU POSESTI V K.O. STUDENEC LETA 1968

velikostne skupine	število posestnikov	površine, ki jih posed. v K.O. Studenec	%	površine, ki jih posed. izven K.O. Studenec	%	sk. povr. zem. pos. O.K. Studenec	%	povr. velik. posesti
0 - 2 ha	59	37 40	89,8	4 21	10,1	41 61	100	70
2 - 5 ha	41	124 80	89,6	14 41	10,3	139 21	100	3 39
5 - 10 ha	29	176 87	85,3	30 47	14,7	207 34	100	7 14
10 - 15 ha	19	179 13	76,4	55 23	23,5	234 36	100	12 33
nad- 15 ha	6	83 02	76,7	25 18	23,2	108 20	100	18 03
SLP		125 22						
zunanji lastniki		58 85						
SKUPAJ	154	785 29		129 50		730 72		4 74

Tabela: št. 54

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ POSESTNIKOV V K.O. STUDENEC GLEDE NA VELIKOST POSESTI LETA 1968

Velikostne skupine	njive %	travniki %	sadovnj. %	vino- gradi %	paš- niki %	gozd %	nero- dov. %	skupaj %	število posest:
0- 2 ha	12 40 33,1	7 28 19,5	37 0,9	3 96 10,5	5 41 14,4	7 60 20,3	38 1,0	37 40 100	59
2- 5 ha	31 34 24,2	19 04 15,2	1 13 0,9	6 51 5,2	7 17 5,7	59 77 48	97 0,8	1 25 93 100	41
5-10 ha	38 36	26 27	3 19 1,8	6 36 3,6	6 01 3,3	94 57 53,4	2 11 1,1	1 76 87 100	29
10-15 ha	34 51 19,3	20 87 11,6	3 51 1,9	7 61 4,4	7 96 4,6	1 03 31 57,5	1 36 0,7	1 79 13 100	19
nad -15 ha	15 59 18,8	12 85 15,4	2 42 2,9	1 54 1,8	5 27 6,3	44 79 53,9	56 0,7	83 02 100	6
SLP		18 0,14	14 0,1		34 0,2	1 09 46 87,4	15 10 12,0	1 25 22 100	
SKUPAJ	1 32 20 18,2	86 49 11,8	10 76 1,4	25 98 3,5	32 16 4,4	4 19 50 57,6	20 48 2,8	7 27 57 100	

Tabela: št. 55

POVRŠINA, KI JO POSEDUJEJO POSESTNIKI K.O. STUDENEC IZVEN K.O. STUDENEC LETA 1968

VEBIKOSTNE SKUPINE	njive	travniki	sadovnjaki	vinogradi	pašniki	gozdovi	nerodovitno	skupaj
0 - 2 ha	0 82	0 41	0 26	0 40	1 13	1 48	12 45	16 75
2 - 5 ha	1 41	1 56	0 08	1 55	2 23	7 50	7 79	22 12
5 -10 ha	0 80	4 84	0 19	1 60	1 94	21 06	4 31	34 74
10 -15 ha	4 34	7 61	1 52	1 68	3 22	36 71	15 37	70 45
nad-15 ha	1 60	6 26	0 15	1 04	2 35	13 70	7 50	32 60
SKUPAJ	8 97	20 68	2 20	6 27	10 87	80 45	47 42	176 86

Tabela: št. 56

SKUPNA POVRŠINA ZEMLJE V LASTI POSESTNIKOV K.O. RAKA LETA 1968

Velikostne skupine	njive	%	travniki	%	sadovnjaki	%	vino- gradi	%	paš- niki	%	gozd	%	nero- dovit.	%	skupaj	%
0- 2 ha	20 82	24,6	11 42	13,5	7 36	8,7	7 20	8,6	3 69	4,3	32 93	39,2	0 98	1,1	84 40	100
2- 5 ha	36 29	21,9	31 15	18,8	12 21	7,3	9 39	5,7	9 55	5,8	65 37	39,4	2 05	1,2	166 01	100
5-10 ha	52 76	21,7	50 36	10,8	10 92	4,5	7 63	3,1	7 59	3,1	110 29	45,5	2 95	1,3	242 50	100
10-15 ha	39 84	19,5	35 86	17,6	8 65	4,2	6 29	3,1	7 24	3,5	104 83	51,3	1 44	0,8	204 15	100
nad-15 ha	10 73	14,5	14 17	19,2	2 12	2,9	3 54	4,8	2 91	4,0	39 51	53,9	0 52	0,7	73 50	100
SKUPAJ	160 44	20,8	142 96	18,6	41 26	5,4	34 05	4,4	30 98	4,0	352 93	45,8	7 94	1,0	770 56	100

Tabela: št. 57

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ V K.O. TUNJICE GLEDE NA LASTNIŠTVO LETA 1968

lastništvo	njiva %		travnik %		pašnik %		sadox- njak %		gozd %		nerodo- vitno %		skupaj %								
privatno	110	34	18,4	119	38	19,9	43	66	7,3	67	07	11,2	255	24	42,5	4	71	0,7	600	40	100,0
rimo-kat. župnijstvo	6		1,3	55		12,0	29		6,2	2	55	55,2	95		20,5	22		4,8	4	62	100,0
SLP	21		1,2	37		2,1	44		2,6	3		0,2	4	77	27,5	11	51	66,4	17	33	100,0
zunanji lastniki	5	89	7,6	16	40	21,2	5	92	7,6	1	24	1,6	47	93	61,9	5		0,1	77	43	100,0
SKUPAJ	116	50	16,6	136	70	19,5	50	31	7,2	70	89	10,1	308	89	44,2	16	49	2,4	699	78	100,0

Tabela: št. 58

RAZPOREDITEV POSESTNIKOV PO VELIKOSTNIH SKUPINAH PO ZNAČAJU POSESTI V K.O. TUNJICE LETA 1968

velikostne skupine	štev. posestnikov	%	povr., ki jo posedujejo v k.o. Tunjice	%	povr., ki jo posedujejo izven k.o. Tunjice	skupna pov. zem. posest. iz k.o. Tunjice	%	povp. velikost enega gospodarstva	št. posest. iz k.o. Tunjice	%
0- 2 ha	45	27,3	27 33	3,9	12	27 45	4,4	61	45	40,9
2- 5 ha	12	7,3	37 36	5,3	4 53	41 89	6,7	3 49	12	10,9
5-10 ha	32	19,4	231 17	33,0	6 06	237 23	38,0	7 41	32	29,1
10-15 ha	11	6,7	132 51	18,9	3 34	135 85	21,7	12 34	11	10,0
nad-15 ha	10	6,0	172 04	24,6	10 57	182 61	29,2	18 26	10	9,1
rimsko-kat. župnijstvo			4 61	0,7						
SLP			17 33	2,5						
zunanji posestniki	55	33,3	77 44	11,1						
SKUPAJ	1 65	100,0	699 79	100,0	24 62	625 03	100,0	5 68	110	100,0

Tabela: št. 59

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ POSESTNIKOV V K.O. TUNJICE GLEDE NA VELIKOST POSESTI LETA 1968

velikostne skupine	injiva %	travnik %	pašnik %	sadovnjak %	gozd %	nerodovit. %	skupaj %
0- 2 ha	5 33 19,5	8 31 30,4	1 52 5,6	3 15 11,5	8 47 31,0	55 2,0	27 33 100,0
2- 5 ha	8 57 23,0	4 65 12,5	3 27 8,7	7 03 18,8	13 38 35,8	45 1,2	37 35 100,0
5-10 ha	48 28 20,9	44 74 19,4	19 44 8,4	31 50 13,6	85 73 37,1	1 48 0,6	231 17 100,0
10-15 ha	23 83 18,0	29 96 22,6	7 16 5,4	12 42 9,4	58 29 44,0	85 0,6	132 51 100,0
nad -15 ha	24 33 14,2	31 72 18,4	12 28 7,1	12 96 7,5	89 36 52,0	1 38 0,8	172 03 100,0
Rim.kat.žup.	6 1,3	55 12,0	29 6,2	2 55 55,2	95 20,5	22 4,8	4 62 100,0
SLP	21 1,2	37 2,1	44 2,6	3 0,2	4 77 27,5	11 52 66,4	17 34 100,0
zun.lastn.	5 89 7,6	16 40 21,2	5 92 7,6	1 24 1,6	47 94 61,9	5 0,1	77 44 100,0
SKUPAJ	116 50 16,6	136 70 19,5	50 32 7,2	70 88 10,1	308 89 44,2	16 50 2,4	699 79 100,0

Tabela: št. 60

POVRŠINA, KI JO POSEDUJEJO POSESTNIKI K.O. TUNJICE IZVEN K.O. TUNJICE LETA 1968

Velikostne skupine	njiva	travnik	pašnik	sadovnj.	gozd	nerodov.	Skupaj
0- 2 ha	12	-	-	-	-	-	12
2- 5 ha	78	1 89	2	-	1 83	-	4 52
5-10 ha	20	2 70	-	-	3 15	-	6 05
10-15 ha	38	19	-	2	2 74	1	3 34
nad -15 ha	1 44	4 78	25	-	4 10	-	10 57
SKUPAJ	2 92	9 56	27	2	11 82	1	24 60

Tabela: št. 61

SKUPNA POVRŠINA ZEMLJE V LASTI POSESTNIKOV K.O. TUNJICE LETA 1968

velikostne skupine	njiva %	travnik %	pašnik %	sadov. %	gozd %	nerodovitno %	skupaj	štev. pos.	povpr. velikost zemlje na 1 posestnika
0- 2 ha	5 45 19,9	8 31 30,3	1 52 5,5	3 14 11,4	8 47 30,9	55 2,0	27 44	45	61
2- 5 ha	9 35 22,3	6 55 15,6	3 29 7,9	7 03 16,8	15 21 36,3	45 1,1	41 88	12	3 49
5-10 ha	48 48 20,4	47 45 20,0	19 44 8,2	31 50 13,3	88 89 37,5	1 48 0,6	237 24	32	7 41
10-15 ha	24 21 17,8	30 14 22,2	7 15 5,3	12 44 9,2	61 03 44,9	86 0,6	135 83	11	12 34
nad-15 ha	25 76 14,1	36 50 20,0	12 53 6,9	12 97 7,1	93 46 51,2	1 38 0,7	182 60	10	18 26
SKUPAJ	113 25 18,1	128 95 20,7	43 93 7,0	67 08 10,7	267 05 42,7	4 72 0,8	624 99	110	5 68

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ V K.O. ŠENTURŠKA GORA GLEDE NA LASTNIŠTVO LETA 1968

lastništvo	njiva	%	travnik	%	sadovnjak	%	pašnik	%	gozd	%	nerodovitno	%	Skupaj	%
privatno	150 45	12,4	204 56	16,9	32 73	2,7	92 77	7,7	727 74	60,0	4 06	0,3	1212 31	100,00
cerkvena posest			21	2,4	25	2,8	1 46	16,1	6 98	76,9	17 7 97	1,8 d.p.	9 07	100,00
SLP	72	0,2	2 23	0,6	13	0,00	191 27	53,3	109 78	30,6	46 76	15,3	358 86	100,00
zunanji lastniki	4	0,0	5 40	1,3	-	-	13 47	3,1	409 29	95,4	71	0,2	428 91	100,00
SKUPAJ	151 21	7,5	212 40	10,6	33 11	1,6	298 97	14,9	1253 79	62,4	59 67	3,0	2009 15	100,00

d.p. = davka oproščeno

Tabela: št. 63

RAZPOREDITEV POSESTNIKOV PO VELIKOSTNIH SKUPINAH PO ZNAČAJU POSESTI V K.O. ŠENTURŠKA GORA LETA 1968

velikostne skupine	število posest.	%	površina, ki je posed. v k.o. Šentur. gora	%	površina, ki jo posed. izven k.o. Šent.gora	skupna pov. zemlje posest. iz k.o. Šent. gora	%	povprečna velikost enega gospodarstva	štev. posest. iz k.o. Šent. gora	%
0- 2 ha	30	7,5	20 99	1,0	--	20 99	1,7	70	30	28,3
2- 5 ha	14	3,5	48 64	2,4	44	49 08	3,9	3 51	14	13,2
5-10 ha	13	3,2	82 75	4,1	4 39	87 14	6,9	6 70	13	12,3
10 -15 ha	21	5,2	252 86	12,6	7 01	259 87	20,7	12 37	21	19,8
nad-15 ha	28	7,0	807 07	40,2	30 58	837 65	66,8	29 92	28	26,4
cerkvena posest	--	--	9 08	0,5	--	--	--	--	--	--
SLP	--	--	358 85	17,9	--	--	--	--	--	--
zunanji posestniki	296	73,6	428 92	21,3	--	--	--	--	--	--
SKUPAJ	402	100,0	2009 16	100,0	42 42	1254 73	100,0	11 84	106	100,0

Tabela: št. 64

VELIKOST POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ POSESTNIKOV V K.O. ŠENTURŠKA GORA GLEDE NA VELIKOST POSESTI LETA 1968

Velikostne skupine	njiva	%	travnik	%	sadovnjak	%	pašnik	%	gozd	%	nerodov.	%	davka prosto	%	Skupaj	%
0- 2 ha	4 68	22,3	3 76	17,9	79	3,8	71	3,4	10 86	51,7	18	0,9			20 98	100,0
2- 5 ha	6 95	14,3	5 43	11,2	3 41	7,0	3 01	6,2	29 52	60,7	31	0,6			48 63	100,0
5-10 ha	17 76	21,5	8 05	9,7	4 82	5,8	7 39	8,9	44 33	53,6	39	0,5			82 74	100,0
10-15 ha	45 20	17,9	28 15	11,1	11 38	4,5	17 70	7,0	149 34	59,1	1 10	0,4			252 87	100,0
nad-15 ha	75 86	9,4	159 18	19,7	12 33	1,5	63 95	7,9	493 67	61,2	2 08	0,3			807 07	100,0
cerkvena posest	-	-	21	2,4	25	2,8	1 46	16,1	6 99	76,9	17	1,8			9 08	100,0
SLP	72	0,2	2 23	0,6	13	0,0	191 27	53,3	109 78	30,6	46 76	13,0	7 96	2,3	358 86	100,0
zun.lastniki	4	0,0	5 40	1,3	-	-	13 47	3,1	409 29	95,4	71	0,2			428 91	100,0
SKUPAJ	151 21	7,5	212 41	10,6	33 11	1,6	298 96	14,9	1253 78	62,4	51 70	2,6	7 96	0,4	2009 14	100,0

Tabela: št. 65

POVRŠINA, KI JO POSEDUJEJO POSESTNIKI K.O. ŠENTURŠKA GORA IZVEN K.O. ŠENTURŠKA GORA LETA 1968

velikostne skupine	njiva	travnik	sadovnjak	pašnik	gozd	nerodovitno	skupaj
0- 2 ha							
2- 5 ha					44		44
5-10 ha	62			19	3 58		4 39
10-15 ha			32		6 70		7 02
nad -15 ha	1 44	33	25		28 46	10	30 58
SKUPAJ	2 06	33	57	19	39 18	10	42 43

Tabela: št. 66

SKUPNA POVRŠINA ZEMLJE V LASTI POSESTNIKOV IZ K.O. ŠENTURŠKA GORA LETA 1968

Velikostne skupine	njiva %	travnik %	sadovnjak %	pašnik %	gozd %	nerodov. %	skupaj %	štev. posest.	povpr. velik. zemlje na enega posestnika
0- 2 ha	4 68 22,3	3 76 17,9	79 3,8	71 3,4	10 86 51,7	18 0,9	20 98 100,0	30	69 95
2- 5 ha	6 95 14,2	5 43 11,1	3 41 6,9	3 01 6,1	29 97 61,1	31 0,6	49 08 100,0	14	3 50 57
5-10 ha	18 38 21,1	8 05 9,2	4 82 5,5	7 58 8,7	47 92 55,0	39 0,5	87 14 100,0	13	6 70 31
10-15 ha	45 19 17,4	28 15 10,8	11 70 4,5	17 70 6,8	156 03 60,1	1 10 0,4	259 87 100,0	21	12 37 49
nad-15 ha	77 30 9,2	159 50 19,1	12 59 1,5	63 95 7,6	522 13 62,3	2 18 0,3	837.65 100,0	28	29 91 62
SKUPAJ	152 50 12,2	204 89 16,3	33 31 2,7	92 95 7,4	766 91 61,1	4 16 0,3	1254 72 100,0	106	11 83 71

RAZDROBLJENOST ZEMLJIŠČA

Majhni posesti lastnikov zemljišč katastrskih občin vseh treh področij se pridružuje še izredna razdrobljenost njihove posesti. Lastniki, katerih površine posesti ne presegajo 5 ha, so večinoma zaposleni še izven kmetije in jim je kmetijska dejavnost le dodaten vir zaslužka. S podatki, zbranimi v anketi, ki smo jo izvedli leta 1968, hčemo prikazati predvsem razdrobljenost posesti tistih kmečkih gospodarstev, katerih člani žive izključno od kmetijstva. Pri tem nas je zanimalo, koliko posameznih parcel skupno imajo posamezna gospodarstva. Obenem pa sta nas zanimala razvoj in stopnja drobitve zemljišč in ali sta se v letih med letom 1960 in letom 1968 nadaljevala, kar pomeni, da imajo v letu 1968 čista kmečka gospodarstva na približno istih površinah večje število parcel kot leta 1968.

PODROČJE I.

Čista kmečka gospodarstva so imela v letu 1968 v posesti 1195,26 ha vseh zemljišč prvega področja. To zemljišče je bilo razdeljeno na 2365 posameznih parcel. Obdelovalnega zemljišča je bilo v istem letu 269,86 ha, ki je bilo razdeljeno na 589 posameznih parcel njiv, travnikov in vinogradov.

Tako je torej imelo 153 čistih kmečkih gospodarstev iz prvega področja 589 parcel obdelovalnega zemljišča ali poprečno 3,84 parcele na eno čisto kmečko gospodarstvo. Poprečna velikost obdelovalnega zemljišča je pa bila približno 0,45 ha.

Stanje v razdrobljenosti zemljišča se v osmih letih ni bistveno spremenilo. Leta 1960 je odpadlo na eno gospodinjstvo poprečno 15,87 parcel, leta 1968 pa je bilo njihovo poprečno

število 15,41. Zmanjšanje števila parcel pa ni morda odraz večanja ali združevanja posameznih zemljiških kompleksov, ampak je dejansko odraz zmanjšanja celotne posesti čistih kmečkih gospodarstev, saj se je leta v osemletnem razdobju zmanjšala od 1232 ha na 1195 ha.

PODROČJE II.

Zemljišče čistih kmečkih gospodarstev obsega v letu 1968 630,75 ha. To zemljišče je bilo razdeljeno na 756 posameznih parcel, od tega je bilo 234,93 ha obdelovalnega zemljišča razdeljeno na 421 parcel, kar predstavlja 55,7% od skupnega števila parcel.

Na eno čisto kmečko gospodarstvo je odpadlo v letu 1968 povprečno 5,1 parcel obdelovalnega zemljišča. Povprečna velikost parcel pa je bila 0,55 ha.

Razdrobljenost zemljišča je v osmih letih nazadovala, saj je bilo v letu 1960 na 632 ha povprečno na gospodarstvo 68,1 parcel, leta 1968 pa je na zemljišču, ki se je zmanjšalo le za 2 ha, povprečno 62,9 parcel, kar je povprečno za 5,2 parcele manj.

PODROČJE III.

V tretjem področju smo v anketi zajeli 108 čistih kmečkih gospodarstev; ta gospodarstva so v letu 1968 imela v posesti 1213,15 ha obdelovalnih in neobdelovalnih zemljišč. To zemljišče je bilo razdeljeno na 975 posameznih parcel, od tega

je bilo njiv, travnikov in sadovnjakov 590 parcel, kar predstavlja 60,5% vseh kosov zemljišč.

Na eno čisto kmečko gospodarstvo je odpadlo v letu 1968 5,4 parcele obdelovalnega zemljišča, njihova poprečna velikost pa je bila 0,84 ha.

Razdrobljenost zemljišča se v osmih letih ni bistveno spremenila, zmanjšalo se je sicer poprečno število parcel na eno kmečko gospodarstvo, in sicer od 9,6 v letu 1960 na 9,0 v letu 1968, toda prav tako so se zmanjšale skupne površine zemljišč čistih gospodarstev, in sicer od 1255 ha v letu 1960 na 1213 ha v letu 1968.

SKUPNE POTEZE

Analiza razdrobljenosti zemljišč čistih kmečkih gospodarstev kaže številčno sicer doakj ugodno površinsko stanje obdelovalnih površin, toda obdelovalne površine zajemajo poleg njiv še travnike, ki s svojo večjo strnjeno velikostjo nekoliko popačijo sliko dejanske razdrobljenosti posameznih zemljišč.

Največja razdrobljenost zemljišča je v prvem področju, kjer že naravne razmere ne dopuščajo večjih strnjenih kosov zemljišča. Tudi v drugem področju ni poprečna velikost obdelovalne parcele dosti večja, medtem ko je pri tretjem področju, ki zajema pravzaprav največje ravne površine zemljišč, poprečna velikost obdelovalne površine znatno večja.

Negativen pojav je, da se v osemletnem razdobju razdrobljenost zemljišč, razen redkih izjem, ni bistveno spremenila. V nekaterih naseljih tega ali onega področja pa se je celo povečala. Tak razvoj pravzaprav kaže še k nadaljnji parcelaciji že tako močno razdeljenih kosov ali koščkov obdelovalne zemlje, kar posredno pomeni tudi dokaj majhne spremembe v načinu kmečkega gospodarjenja. Večji strnjeni kompleksi obdelovalne zemlje, predvsem pa njivskih površin, so eden bistvenih elementov, ki nudijo hitrejši prehod na rentabilno kmečko gospodarjenje.

/tabele št. 67, 68, 69/

RAZDROBLJENOST ZEMLJIŠČA ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1968 (PODROČJE I)

Naselje	Število gospo- darstev	Število parc. obdelovalnega zemljišča	Število parc. vsega zemljišča	%	Število parcel %	Povr.št. obdel.parcel na 1 gospod.	I. 1960 Povr.št. vseh parc. na 1 gosp.	II. 1968 Povr.št. vseh parc. na 1 gosp.	Razlika ka med I.-II.	Št.parcel vsêga zemlj.1960 leta
Gabrovica	17	43	17,99	239	100	2,52	14,88	14,05	-14	253
Kobjeglava	17	103	32,38	318	100	6,05	17,11	18,70	-27	291
Nomen	17	47	16,31	288	100	2,76	17,52	16,94	-10	298
Kopriva	17	48	21,05	228	100	2,82	13,52	13,41	-22	230
Kosovelje	17	66	32,35	204	100	3,88	13,05	12,00	-18	222
Krajna vas	17	69	26,84	257	100	4,05	14,41	15,11	+12	245
Pliskovica	17	74	28,68	258	100	4,35	14,58	15,17	+10	248
Skopo	17	71	32,71	217	100	4,17	15,58	12,76	-48	265
Volčji Grad	17	66	18,53	356	100	3,88	22,17	20,94	-21	377
SKUPAJ	153	589	24,59	23.65	100	3,84	15,87	15,41	-34	2.429

RAZDROBLJENOST ZEMLJIŠČA ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1968 (PODROČJE II)

Naselje	štev. gospod.	štev. obdel. parcel	%	št.vseh parc.vseh gospodar.	%	povpr.št. obdel.pov. na 1 gosp.	I.1960 povpr.št. parc.na 1 gosp.	II.1968 povpr.št parc. na 1 gosp.	Razlika med I. in II
Dolga Raka	12	55	53,9	102	100	4,6	10,5	8,5	2
Raka	12	33	47,1	70	100	2,8	7,6	5,8	1,8
Studeneč	12	82	44,3	185	100	6,8	15,8	15,4	0,4
Podulce	12	41	48,8	84	100	3,4	7,1	7,0	0,1
Jelenk	12	31	67,4	46	100	2,6	4,3	3,8	0,5
Roviše	12	59	60,8	97	100	4,9	8,5	8,1	0,4
Zavratec	12	120	69,8	172	100	10,0	14,3	14,3	0
SKUPAJ	84	421	55,7	756	100	35,1	68,1	62,9	5,2

RAZDROBLJENOST ZEMLJIŠČA ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1968 (PODROČJE III)

Naselje	št. ank.	1960		1968		1960		1968		razli- ka med I II
		št.parcel obdeloval. zemlje %	št.parcel vsega zem- ljišča %	povp.št.parc. obdel.zemlna l gospodar.	povpr.št.parc. vse zem. na l gospodar.	povpr.št.parc. vse zem. na l gospodar.	povpr.št.parc. vse zem. na l gospodar.			
Klanec	12	47	51,6	91	100	3,9	15,5	7,6	-94	
Zalog	12	126	75,0	168	100	10,5	14,2	14,0	- 3	
Glinje	12	65	52,4	124	100	5,4	9,1	10,3	+14	
Cerkljanska D. Komendska D. Podboršt	12	62	62,0	101	100	5,1	7,0	8,4	+16	
Gmajnica Tunjiška Ml.	12	65	77,3	84	100	5,4	5,8	7,0	+14	
Tunjice	12	17	50,0	34	100	1,4	3,0	2,8	- 3	
Viševica, Si- draž, Laniše	12	53	65,4	81	100	4,4	7,4	6,7	- 8	
Šenturška G.	12	61	57,5	106	100	5,0	8,8	8,8	0	
Stiška vas Apno	12	94	50,5	186	100	7,8	15,5	15,5	- 1	
SKUPAJ	108	590	60,5	975	100	5,4	9,6	9,0	-65	

NAČIN OBDELAVE NJIVSKIH IN TRAVNIŠKIH POVRŠIN

Področja, ki smo jih izbrali za sondne raziskave posameznih prirodnih in družbenih elementov, se po obliki reliefa medsebojno močno razlikujejo. V prvem področju je v ospredju izključno kraški, z vrtačami in kraškimi polji se menjajoč relief, v drugih dveh pa zavzemajo zemljišča posameznega področja del ravnega sveta, večji del zemljišča pa leži v strminah.

Razvoj gospodarstva v svetu in razvoj gospodarstva pri nas sili tudi kmetijstvo v čim racionalnejše gospodarstvo. Uvajanje kmetijskih strojev, ki pomeni vse manjšo izgubo delovnega časa, je eden izmed bistvenih faktorjev, ki pospešujejo kmetijski razvoj. Omogoča pa tudi tako družbenim kakor privatnim kmečkim proizvajalcem večjo racionalizacijo dela in s tem v zvezi večje zasluge. Prav mehanizacija kmetijstva pa zadene v Sloveniji včasih na nepremostljive ovire. Deloma je to drobna posest, razparceliranost zemljišč in majhne gospodarske zmogljivosti nakupa modernih kmetijskih strojev, deloma pa ovira modernizacijo kmetijstva tudi neugoden relief, na katerem so še veliki kompleksi obdelovalnih površin Slovenije.

Značilni kraški pojavi, kot so vrtače, se razprostirajo po vsem ozemlju prvega področja. Pogostnost vrtač se giblje od 26 do 70 vrtač na km². Večina obdelovalnih površin /predvsem njiv/ je vezana na dna vrtač, od njihove velikosti in strmine roba pa je odvisna možnost strojne obdelave. Plani kraški svet je razen redkih izjem kraških polj kaj malo primeren za strojno obdelavo, pa naj bo to samo strojna košnja; njegova kamenitost namreč ne dopušča uporabe modernih kosilnic. Velika strmina, to je nagnjenost zemljišč, ki prevladuje v drugih dveh področjih, pa je prav tako eden odločujočih faktorjev, ki vpliva na možnosti uvajanja moderne tehnike.

Znano je, da dopušča strmina strojno obdelavo le do določeneg

naklona, z njo pa je tudi omejena možnost strojne košnje.

Gospodarske kakor tudi izrazito strukturne in demografske spremembe se nujno odražajo v izkoriščanju zemljišča. Na spremembe, ki postopoma nastajajo, pa v veliki meri vpliva tudi možnost strojne obdelave obdelovalnih zemljišč. V naših analizah načina obdelave sta v skupnem prikazu zajeta pravzaprav dva elementa, in sicer: možnosti strojne obdelave, ki izhajajo zgolj iz prirodnih danosti, in pa sposobnosti strojne obdelave, ki izhajajo iz skupne moči posameznega gospodarstva, oziroma možnosti nabave odgovarjajočega kmetijskega stroja. Razumljivo je, da sta ta dva elementa pravzaprav strogo ločena in se do neke mere celo izključujeta, toda pri prikazu dejanskega stanja njihove osnovne razlike ne pomenijo veliko.

PODROČJE I.

Prikaz načina obdelave njiv prvega področja smo razdelili na tri skupine, in sicer: koliko kmetij obdeluje svoje njivske parcele še ročno, koliko izmed njih uporablja plug in koliko izmed njih obdeluje posamezne njivske parcele s strojem. Obenem pa smo te tri načine obdelave prikazali posebej za njivske parcele, ki leže v vrtačah, in posebej za njivske parcele, ki so na planem svetu.

Izmed 153 anketiranih čistih kmečkih gospodarstev obdeluje njivske površine, ki leže v vrtačah, kar 99 ali 64,7% kmečkih gospodarstev ročno. Plug jih uporablja 28 ali 18,3%, s strojem pa jih obdeluje 26 kmetij ali 17%.

Tudi na planem svetu niso razmere bistveno drugačne. Od 153 čistih kmečkih gospodarstev je kar 79 ali 51,6% takih, katerih člani gospodarstev obdelujejo njivske površine ročno, 33 kmetij ali 21,6% obdeluje njive v vrtačah s plugom in 41 kmetij ali 26,8% jih obdeluje s stroji.

Če izključimo gospodarsko sposobnost kmetije za nabavo strojev, nam velik odstotek čistih kmečkih gospodarstev, katerih člani še ročno obdelujejo njivske parcele, kaže na izredno neugodne prirodne razmere. Dostop do dna je namreč v veliki meri nemogoč celo z živino, tako da so lastniki takih njivskih parcel izključno vezani na ročno delo.

Na isti način je klasificiran način košnje travniških površin. Izmed 153 čistih kmečkih gospodarstev kosi ročno svoje travnike v vrtačah 113 kmečkih gospodarstev, na planem svetu pa 73. Kosilnico uporablja v vrtačah 40 kmečkih gospodarstev, na planem svetu pa 80.

Poleg majhnih parcel, ki leže v vrtačah, ovira strojno košenje predvsem kamenitost kraškega področja. Zato prevzaprav ne preseneča odstotek ročne košnje, ki pomeni v prvi skupini 73,9% vseh kmečkih gospodarstev, v drugi skupini pa 47,7%. /Tabeli št. 70 in 71/

PODROČJE II.

V drugem in tretjem področju je za strojno obdelavo bistvenega pomena poleg kupne moči posameznega gospodarstva tudi nagnjenost njivske in travniške površine. Zato razdelitev njivskih površin na parcele, katerih nagnjenost je do 10%, in na tiste, katerih nagib je med 10 in 20%, pa na tiste, katerih nagib je med 20 in 25%, ter slednjič na tiste njivske parcele, katerih nagib je večji od 25%; ta razdelitev hkrati kaže dejanske možnosti strojne obdelave in rentabilnost obdelave nasploh. Znano je namreč, da tako strojna kakor tudi plužna obdelava na strminah, ki so le nekaj večje od 10%, pomeni dejansko postopno uničevanje njivskega zemljišča.

Izmed 421 njivskih parcel, kolikor jih imajo v lasti anketi-

rana čista kmečka gospodarstva drugega področja, je s plugom obdelanih 348 parcel, s traktorjem pa le 73. Strojna obdelava njivskih parcel se neha pri strminah, ki so večje od 20%, na manjših strminah /med 10 in 20%/ je s traktorjem obdelanih 39 parcel, prav tako pa s traktorji obdelujejo 34 parcel, katerih strmina je manjša od 10%. Tudi pri plužni obdelavi, to je pri obdelavi z živino, se število njivskih parcel z večanjem njihove strmine zmanjšuje. Do 10% nagnjenosti je plužno obdelanih 114 parcel ali 32,8% od vseh plužno obdelanih parcel. Njiv, katerih strmine so med 10 in 20%, je tako obdelanih 138 ali 39,7%, medtem ko je parcel, katerih strmine so večje od 20%, a manjše od 25%, obdelanih 60 ali 17,2% od vseh s plugom obdelanih parcel.

Plužna obdelava njivskih parcel tako velike nagnjenosti kaže veliko pomanjkanje v obdelovalni zemlji, saj je v njivah celo 36 parcel, katerih strmina preseže 25%. Obenem pa velik odstotek parcel, ki so obdelane z živino, kaže izredno majhno stopnjo mehanizacije drugega področja. Od vseh zemljišč, ki pripadajo 84 čistim kmečkim gospodarstvom, je strojno obdelano le nekaj več kot 17% vseh njivskih parcel.

Večina travniških parcel drugega področja leži na pobočjih, katerih nagnjenost je večja od 20%. Izmed skupno 121 parcel travnika, ki jih lastniki kosijo s koso, leži 14 parcel na blago nagnjenem svetu, nagnjenost 21 parcel je med 10 in 20%, medtem ko je travniških površin, katerih nagib je večji od 20%, skupno 86, kar predstavlja 71% vseh parcel, ki jih kosijo lastniki ročno.

Strojno se kosi 98 parcel travnikov. Z večanjem nagnjenosti travniških parcel upada tudi njihovo število. S kosilnico se kosi 46 travniških parcel, katerih nagnjenost ne preseže 10% travnikov, na katerih se uporablja strojna košnja in katerih strmina je večja od 20%, je le 17 parcel.

Tako pri njivskih kakor tudi pri travniških površinah se zmanjšuje število parcel z večanjem njihove strmine. Strojna obdelava, tako njivskih kakor tudi travniških površin, pa se omejuje na površine, katerih nagnjenost je manjša od 20%.

/Tabeli št. 71a in 72/

PODROČJE III.

Tudi v tretjem področju prevladuje obdelava njivskih površin z živino. Ne glede na nagnjenost posameznih parcel, ki jih je skupno v tretjem področju 590, obdelujejo njihovi lastniki z živino 381 parcel, na 209 parcelah pa orjejo s traktorjem.

V tretjem področju so izjema tri naselja, katerih zemljišča leže na ravnem svetu. Tu so praktično vse površine nagnjene manj kot 10%, vendar tudi na teh njivskih parcelah prevladuje obdelava z živino.

Obdelava njivskih površin tretjega področja, ki sega prav pod stene Kamniških Alp, pa je, ne glede na način, omejena s strmino. Izmed 590 njivskih parcel leži le 54 parcel na strmejšem svetu od 20%, izmed teh pa lastniki obdelujejo 47 parcel z živino in le 7 s stroji.

V načinu obdelave travniških površin prevladuje strojna košnja. Lastniki kosijo s kosilnico na 182 parcelah od skupno 291 parcel. Kakor njivskih parcel tako je tudi travniških parcel z večanjem strmine vse manj. Strojni način košnje se praktično omejuje na strmine, ki so manjše od 20%, saj kosijo strojno lastniki tretjega področja le na 29 parcelah, katerih nagnjenost je večja od 20%.

/Tabeli št. 73 in 74/

SKUPNE POTEZE TREH PODROČIJ

Pri vseh treh področjih je uporaba strojev, tako na njivskih kakor na travniških parcelah glede na njihovo število in na število njihovih lastnikov, v manjšini. Najslabše stanje je gotovo v prvem področju, kjer poleg obdelave z živino prevladuje celo ročna obdelava njivskih površin. Tu smo uporabili tudi drugačen način prikaza posameznih razmerij med strojno, ročno in plužno (z živino) obdelavo. Zaradi izredne razdrobljenosti zemljišča, saj so nekatere njivske parcele na Krasu velike le nekaj m², bi bilo njihovo številčno prikazovanje nesmiselno. Zato smo pri prikazu načina obdelave zemljišč prvega področja upoštevali število čistih kmečkih gospodarstev, pri ostalih dveh področjih pa je način obdelave prikazan v številu posameznih njivskih in travniških parcel.

Majhno število posestnikov, ki pri svojem kmečkem delu uporabljajo stroje, in veliko število parcel, ki se še obdelujejo ročno, ali pa z živino, kaže dokajšnjo zaostalost kmečkega gospodarjenja. Ta je predvsem v zaostalosti opreme posameznih čistih kmečkih gospodarstev z najpomembnejšima kmetijskima strojema, traktorjem in kosilnico; najpomembnejšima zato, ker prav te kmetije še niso kmetijsko usmerjene ali specializirane in jim prav ta dva tehnična pripomočka lahko služita za opravljanje skoraj vseh kmetijskih del.

NAČIN OBDELAVE NJIVSKIH POVRŠIN ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1968 (PODROČJE I)

Naselje	N j i v s k e						p o v r š i n e									
	v v r t a č a h			d r u g j e			ročno %			strojno %						
	ročno %	plug %	stroj %	ročno %	plug %	stroj %	skupaj %	ročno %	plug %	stroj %	skupaj %	ročno %	plug %	stroj %	skupaj %	
Gabrovica	10	58,8	3	17,6	4	23,6	17	100	9	52,9	2	11,8	6	35,3	17	100
Kobjeglava	14	82,4	2	11,8	1	5,8	17	100	10	58,8	5	29,4	2	11,8	17	100
Komen	11	64,7	4	23,6	2	11,8	17	100	9	52,9	2	29,4	6	35,3	17	100
Kopriva	8	47,1	1	5,8	8	47,1	17	100	6	35,3	1	5,8	10	58,8	17	100
Kosovelje	13	76,5	2	11,8	2	11,8	17	100	10	58,8	5	29,4	2	11,8	17	100
Krajna vas	14	82,4	1	5,8	2	11,8	17	100	10	58,8	2	11,8	5	29,4	17	100
Pliskovica	9	52,9	3	17,6	4	23,6	17	100	9	52,9	4	23,6	4	23,6	17	100
Skopo	11	64,7	5	29,4	1	5,8	17	100	11	64,7	5	29,4	1	5,8	17	100
Volčji grad	9	52,9	7	41,2	1	5,8	17	100	5	29,4	7	41,2	5	29,4	17	100
SKUPAJ	99	64,7	28	18,3	26	17,0	153	100	79	51,6	33	21,6	41	26,8	153	100

(v rubrikah je število kmetij)

NAČIN OBDELAVE TRAVNIŠKIH POVRŠIN ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1968 (PODROČJE I)

Naselje	t r a v n i š k e					p o v r š i n e				
	v ročno	v r t a č a h %	kosil- nica	%	skupaj %	ročno %	d r u g j e kosil- nica	%	skupaj %	
Gabrovica	12	70,6	5	29,4	17 100	11 64,7	6 35,3		17 100	
Kobjeglava	13	76,5	4	23,5	17 100	8 47,1	9 52,9		17 100	
Komen	13	76,5	4	23,5	17 100	8 47,1	9 52,9		17 100	
Kopriva	9	52,8	8	47,2	17 100	7 41,2	10 58,8		17 100	
Kosovelje	14	82,4	3	17,6	17 100	11 64,7	6 35,3		17 100	
Krajna vas	13	76,5	4	23,5	17 100	5 29,4	12 70,6		17 100	
Pliskovica	13	76,5	4	23,5	17 100	7 41,2	10 58,8		17 100	
Skopo	14	76,5	3	23,5	17 100	10 58,8	7 41,2		17 100	
Volčji grad	12	70,6	5	29,4	17 100	6 35,3	11 64,7		17 100	
SKUPAJ	113	73,9	40	26,1	153 100	73 47,7	80 52,3		153 100	

(v rubrikah je število kmetij)

NAČIN OBDELAVE NJIVSKIH POVRŠIN ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1968 (PODROČJE II)

NASELJE	P L U G										T R A K T O R									
	do 10%		10-20%		20-25%		nad 25%		skupaj		do 10%		10-20%		20-25%		nad 25%		skupaj	
		%		%		%		%	šteti	parcel		%		%		%		%	šteti	parcel
Dolga Raka	23	52,3	10	22,7	7	15,9	4	9,1	44	100	8	72,7	3	27,3	-	-	-	-	11	100
Raka	4	19,0	14	66,7	3	14,3	-	-	21	100	5	41,7	7	58,3	-	-	-	-	12	100
Studenec	21	32,3	23	35,4	14	21,5	7	10,8	65	100	2	11,8	15	88,2	-	-	-	-	17	100
Podulce	11	34,4	14	43,8	6	18,6	1	3,2	32	100	6	66,7	3	33,3	-	-	-	-	9	100
Jelenk	12	42,9	9	32,1	3	10,7	4	14,3	28	100	-	-	3	100	-	-	-	-	3	100
Roviše	18	34,6	21	40,4	5	9,6	8	15,4	52	100	4	57,1	3	42,9	-	-	-	-	7	100
Zavratec	25	23,6	47	44,3	22	20,8	12	11,3	106	100	9	64,3	5	35,7	-	-	-	-	14	100
SKUPAJ	114	32,8	138	39,7	60	17,2	36	10,3	348	100	34	46,6	39	53,4	-	-	-	-	73	100

(v rubrikah je število kmetij)

NAČIN OBDELAVE TRAVNIŠKIH POVRŠIN ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1968 (PODROČJE II)

Naselje	S K O S O					skupaj štetih parcel	S K O S I L N I C O					skupaj štetih parcel								
	do 10%	10-20%	20-25%	nad 25%			do 10%	10-20%	20-25%	nad 25%										
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%								
Dolga Raka	3	25,0	-	-	2	16,7	7	58,3	12	100	12	63,2	6	31,6	1	5,2	-	-	19	100
Raka	-	-	1	20,0	4	80,0	-	-	5	100	11	55,0	3	15,0	4	20,0	2	10,0	20	100
Studeneč	-	-	8	25,8	9	29,0	14	45,2	31	100	7	31,8	9	40,9	6	27,3	-	-	22	100
Podulce	5	27,8	2	11,1	8	44,4	3	16,7	18	100	2	20,0	8	80,0	-	-	-	-	10	100
Jelenk	2	28,6	-	-	4	57,1	1	14,3	7	100	-	-	4	100,0	-	-	-	-	4	100
Rôviše	3	14,3	4	19,0	9	42,9	5	23,8	21	100	8	57,1	2	14,3	3	21,4	1	7,1	14	100
Zavratec	1	3,7	6	22,2	12	44,4	8	29,7	27	100	6	66,7	3	33,3	-	-	-	-	9	100
SKUPAJ	14	11,6	21	17,4	48	39,7	38	31,3	121	100	46	46,9	35	35,7	14	14,4	3	3,1	98	100

(v rubrikah je število kmetij)

NAČIN OBDELAVE NJIVSKIH POVRŠIN ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1968 (PODROČJE III)

Naselje	P L U G					T R A K T O R					skupaj štetih parcel									
	do 10%	10-20%	20-25%	nad 25%	skupaj	do 10%	10-20%	20-25%	nad 25%	skupaj										
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%							
Klanec	26	89,7	3	10,3	-	-	-	-	29	100	17	94,4	1	5,6	-	-	-	-	18	100
Zalog	88	100	-	-	-	-	-	-	88	100	34	89,5	4	10,5	-	-	-	-	38	100
Glinje	17	73,9	6	26,1	-	-	-	-	23	100	37	88,1	5	11,9	-	-	-	-	42	100
Cerkljan.D. Komenska D. Podboršt	29	60,4	12	25,0	7	14,6	-	-	48	100	13	92,9	1	7,1	-	-	-	-	14	100
Gmajnica Tunjiška M.	25	64,1	9	23,1	5	12,8	-	-	39	100	16	61,5	8	30,8	2	7,7	-	-	26	100
Tunjice	6	60,0	1	10,0	3	30,0	-	-	10	100	7	100	-	-	-	-	-	-	7	100
Viševica Sidraž Laniše	17	43,6	8	20,5	14	35,9	-	-	39	100	9	64,3	4	28,6	1	7,1	-	-	14	100
Šenturška G.	29	61,7	16	34,0	2	4,3	-	-	47	100	6	42,9	8	57,1	-	-	-	-	14	100
Stiška v. Apno	18	31,0	23	39,7	16	27,6	1	1,7	58	100	22	61,1	10	27,8	4	11,1	-	-	36	100
SKUPAJ	255	66,9	78	20,3	47	12,3	1	0,5	381	100	161	77,0	41	19,6	7	3,4	-	-	209	100

(v rubrikah je število kmetij)

NAČIN OBDELAVE TRAVNIŠKIH POVRŠIN ANKETIRANIH GOSPODARSTEV LETA 1968 (PODROČJE III)

Naselje	S K O S O					S K O S I L N I C O					skupaj	%
	do 10%	10-20%	20-25%	nad 25%	skupaj	do 10%	10-20%	20-25%	nad 25%	skupaj		
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Klanec	6 75,0	2 25,0	-	-	-	8 100	13 61,9	8 38,1	-	-	-	21 100
Zalog	6 100	-	-	-	-	6 100	20 83,3	4 16,7	-	-	-	24 100
Glinje	14 100	-	-	-	-	14 100	14 73,7	5 26,3	-	-	-	19 100
Cerkljan.D												
Komendska D.11	50,0	8 36,4	3 13,6	-	-	22 100	9 50,0	9 5,0	-	-	-	18 100
Podboršt												
Gmajnica												
Tunjiška M.	5 26,3	9 47,4	5 26,3	-	-	19 100	10 76,9	-	-	3 23,1	-	13 100
Tunjice	-	6 75,0	2 25,0	-	-	8 100	6 35,3	5 29,4	6 35,3	-	-	17 100
Viševica												
Sidraž	3 17,6	7 41,2	3 17,6	4 23,6	17 100	3 33,3	-	-	4 44,4	2 22,3	9 100	
Laniše												
Šenturška G.	-	5 45,5	1 9,0	5 45,5	11 100	4 12,5	20 62,5	3 9,4	5 15,6	32 100		
Stiška v.												
Apno	-	4 100	-	-	4 100	4 13,8	9 31,0	9 31,0	7 24,2	29 100		
SKUPAJ	45 41,3	41 37,6	14 12,8	9 8,3	109 100	83 45,6	60 33,0	25 13,7	14 7,7	182 100		

(v rubrikah je število kmetij)

OPUŠČANJE ZEMLJIŠČ

Neugodne naravne razmere spreminjajo gospodarske strukture članov posameznih kmečkih gospodarstev, spremenjeno vrednote nje kmečkega dela in pospešeni razvoj ter faktorji gospodarstva izven kmetijske dejavnosti imajo v medsebojni soodvisnosti za posledico opuščanje obdelovalnih in ostalih zemljišč. Opuščanje je negativen odraz omenjenih faktorjev, lahko pa je tudi njihov pozitiven odraz. Pozitiven takrat, če se opuščajo tiste površine, katerih obdelovanje in zaslužek iz njih je v takem nesorazmerju, da ta zemljišča dejansko ne vračajo niti vrednosti vloženega dela.

V treh sondnih področjih smo na zemljišču čistih kmečkih gospodarstev analizirali proces opuščanja posameznih parcel. Žal razpolagamo predvsem s podatki, ki nam kažejo le številčni razvoj opuščanja, ne pa tudi površinski, ki bi nam dal vse-kakor popolnejšo sliko jakosti procesa opuščanja zemljišč. Toda prikaz površinskega opuščanja je tako z anketo kakor z analizami katastra praktično nemogoč. Podatki, dobljeni z anketo, so daleč od realnih podatkov, medtem ko kataster ne beleži (ali pa beleži z velikimi zamudami) spremembe zemljiške kategorije. Raziskave na terenu (kartiranje zemljišč) pa so pokazale, da je številčni prikaz opuščanja posameznih parcel^{x1)} dokaj realen.

x1) Za opuščene parcele posamezne zemljiške kategorije smatramo tiste, ki so bile v osemletnem opazovalnem razdobju popolnoma opuščene in jih je že začelo preraščati grmičevje ali gozd, ne pa tistih, na katerih se je spremenila izraba (n.pr. njiva v travnik, vinograd v travnik itd.).

PODROČJE I.

Na zemljišču 153 čistih kmečkih gospodarstev je bilo v osmih letih opuščeni 357 parcel. Največ je bilo opuščeni njiv, in sicer kar 64,9% vseh opuščeni parcel. Število opuščeni pašnikov je razmeroma majhno in ne predstavlja niti 10% vsega opuščeni zemljišča. Število njivskih parcel, ki so jih opustili lastniki čistih kmečkih gospodarstev, je razen dveh izjem skoraj v vseh naseljih enako. V naselju Skopo in Kobjeglavu je opuščeno najmanj njivskih parcel, toda njihov relativni delež je nasproti številu vseh opuščeni parcel zemljišča prav tako visok.

Terensko kartiranje je pokazalo, da leže opuščene njivske parcele skoraj izključno na dnu vrtač, torej tam, kjer je ali zaradi majhnosti površine dna ali zaradi strmega roba vrtače njivsko obdelovanje najtežje. Obenem pa so skoraj po pravilu opuščene tiste njivske in travniške ter vinogradniške površine, ki so najbolj oddaljene od naselja ali od posameznega kmečkega gospodarstva. Torej je tudi oddaljenost eden vzrokov opuščanja obdelovalnih površin. (Tabela št. 75)

PODROČJE II.

Pri analizah procesa opuščanja posameznih površin drugega in tretjega področja nam je s pomočjo ankete in analize katastra, ki je v evidentiranju spremembe zemljiških kategorij teh dveh področij mnogo ažurnejše, uspelo izračunati skupne opuščene površine zemljišč.

Na zemljišču 84 čistih kmečkih gospodarstev je bilo v osmih letih opuščeni skupno 57 parcel, katerih površina znaša

18,89 ha. Po številu je bilo v tem razdobju opuščeni največ njivskih parcel, in sicer 27, na drugem mestu so parcele vinogradov, namreč 18, medtem ko je število opuščeni sadovnjakov, travnikov in pašnikov majhno, saj skupno predstavlja komaj 21% vseh opuščeni parcel.

Terenska opazovanja in kartiranje v dveh katastrskih občinah so pokazala, da leži večina njivskih parcel, ki so bile opuščeni, v strmem svetu, to je na zemljišču, katerega strmina je večja od 20%. Parcee vinogradov, ki so bile opuščeni, pa so povsod tam, kjer je dohod do njih zaradi velike strmine in odročne lege posamezne parcele najtežavnejši.

(Tabela št. 76).

PODROČJE III.

V tretjem področju je opuščanje zemljišča zajelo predvsem njive. Od skupne površine opuščeni zemljišča, ki znaša 28,58 ha, je kar 97% opuščeni njivskih parcel. Le štiri parcele, ki so bile opuščeni, so bile včasih travniki in pašniki.

Številčno največ opuščeni parcel je na ozemlju gričevnatega obrobja Ljubljanske kotline. Opuščeni njivske parcele na ravnem svetu in uravnavi Šenturške gore pa predstavljajo razmerna majhne površine.

(Tabela št. 77)

SKUPNE POTEZE TREH PODROČIJ

V površinah, ki so bile opuščene od leta 1960 pa do leta 1968, prevladujejo predvsem njive. Od skupnega števila 492 opuščenih parcel v vseh treh področjih je bilo opuščenih njivskih parcel kar 335; po številu opuščenih parcel je na drugem mestu vinograd, na tretjem mestu pa travnik. Toda število opuščenih parcel teh dveh zemljiških kategorij ni posebno veliko.

Tudi dejanske površine /razpolagamo s podatki le za drugo in tretje področje/, ki so bile opuščene v osmih letih, ne predstavljajo velikih postavk. Opazovalno razdobje osmih let je vsekakor prekratko obdobje, da bi lahko zasledili večja površinska opuščanja te ali one zemljiške kategorije. Terenske raziskave so pokazale, da je opuščanje njivskih in tudi ostalih zemljiških kategorij že dalj časa trajajoči proces. Tako je pokazala podrobna analiza zemljišča Krajne vasi in zemljišča katastrske občine Studenec, da je proces opuščanja star že več kot 50 let. To opuščanje pa danes spremlja predvsem spreminjanje zemljiških kategorij, kar pomeni spreminjanje njiv v travnike, pa tudi travnikov ali pašnikov v zemljišča zarasla z gozdom. Koliko je takih parcel in kolikšne so njihove površine, pa je zaradi trenutnega stanja katastrskega razvida, kakor tudi ostalih statističnih podatkov in ankete na terenu, dejansko nemogoče prikazati.

Prav zato pomeni 335 opuščenih njivskih parcel razmeroma veliko število, saj jim lahko dodamo še tiste površine in parcele, ki so jih kmetje spremenili v travnike in pašnike. Kakor so pokazale terenske raziskave in podrobno kartiranje zemljišč, pa je takih površin precej.

OPUŠČENE POVRŠINE ANKETIRANIH GOSPODARSTEV MED LETOMA 1960 - 1968 (PODROČJE I)

naselje	število gospo- darstev	opuščene njivske parcele %	opuščene parcele vinograd.%	opuščene parcele travnikov %	opuščene parcele pašnikov %	skupaj %
Gabrovica	17	25 54,34	7 15,21	13 28,26	1 2,17	46 100
Kobjeglava	17	18 62,06	2 6,87	9 31,03	- -	29 100
Komen	17	31 70,45	5 11,36	5 11,36	3 6,81	44 100
Kopriva	17	28 77,77	5 13,88	3 8,33	- -	36 100
Kosovelje	17	31 75,60	6 14,63	4 9,75	- -	41 100
Krajna vas	17	25 67,56	7 18,91	4 10,81	1 2,70	37 100
Pliskovica	17	38 69,09	7 12,72	7 12,72	3 5,45	55 100
Skopo	17	16 64,00	3 12,00	- -	6 24,00	25 100
Volčji grad	17	20 45,45	2 4,54	4 9,09	18 40,90	44 100
SKUPAJ	153	232 64,98	44 12,32	49 13,72	32 8,96	357 100

OPUŠČENE POVRŠINE ANKETIRANIH GOSPODARSTEV MED LETOMA 1960 - 1968 /PODROČJE II/

naselje	število opuščene gospod. njive			opuščeni sadovnja- ki		opuščeni vinograd. %		opuščeni travn. %		opuščeni pašn. %		skupaj opuščene parc. %		skupaj opuščena površina ha a	
	12	4	%	-	%	2	%	1	%	2	%	9	%	3	a
Dolga Raka	12	4	44,5	-	-	2	22,2	1	11,1	2	22,2	9	100	3	70
Raka	12	3	27,3	1	9,1	3	27,3	3	27,3	1	9,1	11	100	7	23
Studeneč	12	8	72,7	-	-	3	27,3	-	-	-	-	11	100	2	00
Podolce	12	3	75,0	-	-	1	25,0	-	-	-	-	4	100	1	35
Jelenk	12	3	30,0	1	10,0	6	60,0	-	-	-	-	10	100	2	51
Roviše	12	4	50,0	-	-	1	12,5	2	25,0	1	12,5	8	100	1	40
Zavratec	12	2	50,0	-	-	2	50,0	-	-	-	-	4	100	0	70
SKUPAJ	84	27	47,4	2	3,5	18	31,6	6	10,5	4	7,0	57	100	18	89

OPUŠČENE POVRŠINE ANKETIRANIH GOSPODARSTEV MED LETOMA 1960 - 1968 (PODROČJE III)

Naselje	št. ank.	opuščene njivske parcele		opuščene parcele sadovnj.		opuščene parcele vinograd,		opuščene parcele travnika		opuščene parcele pašnika		skupaj		skupna opuščena površina	
			%		%		%		%		%		%	HA	A
Klanec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zalog	12	5	100	-	-	-	-	-	-	-	-	5	100	1	37
Glinje	12	11	100	-	-	-	-	-	-	-	-	11	100	1	97
Cerkljanska D. Komendska D. Podboršt	12	6	100	-	-	-	-	-	-	-	-	6	100	1	51
Gmajinica Tunjiška Ml.	12	6	100	-	-	-	-	-	-	-	-	6	100	2	55
Tunjice	12	30	93,75	1	3,12	-	-	1	3,12	-	-	32	100	10	50
Viševica, Si- draž, Laniše	12	22	100	-	-	-	-	-	-	-	-	22	100	10	14
Šenturška G.	12	2	100	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100		20
Stiška vas Apno	12	4	100	-	-	-	-	-	-	-	-	4	100		34
SKUPAJ	96	76	97,43	1	1,29			1	1,29			78	100	28	58

Z A K L J U Č E K

Tri prirodno različna področja Slovenije, katerih ozemlja uvrščamo k manj razvitim pokrajinam Slovenije, se od leta 1945 pa do leta 1968 doživljala podobne gospodarske, strukturne in populacijske spremembe. Poznavajoč razvoj dejavnikov teh procesov drugod v Sloveniji, lahko trdimo, da so ostajala ta tri področja nekako ob strani. Njihova oddaljenost od večjih urbanih in industrijskih središč in njihova odmaknjenost od boljših prometnih poti ter s tem v zvezi tudi večja časovna oddaljenost od razvijajočih področij, je vsem trem področjem vtisnila podoben razvoj. Tudi prirodno so si področja dokaj podobna. Prirodni pogoji, ki so deloma ugodni le v nizkem delu tretjega področja, so drugod dokaj neugodni za rentabilno kmetijsko dejavnost. V prvem področju prevladuje razbitost in kamenitost krškega ozemlja, ki deloma onemogoča kmečko-delo s stroji, v drugih dveh področjih pa prevladujejo strmine, ki prav tako onemogočajo ali pa zmanjšujejo možnosti strojne obdelave zemljišča.

Razvoj števila prebivalstva je podoben v vseh treh področjih in kaže tako od leta 1868 do leta 1968 kakor tudi v zadnjem dvajsetletnem razdobju, tendence zmanjševanja števila prebivalstva. To zmanjševanje števila prebivalstva je v tesni povezavi z menjavo gospodarske strukture prebivalstva. Skoraj v vseh 31 naseljih je opazno zmanjševanje števila tistega prebivalstva, ki je zaposleno in življenjsko odvisno od kmetijske dejavnosti. Minimalno povečanje števila prebivalstva, ki se zaposljuje v sekundarnih in terciarnih dejavnostih /njihovo število se je povečalo v devetih letih le za 463 zaposlenih/ kaže, da mlada delovna sila, ne ostaja v naseljih treh področij, ampak odhaja v hitreje se razvijajoča središča.

Ta proces odhajanja delovne sile iz naselij obravnavanih področij, je še jasneje viden ob analizah gospodarske strukture anketiranih kmečkih gospodarstev. Te podrobnejše analize nam kažejo velike spremembe v gospodarski strukturi posameznih kmečkih gospodarstev. V osemletnem razdobju zasledimo prehajanje dela članov posameznih kmečkih gospodarstev iz agrarnih v neagrarne poklice, v veliki meri pa smo v tem razdobju priče dejanskemu odhajanju ali odseljevanju tistega dela prebivalstva, ki je zaposlen v kmetijstvu. S tem v zvezi se hitro spreminjajo gospodarske strukture čistih kmečkih gospodarstev, ki postopoma prehajajo v takozvana mešana kmečka gospodarstva. V istem času pa se odvija tudi proces počasnega odmiranja posameznih individualnih kmečkih gospodarstev, saj se stalno zmanjšuje število novorojenih otrok, povečuje pa se število tistih prebivalcev, ki so za delo nesposobni. Tako stanje v populacijski in gospodarski strukturi prebivalstva se odraža predvsem v načinu kmetijskega gospodarjenja in v odnosu do obdelovalnega zemljišča.

Spremembe, ki nastajajo, se odražajo v zmanjševanju obdelovalnih površin in večanju površin, ki se zaraščajo z gozdom. Znotraj področij so naselja in njim pripadajoča zemljišča, kjer se kažejo tendence v spremembi usmerjenosti kmetijstva, toda te tendence so izredno šibke in na terenu skoraj neopazne. Opuščanje obdelovalnih površin ni samo povezano s smerjo populacijskega razvoja ali pa s smerjo razvoja gospodarske strukture prebivalstva, ki živi v teh treh področjih, ampak je tudi odraz neugodnih posestnih razmer in neugodne zemljiške razdelitve. Majhna posest, ki praktično onemogoča normalen razvoj posameznega individualnega kmetijskega gospodarstva in s tem iz leta v leto zmanjšuje možnosti razvoja standarda določene skupine prebivalstva, je tudi eden izmed faktorjev, ki povzroča nezainteresiranost do kmečkega dela. Majhna kupna moč individualnih kmeč-

kih gospodarstev in s tem majhne sposobnosti investiranja teh gospodarstev v moderne kmetijske stroje, se povezano z neugodnimi prirodnimi pogoji kaže tudi v načinu-obdelave kmetijskih zemljišč. V vseh treh področjih, ki smo jih spremljali skozi njihov daljši razvoj, prevladuje skoraj izključno delo z živino. V prvem področju pa zaradi prirodno neugodnih razmer celo še ročno delo. Tak način obdelave kmetijskega zemljišča, pa že v svoji zasnovi onemogoča normalen razvoj posameznih gospodarstev in področij kot celote, ter je obenem tudi sočinitelj procesa popolnega opuščanja obdelovalnih površin.

Raziskovalna naloga "Spreminjanje vrednosti današnjega prirodnega potenciala v Sloveniji" je bila delana z namenom nakazati nekaj bistvenih elementov in faktorjev, na katere moramo nujno računati pri našem nadaljnjem načrtovanju kmetijstva. Nikakor ni dovolj, če pri načrtovanju upoštevamo le prirodne faktorje in enostavno ovrednotimo zemljišče, ki naj bo za kmetijsko dejavnost ugodno, ob tem je nujno treba tudi analizirati populacijske procese, razvoj in stanje, okarakterizirati in analizirati posestno strukturo in razdrobljenost posesti, ter predvideti način in možnosti njene izboljšave. Ta pa je v veliki meri odvisna že od same starostne strukture prebivalstva, njihove kupne moči, pa tudi psihološke pripravljenosti.

Upamo, da je raziskovalna naloga na primeren način nakazala vsaj nekaj teh elementov in posameznih procesov, ki se v medsebojni soodvisnosti uveljavljajo na manj razvitih področjih Slovenije.

Razumljivo je, da se jakost in smer procesov med seboj iz področja v področje razlikuje. Razumljivo tudi je, da je v enem ali drugem področju v prevladi eden ali več procesov, toda skoraj v vseh nerazvitih ali manj razvitih področjih,

se nekateri izmed njih pojavljajo zakonite v celoti. Ti so predvsem zmanjševanje števila prebivalstva, odtekanje delovne sile iz kmetijstva ter povezano s tem opuščanje obdelovalnih površin.

Prirodni pogoji lahko tudi v današnjem času skoraj popolnoma onemogočijo rentabilno kmetijsko gospodarjenje in torej v perspektivi izključijo kmetijsko dejavnost nasploh. Proces opuščanja individualnega kmetijskega gospodarjenja pa povzroča veliko problemov, ki se odražajo ne samo v gospodarskem stanju enega ali drugega področja, ampak se odražajo na gospodarskem stanju širših teritorijev. Prebivalstvo, ki ostaja na takih nazadujočih področjih, pomeni in bo pomenilo veliko obremenitev za celotno našo skupnost. Prav zato bi bilo potrebno proučiti po nekaterih pokazateljih vsa ta potencialno problematična ozemlja Slovenije in Jugoslavije in predvideti ali pa vsaj nakazati najustreznejše rešitve, ki pa ne bi smele biti ožjega lokalnega značaja.

Ob koncu naj poudarimo, da so finančna sredstva, ki so nam bila na razpolago pri tej raziskavi, le deloma omogočala detaljnije raziskave in analize posameznih elementov. Prav zato so nekateri izmed njih zgolj nakazani in mnogokrat premalo utemeljeni. Toda celotna raziskava je slonela skoraj izključno na terenskem delu, torej na spoznavanju dejanskega stanja, zato se podatki morda ponekod ne ujema-jo s podatki, ki jih prikazujejo razne statistične službe.

S e z n a m t a b e l

	za strano
Tabela št. 9: Število prebivalstva v posameznih letih od leta 1868 do leta 1968 /Področje I/	9
Tabela št. 10: Število prebivalstva v posameznih letih od leta 1948 do leta 1968 /Področje I/	9
Tabela št. 11: Število prebivalstva v posameznih letih od leta 1868 do leta 1968 /Področje II/	9
Tabela št. 12: Število prebivalstva v posameznih letih od leta 1948 do leta 1968 /Področje II/	9
Tabela št. 13: Število prebivalstva v posameznih letih od leta 1868 do leta 1968 /Področje III/	9
Tabela št. 14: Število prebivalstva v posameznih letih od leta 1948 do leta 1968 /Področje III/	9
Tabela št. 15: Poklicna struktura aktivnih prebivalcev leta 1953 /področje I/	str. 17
Tabela št. 16: Poklicna struktura prebivalcev leta 1961 /Področje I/	18,19
Tabela št. 17: Poklicna struktura aktivnih prebivalcev leta 1953 /Področje II/	20
Tabela št. 18: Poklicna struktura aktivnih prebivalcev leta 1961 /Področje II/	21
Tabela št. 19: Poklicna struktura aktivnih prebivalcev leta 1953 /Področje III/	22
Tabela št. 20: Poklicna struktura prebivalstva leta 1961 /Področje III/	23
Tabela št. 21: Število prebivalstva anketiranih gospodarstev leta 1960 in leta 1968 /Področje I/	33
Tabela št. 22: Gospodarska struktura članov anketiranih gospodarstev leta 1960 in leta 1968 /Področje I/	34
Tabela št. 23: Spremembe v gospodarski strukturi anketiranih gospodarstev od leta 1960 do leta 1968 /Področje I/	35
Tabela št. 24: Število prebivalstva anketiranih gospodarstev leta 1960 in leta 1968 /Področje II/	36

str.

Tabela št. 25: Gospodarska struktura članov anketiranih gospodarstev leta 1960 in leta 1968 /Področje II/	37
Tabela št. 26: Spremembe v gospodarski strukturi anketiranih gospodarstev od leta 1960 do leta 1968 /Področje II/	38
Tabela št. 27: Številö prebivalstva anketiranih gospodarstev leta 1960 in leta 1968 /Področje III/	39
Tabela " 28/a: Gospodarska struktura članov anketiranih gospodarstev leta 1960 /Področje III/	40
Tabela " 28/b: Gospodarska struktura članov anketiranih gospodarstev leta 1968 /Področje III/	41
Tabela št. 29: Spremembe v gospodarski strukturi anketiranih gospodarstev od leta 1960 do leta 1968 /Področje III/	42
Tabela št. 33: Velikost posameznih zemljiških kategorij anketiranih gospodarstev leta 1960 /Področje I/	51
Tabela št. 34: Velikost posameznih zemljiških kategorij anketiranih gospodarstev leta 1968 /Področje I/	52
Tabela št. 35: Površine posameznih skupin kulturnih rastlin na njivah anketiranih gospodarstev leta 1960 in leta 1968 /Področje I/	53
Tabela št. 36: Velikost posameznih zemljiških kategorij anketiranih gospodarstev leta 1960 /Področje II/	54
Tabela št. 37: Velikost posameznih zemljiških kategorij anketiranih gospodarstev leta 1968 /Področje II/	55
Tabela št. 38: Površine posameznih skupin kulturnih rastlin na njivah anketiranih gospodarstev leta 1960 in leta 1968 /Področje II/	56
Tabela št. 39: Velikost posameznih zemljiških kategorij anketiranih gospodarstev leta 1960 /Področje III/	57
Tabela št. 40: Velikost posameznih zemljiških kategorij anketiranih gospodarstev leta 1968 /Področje III/	58

Tab. št. 41/a:	Površine posameznih skupin kulturnih rastlin na njivah anketiranih gospodarstev leta 1960 /Podr. III/	59
Tab. št. 41/b:	Površine posameznih skupin kulturnih rastlin na njivah anketiranih gospodarstev leta 1968 /Podr. III/	60
Tabela št. 42:	Velikost posameznih zemljiških kategorij v k.o. Krajna vas glede na lastništvo leta-1968	77
Tabela št. 43:	Razporeditev posestnikov po velikostnih skupinah po značaju posesti v k.o.-Krajna vas leta 1968	78
Tabela št. 44:	Velikost posameznih zemljiških kategorij posestnikov v k.o. Krajna vas glede na velikost posesti leta 1968	79
Tabela št. 45:	Površina, ki jo posedujejo posestniki k.o. Krajna vas izven k.o. Krajna vas leta 1968	80
Tabela št. 46:	Škúpna površina zemlje, v lasti posestnikov k.o. Krajna vas leta 1968	81
Tabela št. 47:	Velikost posameznih zemljiških kategorij v k.o. Raka glede na lastništvo leta 1968	82
Tabela št. 48:	Razporeditev posestnikov po velikostnih skupinah po značaju posesti v k.o.-Raka-leta 1968	83
Tabela št. 49:	Velikost posameznih zemljiških kategorij posameznikov v k.o. Raka glede na velikost posesti leta 1968	84
Tabela št. 50:	Površina, ki jo posedujejo posestniki k.o. Raka izven k.o. Raka l.1968	85
Tabela št. 51:	Škúpna površina zemlje v lasti posestnikov k.o. Studenec	86
Tabela št. 52:	Velikost posameznih zemljiških kategorij v k.o. Studenec glede na lastništvo leta 1968	87
Tabela št. 53:	Razporeditev posestnikov po velikostnih skupinah po značaju posesti v k.o. Studenec leta 1968	88
Tabela št. 54:	Velikost posameznih zemljiških kategorij posestnikov v k.o. Studenec glede na velikost posesti leta 1968	89

	str.
Tabela št. 55: Površina, ki jo posedujejo posestniki k.o. Studenec izven k.o. Studenec leta 1968	90
Tabela št. 56: Škúpna površina zemlje v lasti posestnikov k.o. Raka leta 1968	91
Tabela št. 57: Velikost posameznih zemljiških kategorij v k.o. Tunjice glede na lastništvo leta 1968	92
Tabela št. 58: Razporeditev posestnikov po velikostnih skupinah po značaju posesti v k. o. Tunjice leta 1968	93
Tabela št. 59: Velikost posameznih zemljiških kategorij posestnikov v k.o. Tunjice glede na velikost posesti leta 1968	94
Tabela št. 60: Površina, ki jo posedujejo posestniki k.o. Tunjice izven k.o. Tunjice leta 1968	95
Tabela št. 61: Škúpna površina zemlje v lasti posestnikov k.o. Tunjice leta 1968	96
Tabela št. 62: Velikost posameznih zemljiških kategorij v k.o. Šenturška gora glede na lastništvo leta 1968	97
Tabela št. 63: Razporeditev posestnikov po velikostnih skupinah po značaju posesti v k. o. Šenturška gora leta 1968	98
Tabela št. 64: Velikost posameznih zemljiških kategorij posestnikov v k.o. Šenturška gora glede na velikost posesti l. -1968	99
Tabela št. 65: Površina, ki jo posedujejo posestniki k.o. Šenturška gora izven k.o. Šenturška gora leta 1968	100
Tabela št. 66: Škúpna površina zemlje v lasti posestnikov iz k.o. Šenturška gora leta 1968	101
Tabela št. 67: Razdrobljenost zemljišča anketiranih gospodarstev leta 1968 /Področje I/	105
Tabela št. 68: Razdrobljenost zemljišča anketiranih gospodarstev leta 1968 /Področje II/	106
Tabela št. 69: Razdrobljenost zemljišča anketiranih gospodarstev leta 1968 /Področje III/	107
Tabela št. 70: Način obdelave njivskih površin anketiranih gospodarstev leta 1968 /Področje I/	114

	str.
Tabela št. 71: Način obdelave travniških površin anketiranih gospodarstev leta 1968 /Področje I/	115
Tab. št. 71/a: Način obdelave njivskih površin anketiranih gospodarstev leta 1968 /Področje II/	116
Tabela št. 72: Način obdelave travniških površin anketiranih gospodarstev leta 1968 /Področje II/	117
Tabela št. 73: Način obdelave njivskih površin anketiranih gospodarstev leta 1968 /Področje III/	118
Tabela št. 74: Način obdelave travniških površin anketiranih gospodarstev leta 1968 /Področje III/	119
Tabela št. 75: Opuščene površine anketiranih gospodarstev med letoma 1960-1968 /Področje I/	124
Tabela št. 76: Opuščene površine anketiranih gospodarstev med letoma 1960-1968 /Področje II/	125
Tabela št. 77: Opuščene površine anketiranih gospodarstev med letoma 1960-1968 /Področje III/	126

LITERATURA IN VIRI

1. B. Belec: Ljutomersko ormoške gorice, Založba Obzorja, Maribor 1968
2. B. Borowjec: Problematika rodowiska i roljnitstwa, Ščečin 1963
3. V. Bračič: Vinorodne Haloze, Založba Obzorja, Maribor 1967
4. V. Bračič: Povojni razvoj in problemi kmetijstva v subpanonskem delu Slovenskega Podravja s posebnim ozirom na kmetijski kombinat Ptuj, Sklad Borisa Kidriča, ciklostil, Ljubljana 1969
5. V. Bračič: Socialni i demogeografski problemi vinogradске pokrajine, Zbornik radova prvog simpozija o agrarnoj geografiji, Ljubljana 1967
6. H. Ellenberg: Naturgemesse Anbauplanung Melioration und Landespflege, Stuttgart 1954
7. G. Filipovski: Zemljišta Jugoslavije, Beograd 1963
8. I. Gams: O razvoju našega reljefain klimatski geomorfologiji, Geografski obzornik, Ljubljana 1965
9. I. Gams: Stanje fizične geografije v Sloveniji, Geografski obzornik, Ljubljana 1966
10. P. George: Die Binnenwanderung der Bevölkerung und der Veränderung der sozial Strukturen in Frankreich seit dem 2. Weltkrieg, Regensburg 1968
11. V. Gregorič: Prilog poznavanja geneze minerogenog zemljišta kod Komende, Zemljišta i biljka 1967
12. H. Haack: Aus der Praxis der sowjetischen Geographie, Geographisch-Kartographische Anstalt, Leipzig 1966
13. A. Higmeras: Die Stellung der Bodenkunde in der geographischen Wissenschaft, Die Erde, Berlin 1958
14. B. Ingolič: Gospodarsko geografski problemi občine Ljubljana-Bežigrad, Sklad Borisa Kidriča, ciklostil, Ljubljana 1967

15. S. Ilešič: Problemi geografske rajonizacije ob primeru Slovenije, Geografski vestnik, Ljubljana 1958
16. S. Ilešič: Vasi na Ljubljanskem polju in ob njegovem obrobju, Geografski vestnik, Ljubljana 1934
17. S. Ilešič: Regionalne razlike v družbeno-gospodarski strukturi SR Slovenije, Geografski vestnik, Ljubljana 1968
18. F. Jurbar, J. Miklavčič, F. Savnik: Gozd na Krasuslovenskega Primorja, Ljubljana 1963
19. V. Klemenčič: Kmetijska proizvodnja in izraba tal vasi Podgorje pri Kamniku, Geografski vestnik, Ljubljana 1962
20. V. Klemenčič, M. Jeršič: Elementi transformacije Bistriške ravnine, Kamniški zbornik 1968
21. V. Klemenčič, B. Ingolič, M. Jeršič, J. Lojk: Kartografski prikaz nekaterih družbeno geografskih raziskav regionalne strukture Slovenije, Biro za regionalno prostorsko planiranje, Ljubljana 1969
22. V. Klemenčič: Problemi mešane strukture gospodinjstev in kmečkih gospodarstev v Sloveniji, Geografski vestnik, Ljubljana 1968
23. M. Kodrič: Crvenica na Slovenskem Krasu, Zemljište i bilka, Beograd 1958
24. V. Kokole: Nekateri problemi regionalnega planiranja v Sloveniji, Urbanistični inštitut SRS, Ljubljana 1964
25. F. Kulmen: Rajonizace zenedelske vyroby v ČSSR, Češko-slovenska akademie zemedelskih ved 1960
26. J. Kunaver: Morfološke enote v južnem delu katastrske občine Krajna vas /tipkopis/
27. S. Lipoglavšek: Krška kotlina, Geografski vestnik 1951, Ljubljana
28. F. Lisegang: Die natürliche Standort für den Anbau von Körner und Silo Mais, Berichte über Landwirtschaft 1966
29. O. Lucas: Optimale Bodennutzung in Sauerland, Münster 1950

30. M. Lutovac: Uticaj industrije na poljoprivredu i seoska naselja, Zbornik radova prvog simpozija o agrarnoj geografiji, Ljubljana 1967
31. C. Malovrh: O metodi geomorfološke analize gorate pokrajine z vidika ekonomske, posebej agrarne geografije, Geografski vestnik, Ljubljana 1958
32. C. Malovrh: Vloga fizične geografije v sodobnem geografskem raziskovanju, Geografski obzornik, Ljubljana 1961
33. C. Malovrh: Analiza gospodarsko prostorske strukture individualnih kmetijskih obratov različnih agrarnih predelov Slovenije, Inštitut za geografijo, tipkopis, Ljubljana 1963
34. K. Markov: Die allgemeine Physische Geographie ihre Theorie ihre exakten Forschungen, Methoden und ihre Anwendung in der Volkswirtschaft. Aus der Praxis der sowjetischen Geographie, Leipzig 1966
35. J. Medved: Ojstrica nad Dravogradom, Geografski vestnik, Ljubljana 1968
36. J. Medved: Tipi spreminjanja izrabe zemljišča v Pohorskem Podravju, CZN 1969
37. J. Medved: Nekateri družbeno geografske značilnosti JV Koroške. Referat na zborovanju slovenskih geografov, Ravne 1969
38. J. Medved, B. Ingolič: Nekateri aktualni problemi Porenja in Porurja, Geografski obzornik, Ljubljana 1967
39. J. Medved: Mežiška dolina, Mladinska knjiga, Ljubljana 1968
40. I. Mejač: Vzhodne Tunjiške Dobrave, Diplomsko delo, tipkopis, Ljubljana 1962
41. A. Melik: Posavska Slovenija, Slovenska matica, Ljubljana 1959
42. A. Melik: Slovensko Primorje, Slovenska matica. Ljubljana 1959
43. V. Micheeva: Die Anwendung mathematischer Methoden und der elektronischen Rechentechnik in der ökonomisch-geographischen Forschung. Aus der Praxis der sowjetischen Geographie, Leipzig 1966

44. M. Müller: Betrachtungen zur Naturräumlichen Gliederung, Berichtetz. Deutschen Landeskunde 1962
45. R. Matz: Agrar Atlas über das Gebiet der deutschen demokratischen Republik, Deutsche Akademie der Landwirtschaften 1963
46. M. Pak: Dravsko-Ptujsko polje, Doktorska dizertacija
47. A. Pirc: Urejanje kmetijskega prostora, Univerza v Ljubljani, Ljubljana 1961
48. M. Piskernik: Gozdno rastlinje Slovenskega Primorja, Zbornik Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije, Ljubljana 1965
49. M. Pleničar: Stratigrafski razvoj krednih plasti na južnem Primorskem in Notranjskem. Geologija 6, Ljubljana 1961
50. V. Plešnar: Kamniški industrijski okoliš z ozirom na lastno proizvodnjo vrtnin, Kamniški zbornik 1958
51. I. Rakovec: Prispevki k tektoniki in morfogenezi Savinjskih Alp. Geografski vestnik, Ljubljana 1934
52. R. Reynolds: Statistical Methods of Geographical Research, Geographical Review, 1956
53. G. Richter: Bodenerosion-Schröden und gefördete Gebiete in der BR Deutschland, Bad Godesberg 1965
54. G. Richter: Ein Beitrag der Physische Geographie zu den Fragen der Landnutzung-arbeiten aus den Institut für Geographie der Technischen Universität Dresden, Wissenschaftliche Zeitschrift der Technischen Universität Dresden 1965
55. F. Schafer: Wandlungen in der Agrarstruktur unter dem Einfluss der Technik, Berichte über Landwirtschaft, 1968
56. H. Scholz: Betriebsgrösse und Betriebseinkommen in der Landwirtschaft. Berichte über Landwirtschaft 1960
57. D. Steiner: Zur Technik und Methodik der Landnutzung Interpretation von Luftbildern, Berichte zur Deutschen Landeskunde, Bad Godesberg 1962
58. A. Stritar: Značilne serije tal v Sloveniji, Socialistično kmetijstvo, Ljubljana 1960

59. A. Stritar: Neposredna sprememba steljnika v travnik, Sklad Borisa Kidriča, ciklostil, 1965
60. J. Sušin: Terra rossa v Slovenskem Primorju, Zbornik Biotehnične fakultete, Kmetijstvo, Ljubljana 1968
61. M. Šifrer: Porečje Kamniške Bistrice v pleistocenu, SAZU, Ljubljana 1961
62. I. Vrišer: Sistemi agrarnega izkoriščanja tal v Sloveniji, Ekonomska revija, Ljubljana 1967
63. M. Vojvoda: Najnovejše spremembe v planinskem gospodarstvu Slovenskih Alp, ciklostil, Sklad Borisa Kidriča, Ljubljana 1968
64. B. Vovk, M. Kodričin, D. Stepančič: Pedološka karta Trst 2 /1:50.000/
65. M. Wraber: Glavne vegetacijske združbe slovenskega Krasa s posebnim ozirom na gozdnogospodarske razmere in melioracijske možnosti, Gozdarski vestnik, Ljubljana 1954
66. M. Wraber: Šumska vegetacija na crvenicama u Slovenskom Kršu, Zemljište i biljka, Beograd 1958
67. M. Wraber: Gozdne vegetacijske enote na območju gozdnogospodarske enote Krško, Inštitut za biologijo SAZU, tipkopis
-
1. Avio posnetki dela Komensko-Divaškega krasa, Vojno-geografski inštitut Beograd
 2. Avio posnetki ozemlja k.o. Raka in Studenec, Vojno-geografski inštitut Beograd
 3. Avio posnetki ozemlja k.o. Tunjice in Šenturška gora, Vojno-geografski inštitut Beograd
 4. Anketa Inštituta za geografijo v vaseh vseh treh obravnavanih področjih /I., II., III./. Anketa opravljena od junija 1968 do oktobra 1968. Arhiv Inštituta za geografijo univerze v Ljubljani, Ljubljana 1968
 5. Kartiranje zemljišč k.o. Krajna vas
 6. Kartiranje zemljišč k.o. Raka

7. Kartiranje zemljišč k.o. Studenec
8. Kartiranje zemljišč k.o. Šenturška gora
9. Kartiranje zemljišč k.o. Tunjice
10. Prebivalstvo po panogah gospodarske dejavnosti leta 1953, Podatki Zavoda za statistiko SR Slovenije
11. Prebivalstvo po panogah gospodarske dejavnosti leta 1953, Podatki Zavoda za statistiko SRS
12. Pedološka karta: list Ljubljana 1:50.000, Biotehnična fakulteta 1966.
13. Posestni listi k. o. Tunjice za stanje 1968, Katastrski urad Sežana
14. Posestni listi k. o. Raka za stanje 1968, Katastrski urad Videm - Krško
15. Posestni listi k. o. Studenec za stanje 1968, Katastrski urad Videm - Krško
16. Posestni listi k. o. Tunjice za stanje 1968, Katastrski urad Kamnik
17. Posestni listi k. o. Šenturška gora za stanje 1968, Katastrski urad Kranj
18. Popisi števila prebivalstva od leta 1868 do 1961, Zavod za statistiko SRS
19. Ocene števila prebivalstva za leto 1968, Zavod za statistiko SRS
20. Statistični popis kmetijskih gospodarstev leta 1960. Prvi rezultati PP- 4-1, Zavod za statistiko SRS
21. Zapisi opazovanj na terenu. Opravljeni v letu 1968 od junija do oktobra, Arhiv Inštituta za geografijo Univerze v Ljubljani, Ljubljana 1968

K A Z A L O

UVOD	str.	1
RAZVOJ ŠTEVILA PREBIVALSTVA V 100 LETNEM RAZVOJU	"	3
Področje I.	"	3
a/ Razvoj števila prebivalstva od leta 1868 do leta 1939	"	3
b/ Razvoj števila prebivalstva od leta 1948 do leta 1968	"	4
Področje II.	"	5
a/ Razvoj števila prebivalstva od leta 1868 do leta 1939	"	5
b/ Razvoj števila prebivalstva od leta 1948 do leta 1968	"	6
Področje III.	"	7
a/ Razvoj števila prebivalstva od leta 1868 do leta 1939	"	7
b/ Razvoj števila prebivalstva od leta 1948 do leta 1968	"	8
Skupne značilnosti treh področij	"	9
RAZVOJ POKLICNE STRUKTURE PREBIVALSTVA MED LETOMA 1953 in 1961	"	10
Področje I.	"	10
Področje II.	"	12
Področje III.	"	13
Skupne poteze treh področij	"	15

SPREMEMBE V GOSPODARSKI STRUKTURI ČISTIH KMEČKIH GOSPODARSTEV	str.	24
Področje I.	"	25
Področje II.	"	26
Področje III.	"	28
Skupne poteze treh področij	"	30
 SPREMEMBE V VELIKOSTI POSAMEZNIH ZEMLJIŠKIH KATE- GORIJ ČISTIH KMEČKIH GOSPODARSTEV	"	43
Področje I.	"	43
Področje II.	"	46
Področje III.	"	48
Skupne poteze treh področij	"	50
 POSESTNA STRUKTURA PETIH KATASTRSKIH OBČIN	"	61
Področje I.	"	63
Področje II.	"	66
Področje III.	"	70
Skupne značilnosti posestne strukture petih katastrskih občin v treh prirodno različnih področjih	"	75
 RAZDROBLJENOST ZEMLJIŠČA	"	102
Področje I.	"	102
Področje II.	"	103
Področje III.	"	103
Skupne poteze	"	104
 NAČIN OBDELAVE NJIVSKIH IN TRAVNIŠKIH POVRŠIN	"	108
Področje I.	"	109

Področje II.	str.	110
Področje III.	"	112
Skupne poteze treh področij	"	113
OPUŠČANJE ZEMLJIŠČ.	"	120
Področje I.	"	121
Področje II.	"	121
Področje III.	"	122
Skupne poteze treh področij	"	123
ZAKLJUČEK	"	127
SEZNAM TABEL	"	131
LITERATURA IN VIRI	"	136

VPRAŠALNIK
(potencial)

A. SPLOŠNI PODATKI

1. Priimek in ime lastnika gosp. _____

a) Ime naselja _____

b) Hišna številka _____

c) Katastrska občina _____

d) Občina _____

B. OSEBE, KI ŽIVIJO NA GOSPODARSTVU

	Skupno	Moški	Ženske
1. Koliko ljudi živi na gospodarstvu			
2. Koliko ljudi je za delo nezmožnih			
3. Koliko je otrok			
4. Koliko jih opravlja kmečka dela			
5. Koliko članov dela izven gospodarstva (v tovarni, uradu, drugje)			
6. Koliko članov, ki niso zaposleni v kmetijstvu, dela v istem kraju			
7. Koliko članov, ki niso zaposleni v kmetijstvu, dela v drugem kraju			
8. Koliko družin je na gospodarstvu			
9. Koliko gospodinjstev je na gospodarstvu			

I. 1960

I. 1968

	I. 1960		I. 1968	
	ha	a	ha	a
1. Obseg gospodarstva (celotna površina)				
2. Koliko je njiv				
3. Koliko je sadovnjakov				
4. Koliko je vinogradov				
5. Koliko je travnikov				
6. Koliko je pašnikov				
7. Koliko je močvirnatnega zemljišča				
8. Koliko je gozda				
9. Koliko je ostalega nerodovitnega (dvorišče, stavbe itd.)				

10. Koliko zase ležečih kosov imate (celotno zemljišče)

Število

11. Koliko zase ležečih kosov obdelovalnih površin

Število

12. Koliko parcel ste opustili

- a) Njiv
- b) Sadovnjakov
- c) Vinogradov
- d) Travnikov
- e) Pašnikov

Število	
na	a

13. Kolikšna je površina, ki ste jo opustili

14. Zakaj ste opustili navedene površine

m h

15. Najoddaljenejša parcela, ki jo še obdelujete

--	--

16. Na katerih površinah ste spremenili izrabo in v kaj:

(obkroži ustrezno spremembo)

Št.p.	1. njiva: 2/3/4/5/6/7/8/9/
	2. travnik: 1/3/4/5/6/7/8/9/
	3. vrt: 1/2/4/5/6/7/8/9/
	4. sadovnjak: 1/2/3/5/6/7/8/9/
	5. pašnik: 1/2/3/4/6/7/8/9/
	6. vinograd 1/2/3/4/5/7/8/9/
	7. gozd: 1/2/3/4/5/6/8/9/
	8. nerodov. 1/2/3/5/6/7/9/
	9. stavbe: 1/2/3/4/5/6/7/8/

17. Zakaj ste spremenili izrabo

	1961		1968	
	ha	a	ha	a
18. Kolikšne površine so posejane z žitaricami				
19. Kolikšne površine so posejane z okopavinami				
Kolikšne površine so posejane s krompirjem				
20. Kolikšne površine so posejane z deteljami				
21. Kolikšne površine so posejane z vrtnicami				
22. Kolikšne površine so posejane z rastlinami izključno za krmo				
23. Kolikšne površine so pod sadovnjaki				
24. Kolikšne površine so pod vinogradi				
25. S kakšnimi stroji lahko obdelujete:	ha	a		
a) njivske površine na strmini				
do 10%				
do 20%				
do 25%				
nad 25%				
b) travniške površine na strmini				
do 10%				
do 20%				
do 25%				
nad 25%				
c) vinograd na strmini				
do 10%				
do 20%				
do 25%				
nad 25%				
26. S kakšnimi stroji lahko obdelujete:				
A) njivske površine v vrtačah				
drugje				
B) travniške površ. v vrtačah				
drugje				